

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

Ι ΙΟΥΛΙΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 175.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ο ΒΛΑΝΤΗΣ (α).

•••••

Σπυρίδων ο Βλαντής ἐγεννήθη ἐν Ἐνατίᾳ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1765 ἔτους ἐκ Φραγκίσκου καὶ Ἐλένης Στάθη, ὁρμηωμένων ἀπὸ τῆς περιφέρειου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νῆσῳ Κυθέρων. Πᾶσι ἔτι, ἐπέδειξε φύσιν

εὐδιδάκτων καὶ εἰς πᾶσαν ἀγαθὴν μάθησιν ἐπιτηδείων. Σπουδάζει δὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐν τῷ Φλαγγιανῷ φροντιστηρίῳ ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἰσρέως Ἀγαπίου Λοβέρδου, ἠκροάσθη τῶν μαθημάτων τῆς φιλοσοφίας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἰησουλῶν, ἔθηκε καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν περὶ τοὺς πολιτικούς νόμους σπουδῆν, διακούσας τοῦ δεινοῦ καθηγητοῦ Οὐβάλδου Βρεγολίνου. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν μαθημάτων του, δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύιον ἢ εὐδεια τῆς οἰκογενείας του, ἤτις ἠνάγκασέ πως αὐτὸν νὰ λάβῃ θέσιν παρὰ τινι ἐμπόρῳ Ἑλληνι ἐν Ἐνατίᾳ διατρίβοντι. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἀσχολία δὲν ἀπέτρεψεν αὐτὸν τῆς θεραπείας τῶν γραμμάτων, κυρίως δὲ τῆς μελέτης τῶν Ἑλλήνων συγγραμμάτων. Ἡ ὑπόληψις ἦν μετ' οὐ πολὺ ἐκτῆσατο, ἐχαρήγησεν αὐτῷ οὐκ ὀλίγους μαθητάς, οὗ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων οἰκίαις ἐδίδασκε, τοῦτο ἐπαγγελματικῶς ἄχρι τῆς τελευταίας τοῦ βίου. Μακρὸν ἤθελεν εἰσθαι

(α) Ἡ βιογραφία τοῦ Βλαντῆ ἐγράφη πρὸ ἰσῶν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἐνατίᾳ διατρίβοντος ὁμογενοῦς Καθηγητοῦ Λιμνίου Τυπάλδου Κεφαλληνίης, ἀνδρὸς τιμῆσαντος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα παρὰ τοῖς ξένοις διὰ τῶν πολυεθῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Κατεχωρίσθη δὲ ἐν τῇ συλλογῇ τῶν βιογραφῶν τῶν κατὰ τὸν III' αἰῶνα ἀκμασάντων καὶ συγχρόνων λογίων τῆς Ἰταλίας (Τόμος Ε'. Ἐνατίη. 1837.), ἐκδοθείσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Καθηγητοῦ Κ. Τυπάλδου. Ταῦτας τὴν μετάφρασιν προθύμως ἐπεχειρήσαμεν, πεποιθότες ὅτι αἱ λεπτομέρειες καὶ σπουδαῖαι αὐταὶ εἰδήσεις, δυνάμεναι ἴσως νὰ χρησιμεύσῃσι ποτε εἰς τὸν μέλλοντα συγγραφεὶ τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἀρεστοὶ ἀποθεύονται τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Πανδώρας, καὶ ἔσον μάλιστα ἀφορῶσιν ἄνδρα, ὅστις ἔλεον ἑαυτὸν ἀφοσιώσας

εἰς τὴν διὰ λόγου διδασκαλίαν καὶ τὴν διὰ τῶν συγγραμμάτων ἀνάπτυξιν τοῦ γένους, δικαίως ὑπὸ ἀνδρῶν φιλοσόφων κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ μέγιστα συνένεικται εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἡμετέρων γραμμάτων.

τὸ ἀπαριθμῆσαι ἑνομητικῶς ἀπαντας τοὺς ὑπὸ τῶν διδασκαλιῶν αὐτοῦ ὠφεληθέντας· ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν τὸν δικηγόρον Σπυρίδωνα Καλούτζην, περιφανῆ ἀγλαίσμα τῶν δικαστηρίων τῆς Ἑνετίας, καὶ Ἰωάννην τὸν Βελούδιον, ἄξιον τοῦ Βλαντιῆ διάδοχον ἐν τῷ Φλαγγινῷ φροντιστηρίῳ, καὶ ἐν νεκρῷ ἐτι ἡλικίᾳ φανερά· πᾶρασχόντα δείγματα αἰσίου μέλλοντος.

Καταλύσαντος ἐν τούτοις τὸν βίον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λοβέρδου, ἀναλαμβάνοντος ἕως ἀπὸ τοῦ 1766 τὴν ἐν τῷ Φλαγγινῷ φροντιστηρίῳ ἐπισκοπίαν καὶ καθήκοντα, οἱ Ἀναμορφῶται τῆς ἐν Πατωῖῳ παιδείας, (Riformatori dello studio di Padova) ἀντ' αὐτοῦ προσωρινῶς ἐξελέξαντο τὸν Βλαντιῆν, εὐρόντες αὐτὸν ἀρίστως καὶ χριστιανικῶν ἠθῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμασι καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ δεδιδαγμένον. Οἷον δὲ ἐκυτὸν παρέσχε ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ἀξιοτίμου τούτου ὑπουργήματος, κίλλιον τοῦ ἡμετέρου λόγου δείκνυσιν ἡ ἀπόρριξις αὐτῶν τῶν Ἀναμορφῶτων, οἵτινες τὴν 16 Σεπτεμβρίου τοῦ 1796 ἐπεκύρωσαν αὐτὸν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει. Ὁ Βλαντιῆς τότε ὄλον ἐκυτὸν ἀρωμαίωσεν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας· καὶ οὐ μόνον παρὰ τοῖς ὁμογενέσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς καὶ λοιποῖς ξένοις διέδιδε τὴν σπουδὴν τῆς πατρίου φωνῆς, παρορμῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Ἑλληνικῆς μαθήσεως (α). Τὰ συγγράμματα, ὧν εἶγεν ἤδη ἀρχίτη τὴν ἐκδοσιν, περιποιήσαντο αὐτῷ δικαίαν φήμην· διὸ καὶ τῷ 1800 προσεκληθὴ παρὰ τοῦ γραμματέως τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἰονίου Ἀκαδημίας Καρόλου Δυτίνου νὰ καταταχθῆ ἐν αὐτῇ μέλος ἀντεπιστέλλον (β). Τῷ 1811 ὁ Βενέδικτος Κάρλεβικ, ἀρχιεπίσκοπος τότε ὢν τῶν Ἑλλήνων τῆς Δαλματίας, πρὸς αὐτὸν ἀπέταθῆ ὅπως μᾶλλον ἐβούλετο νὰ δεχθῆ διδασκαλικὴν θέσιν ἐν Σεβενίκῳ. Τῷ 1822 ἤρθη συνεργάτης τῆς πολυγλώττου Ἀθηνᾶς, ἐπωρελοῦς καθιδρόμικτος συσταθέντος ἐν Ἑνετίᾳ καὶ σκοπὸν προτιθεμένου τὴν δημοσίευσιν ἔργων πρωτοτύπων τε καὶ μεταφράσεων, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπὶ βραχεῖ μόνον διαρκέσωντος. Πλεῖον ἢ ἅπαξ προέτειναν τὸν Βλαντιῆν συνταξίον τοῦ Ἑνετικῷ Ἀθηναίου ἀλλὰ πάντοτε ἀπεποιήθη προσάγων τὰς πολυειδεῖς αὐτοῦ ἀσχολίας, αἵτινες ἤθελον κωλύσθαι αὐτὸν τοῦ παρευρίσκεσθαι εἰς τὰς τακτικὰς συνεδριάσεις. Διήλθε λόγος οὖν καὶ ἀπὸ Βουκουρεστίου τῷ προσεφέρθη καθέδρα· ἀλλ' ἡμεῖς, ἐν ἐλλείψει ἐγγράφων μαρτυρομένων περὶ τῆς ἀληθείας τῆς τοιαύτης φωνῆς, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδεχθῶμεν αὐτὴν θετικῶς, καὶ οὐδὲν ποτε παρ' αὐτοῦ περὶ τούτου ἠκούσαμεν. Οὐχ ἦττον ὁμοῦς εἰς

(α) Μοιρᾶ δὲ μεταξὺ τούτων ἀξιοῦται Ἑνετός τις φαρμακοπόλις, τὸ ὄνομα Βικί, ὅστις παιδεύθη ὑπὸ τοῦ Βλαντιῆ ἰκανὴν ἀπέκτησε τὴν περὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἐμπειρίαν, ὥστε καὶ ὑπὸ ζήλου πρὸς αὐτὴν φερόμενος μετένεγκεν εἰς τὴν Ἀπλοελληνικὴν μίαν τὴν κομφοδίον τοῦ Γολδόνη, ἐπιγραφομένην Παμύλα.

(β) Ὁ Βλαντιῆς ἦτο καὶ μέλος ἀντεπιστέλλον τῆς Δανογραφικῆς φιλοσοφικῆς Ἑταιρείας. Ὁρα Δογίου Ἐρμού Π. α. σελ. 62.

ἐπικινὸν αὐτοῦ θέλομεν ἀναφέρει ὅτι παρουσιασθεῖσάντων προσφῶρων περιστάσεων ἵνα τύχη τῆς καθήκοντα καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις τῆς Ἑνετίας καὶ ἐν τῇ παρακειμένῃ στερεᾷ, πάντοτε ὁμοῦς ἀπεστρέφετο τὸν στοχασμὸν τούτον, προτιμῶν νὰ ἐμμελῆ διαπαντός παρὰ τῷ Φλαγγινῷ, φροντιστηρίῳ, συμμετέχων τῶν ὁτὲ μὲν αἰσίων, ὁτὲ δὲ ἐναντιῶν αὐτοῦ τυχῶν. Ἡ ὅλη πορεία τοῦ βίου αὐτοῦ οὐδὲν παρίστανει ἰδιάζον καὶ ἐκτακτον. Ἐπιβεβαρημένος ὑπὸ πολυαριθμοῦ οἰκογενείας, οὐδενὸς ἄλλου ἢ αὐτῆς ἐκίδετο ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἠναγκάζετο νὰ διδάσκη οὐ μόνον ἐν τῷ σχολείῳ, τοῦθ' ὅπερ δὲν παρεῖχεν αὐτῷ ἰκανὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἰδίαν, καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὴν διδασκίαν Ἑλληνικῶν καὶ Ἰταλικῶν κειμένων. Ὁ Μουστοξύδης ὅστις ἠγάπα τὸν Βλαντιῆν, συμπονῶν μὲν ἀπ' ἐνὸς τὰς δυσχερεῖας, γινώσκων δὲ ἀπ' ἑτέρου τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, εὐρεν αὐτῷ ἀσχολίαν ἐν τῷ κολοσσιαίῳ ἔργῳ τῆς Σειρᾶς (Collana) τῶν εἰς τὴν Ἰταλικὴν μεταγλωττισμένων Ἑλλήνων ἱστορικῶν, τὴν ἐκδοσιν τῶν ὁποίων ἐπεχείρησεν ὁ Sonzogno τῆ παραίνεσιν καὶ βοηθείᾳ τοῦ αὐτοῦ Μουστοξύδου. Ὅτε δὲ ἐνεκα τῶν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἐπενεχθεισῶν ἀντροπῶν, τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Μιχαῆλ Γλυκοῦ εἶδεν αἴφνης νεκρομένην τὴν πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ, ὁ Βλαντιῆς προσέφερε τὴν ἰδίαν σύμπραξιν εἰς τὸ τοῦ Ἀντωνέλλη, ἔλκων οὕτω βίον ἀσιποτε μονήρη, ταπεινὸν καὶ γαλήνιον Ὡσάνει δὲ μὴ ἤρουν τσαῦται ἐργασίαι, ἀπήγγελλεν ἐτησίως ἐν τῷ Φλαγγινῷ φροντιστηρίῳ λόγον τινὰ ἢ ἐπαινον κατὰ τὴν ἐπίσημον διανομὴν τῶν ἀριστείων, τοῦ ἔθους τούτου εἰσαχθέντος ἀπὸ τοῦ 1824. Πρὸς ἀνάψυξιν τοῦ νοῦς ἐκ τῶν σπουδαίων καὶ συνεχῶν κόπων, μόνον διασκεδάσει εὕρισκε τοὺς μακροὺς περιπάτους. Ὅθεν ἐβλεπε αὐτὸν εἰς τὰ μᾶλλον ἀναπεπταμένα μέρη τῆς πόλεως μακροῖς καὶ βραδέσι βήμασι πορευόμενον, τὴν κεφαλὴν ἔχοντα ὑπόκυφον, καὶ τὰς χεῖρας κατατεταμένας, καὶ ποτὲ μὲν μόνον, ἄλλοτε δὲ μετὰ τινος τῶν μαθητῶν ἢ φίλων αὐτοῦ. Ἡ ἀδιόλαπτος νυκτός τε καὶ ἡμέρας εἰς τὴν μελέτην ἐνασχόλησις αὐτοῦ, ἢ ἐνεκα ἐφαίνετο συνεχῶς διάπυρος τὴν ὕψιν, χυμὸς τις ἐρηπτικὸς πρὸ πολλοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ περιερόπτενος, αἰμαρροϊκὴ διάθεσις, ἀλγηδὼνες ὀσμημέραι ἐντονώτερον ἀνανεούμεναι καὶ ἐξ οἰκιακῶν προερχόμεναι δυσχερεῖων, ἐπετάχων τὸ τέρας τοῦ βίου αὐτοῦ. Εἰ καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἀσθένειαν τῷ ἐπεδαψιλεύθησαν δραστηριώταται ἰατρικαὶ περιποιήσεις ὑπὸ τοῦ ἐμπειροῦ φίλου αὐτοῦ Γαστάνου Ρουγέρη, ματαία ὁμοῦς ἀπέβη πᾶσα προσπάθεια, καὶ μετὰ ἐνδεκαήμερον νόσον ἐπιτελέσας τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα καὶ παρακελευσάμενος τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην καὶ τὴν γηροκομίαν τῆς τυφλῆς αὐτῶν μητρὸς, καταληθθεὶς ὑπὸ ἐγκεφαλικῆς ἐκλαμψείας ἐξέπνευσε τὴν ἑκτὴν τοῦ Ἰουνίου 1830, ἔτη πέντε καὶ ἐξήκοντα γενόμενος. Ὁ θάνατος ἀπῆλλαξεν αὐτὸν ὀδυνηρῶν παθημάτων καὶ πλείστων μόχθων.

διότι, ἀπ' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ προσδοκᾷ ἐτοιμῶν μεταπτώσιν τῆς ἰδίας τύχης, μόνη παρηγορία τῷ ἀπέμενε ἡ ἐλπίς βίου εὐδαιμονατετέρου καὶ κριτοῦ δικαιοτέρου τῶν ἀνθρώπων. Ὁ θάνατος τοῦ Βλαντιῆ ἐνεποίησε γενικὴν λύπην, καὶ ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐτελέσθη εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου δαπάναις τῶν ἐν Ἑνετίᾳ Ἑλλήνων, μετὰ πομπῆς μαρτυρούσης τὸν ὄψῃ ἰσως ἀπονεμόμενον αὐτῷ σεβασμὸν. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀρθροῦ τούτου, μαθητὴς ποτε καὶ φίλος τοῦ θανενῶτος, εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἀπήγγειλε λόγον ἐπιτάφιον τὸ δὲ ἔθνος του, οὐδενὸς δευτέρου κατὰ τὴν τῆς ἐλεημοσύνης ἀρετῆν, ἀνεδέχθη τὴν ἰδίᾳ ἀναλώμασι διατροπὴν τῆς γυναικὸς καὶ θυγατρὸς τοῦ Βλαντιῆ, οὐδὲ περιεῖδε τοὺς ἀρρένας δύο παιδίας αὐτοῦ.

Ἡ Ἐφημερὶς τῆς Ἑνετίας ἐγκωμιαστικῶς λόγους ἀνήγγειλε τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ τότε προεδρεύων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν Αἰγίνῃ Ὁργανοπροβίου Ἰππ. Μουστοξύδης, καθὼ φίλος καὶ προστάτης αὐτοῦ, συνέταξεν ὠραίαν νεκρολογίαν, καταχωρηθεῖσαν ἐν τῇ Ἐθνικῇ (α) τῆς Ἑλλάδος ὑπ' ἀριθμὸν 46, ἔτος Ε'. Ὁ Βλαντιῆς, εἰ καὶ ἐνόμιζεν ἐκυτὸν εἰδήμονα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, εἰς τὰ βιβλία ὁμοῦς ὄλος ἐντροπῶν, ἐστερεῖτο πάσης περὶ τὴν ἀνθρωπότητα πείρας, διὸ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων συνεχῶς ἐξηπατάτο. Ἦθελον ἴσως τινὲς ἐπιθυμήσει αὐτὸν ἦττον μεμψέμορον, καὶ ἦττον ἐγληρόν ἀραχητὴν τῶν δυστυχίων αὐτοῦ, πρὸς δὲ καὶ προφυλακτικόν, ὥστε ἐν τῇ ἐξάψει τῶν παθῶν ἀναμιμνησκόμενος τῶν παρελθουσῶν πικριῶν νὰ μὴ ὑπερβαίη καὶ ποτε τὰ δίκαια ὄρια. Ἀλλὰ τίς θέλει ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν τῶν πολλῶν αὐτοῦ φιλολογικῶν ὠφελειῶν καὶ ἠθικῶν ἀρετῶν διὰ τινὰ παρεκτροπὴν θυμώδους ὀρμῆς ἢ κακῶς κατασταλείσης ἀναγκητέως; Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ διανοητικὰ αὐτοῦ προϊόντα. Τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα συγγράμματα δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τέσσαρας τάξεις· εἰς ἔργα δηλ. πρωτότυπα, — ἔργα ὑπ' ἄλλων μὲν συντεθειμένα, ὑπ' αὐτοῦ δὲ εἰς ἐπιτομὰς καταστάνα, — μεταφράσεις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ, Γαλλικοῦ, καὶ Ἰταλικοῦ εἰς τὴν νεωτέ-

(α) Μὴ δυνήντες νὰ εὐρωμεν τὸ πρωτότυπον παραβέτομεν ἐνταῦθα τὴν μεταφράσιν τῆς εἰς τὸ Γαλλικὸν μεταγλωττισθεῖσας τῆς αὐτῆς νεκρολογίας, καταχωρηθεῖσας ἐν τῷ Courier de la Grèce. — Ὁ εἰς Ἑνετίᾳ ἐποικοῦντες Ἕλληνας θρηνοῦσι τὴν ἀπώλειαν τοῦ Κ. Σπυρίδωνος Βλαντιῆ, καθηγήτου ἐν τῷ Φλαγγινῷ φροντιστηρίῳ. Τὰ ἔργα αὐτοῦ, οἷον, ἡ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μεταφράσις τῶν Μεταμορφώσεων τοῦ Ὀβιδίου, Κορνηλίου τοῦ Νέπωτος, καὶ ἄλλων πολλῶν Λατίνων, Ἰταλῶν καὶ Γάλλων συγγραφέων, αἱ εἰς τὸ Ἰταλικὸν μεταγλωττίσεις ἱστορικῶν τιμῶν Ἑλλήνων, αἱ ἐκδόσεις τῶν κλασικῶν καὶ ἀπάντων σχεδὸν τῶν βιβλίων ὅσα ἐπὶ ἡμῶν αἰῶνα παρέσχον τοῖς σχολείοις καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς τὰ Ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα τῆς Ἑνετίας, τεκμαίρονται περὶ τῆς φιλοκαλίας, πολυμαθείας καὶ δραστηριότητος τοῦ ἀνδρός. Ἡ γλυκύτης τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἠθῶν ἡ ἀπλότης, περιποιήσαντο αὐτῷ τὴν ἀγάπην πάντων τῶν αἰσίων του. Ὁ ἀξιολόγος οὗτος ἀνὴρ τέθνηκε τὴν 25 Μαΐου (6 Ἰουνίου) εἰς πέντε καὶ ἐξήκοντα ἔτων ἡλικίαν. »

ραν Ἑλληνικὴν, καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Ἰταλικὴν φωνήν — καὶ εἰς μετατυπώσεις τέλος ἀρχαίων ἢ νεωτέρων, τρύτας δὲ ἐπιδιωρθωμένας, καὶ προσθήκαις καὶ διαφωτισσαί πεπλουτισμένας.

Ἀνήκουσι τῇ πρώτῃ τῶν κατηγοριῶν τούτων ὁ πρῶτος τόμος τοῦ εἰς τὴν Νεοελληνικὴν, Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν τριγλώσσου Λεξικοῦ, (Ἑνεπιτήσι, τύποις Νικολάου Γλυκοῦ, 1816, 3 τόμοι εἰς 8.) Ὁ Βλαντιῆς προτιθέμενος νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ δευτέραν ἐκδοσιν τῆς γραμματικῆς αὐτοῦ μετὰ προσθηκῶν καὶ διορθώσεων, εἶχεν ἐκπατριώσει αὐτὴν παρ' ὀλίγον, ὅτε κατελήφθη ὑπὸ τοῦ θανάτου. Ὁ Ἀντωνέλλη, κερδοσκοπία φερόμενος καὶ ἐν μικρῷ λόγῳ τιθέμενος τὴν δόξαν τοῦ συγγραφέως, ἐξέδοτο αὐτὴν διὰ τῶν πιεστηρίων του ἐν ἔτει 1831, εἰς 12. — Ἐκτὸς τοῦ πονήματος τούτου ὁ Βλαντιῆς κατέλιπεν ἀνεκδότους ἐπτὰ λόγους ἀναγνωσθέντας ἐν τῷ Φλαγγινῷ φροντιστηρίῳ, τοὺς μὲν κατὰ τὴν ἐναρκίαν τῶν μαθημάτων, τοὺς δὲ ἐπὶ τῆς διανομῆς τῶν ἀριστείων. Ἄν καὶ γεγραμμένοι ἅπαντες εἰς ὕψος εὐληπτον, καθαρὸν, καὶ πάθους τινὸς ὑπαρξίν ἐμφαίνον, οὐδεμίαν πρωτοτυπίαν ἰδεῶν παρέχουσιν ἐν τῇ διαπραγματεύσει τῶν ἀντικειμένων. Οὐχ ἦττον ὁμοῦς μνείας ἀλλὰ δὴ καὶ τυτώσεως ἀξιοῦνται δύο αὐτῶν, οἱ συνταχθέντες εἰς ἐπαινον τοῦ Κερκυραίου Θεοῦ Φλαγγίνη, ἰδρυτοῦ τοῦ ἄρτι μνησθέντος φροντιστηρίου, καὶ Δημητρίου τοῦ Δαρβάριως. Μνημονεύσωμεν ἐπὶ τούτοις καὶ τὰς ἐπιτυμβίους αὐτοῦ ἐπιγραφὰς, ὧν τὰς μὲν διὰ τοὺς ἐν Ἑνετίᾳ, τὰς δὲ διὰ τοὺς ἐν Ἑπτανήσῳ Ἑλληνας ἐποίησεν· εἰσὶ δὲ αὐταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρωτότυποι, καὶ συλλεχθεῖσαι ἤθελον τιμῆσαι τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρός (α).

Κατατακτέον εἰς τὴν δευτέραν κλάσιν τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιτομὸν Λεξικόν, (Ἑνεπιτήσι, Γλυκοῦ, 1821 τόμος Α' εἰς 4) συντεθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λεξικῶν τοῦ Γαζή, τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ Σουῖδα.

Εἰς τὴν τρίτην ἀναφέρονται αἱ Μεταμορφώσεις τοῦ Ὀβιδίου, εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν μεταφρασεῖσιν, (Ἑνεπιτήσι, Γλυκοῦ, 1798, τόμοι δύο εἰς 8.) Εὐρηναὶ δὲ καὶ ἐξηγήσεις τινὲς εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μύθου πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀναγνωστῶν. Οἱ Βίοι Κορνηλίου τοῦ Νέπωτος, (Ἑνεπιτήσι, Γλυκοῦ, 1801 εἰς 8 μετὰ σημειώσεων.) Τοῦ βιβλίου τούτου ἐγένετο μετατυπώσις προσθήκαις πολλαῖς καὶ διορθώσεσιν ἐπυξημένη. (Ἑνεπιτήσι, παρὰ τῷ τυπο-

(α) Ἀνεκδοτὸν ἐπίσης κατέλιπε καὶ τὴν μετὰ φρασίν τῆς ἱστορίας τοῦ Κουρτίου εἰς τὴν Ἀπλοελληνικὴν. Ταύτην δὲ προτιθέμενος νὰ ἐκδόσῃ ἀπέταθῆ πρὸς τὸν τότε, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἡμετέρας ἀναγεννήσεως, ἐν Γενεύῃ διακρίβοντα φερόμενον Καποδίστριαν, ὅστις ἐκτιμῶν τὰς προσπάθειας τοῦ ἀνδρός ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν γραμμάτων παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἔθνεϊ, ἐπεφόρτισε νὰ προβλήσῃ περὶ τῶν ἀναγκῶν μίσην εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς μεταφράσεως ταύτης, τὸν κοινὸν ἀγφοτέρως φίλον καὶ συμπατριώτην Ἀνδρέαν τὸν Μουστοξύδην, ὅστις καὶ φιλοφρόνως ἐκονοποίησεν ἡμῖν τὴν εἰδησιν ταύτην.

γράφω Πάνω Θεοδοσίου, 1810). *Ἡ Ἀποθήκη τῶν παιδῶν* τῆς Κ. Μαρίας Le Prince de Beaumont, (Ἐνετίσι, Γλουκῆ, 1793, τόμοι 4, εἰς 8.)

Ἡ τετάρτη ἐκδοσις ἀνεφάνη περὶ τὸ 1807. Τὸ τσακίσι ἀνατυπωθὲν καὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γλώσσας τῆς Εὐρώπης μεταγλωττίσθην τοῦτο σύγγραμμαι ἐστὶ τὸ ἀξιολογώτερον τῶν ἔργων, ὅσα ἐξήλθον ἐκ τοῦ γοίμου καλάμου τῆς συγγραφέως, καὶ γενικοῦ ἀπῆλαυσε θυμασμοῦ. Ὁ Βλαντῆς μεταφέρων αὐτὸ εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν ἔδωκε τοῖς Ἑλληνοπαισιν ὠραιοὺν ἠθικὴν ὑπογραμμὴν, καὶ ἡ ἐκλογὴ παρὰ τὴν ἀγαθὴν κρίσιν τιμᾶ καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Τούτοις προσθετέα ἡ μετάφρασις τῆς *Γαλλικῆς Γραμματικῆς* ὑπὸ Γεωργίου Βενδότου.

Ἀναρίθμητοι δὲ εἰσιν αἱ ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταγλωττίσεις. Ἐκ τούτων μνημονεύσωμεν τὰ 22 ἐκλεκτὰ διηγήματα τοῦ Βοκακίου τὸ *Καρφετεῖον* τοῦ Γολδόνη τὴν *Βραχέαια εἰδήσιον* περὶ τῶν ὄσων ἐν Ἑρετίᾳ συνέθησα ἀπὸ τῆς 17 Μαΐου 1797 ἕως τῆς 18 Ἰανουαρίου 1799. — τὴν τέχνην τοῦ υγιεινῆς καὶ μακροχρονίως ζῆν — τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἥτοι, διελόγους εἰς χεῖρας τῶν ἀρχαίων. Ἀλλὰ μεταγλωττίσεις μείζονος ἀξίας τυγχάνουσι αἱ ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Ἰταλικὴν γενόμεναι, καταχωρισθεῖσαι δὲ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὑπὸ τοῦ Sonzogno ἐν Μεδιολάνοις ἐκδομένων ἀρχαίων Ἑλλάνων ἱστορικῶν. Ὁ Βλαντῆς ἤρξατο ἐργάζεσθαι πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἐν ἔτει 1826, ἀκολουθήσας ἄχρι τέλους ζωῆς, καὶ μάλιστα δὲν ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ εἶδῃ ἐκδομένη τὰ ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθέντα λείψανα τοῦ Εὐναπίου, διότι μόνον κατὰ τὸ 1831 προήλθον εἰς φῶς, τυπικῶς Πκύλου Ανδρέα Μολίνου τοῦ διαδεχθέντος τὸν Sonzogno.

Καὶ ἐνίαις μὲν τούτων τῶν μεταγλωττίσεων κατὰ πρόωτον αὐτὸς ἐπεχείρησεν οὐκ ὀλίγαι δὲ εἰ καὶ ὑπ' ἄλλων παραβάντως ἐκπονηθεῖσαι, δικαίως ἤθελον ἀποκληθῆ νείαι, καθὼ ἐξείργασμέναι ὑπὸ τοῦ Βλαντῆ ἐπὶ τελειότερων ἐκδόσεων. Αἱ μεταφράσεις αὗται συνοδεύονται ὑπὸ σημειώσεων ἐρμηνευτικῶν, κριτικῶν καὶ πολυμαθῶν, ὧν αἱ μὲν τῷ Μουστοζύδῃ προσήκουσιν, ἄλλαι δὲ ἤρυσθησαν ἀπὸ τοῦ Κοραῖ καὶ ἄλλων σοφῶν σχολιαστῶν. Ἀπομένει τώρα νὰ παραθέσωμεν τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν ὡς ἑξῆς:

(Ἐν τῷ Α'. Τόμῳ τῶν ἑλασσόνων ἱστορικῶν, 1826.)

1. Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ περὶ Πολιτειῶν.
2. Κτησίου τοῦ Κνηδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίῳ κγ'. ἐπιτομὴ τοῦ Φωτίου.
3. Τοῦ αὐτοῦ Κτησίου, τὰ Ἰνδικὰ.
4. Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἱστορίαι καὶ λείψανα.
5. Κόνωνος διηγήσεις Ν', ἐξαχθεῖσαι ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Φωτίου.
6. Μέμνονος, ἱστορικὸν περὶ τῆς Ποντικῆς Ἡρακλείας, ἐκ τοῦ Φωτίου.

7. Χίωνος, ἐπιστολαὶ ἐξ, (καταχωρισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Μουστοζύδου ἐν τῷ παραρτήματι αὐτοῦ εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἡρακλείας τοῦ Μέμνονος.)

(Ἐν τῷ Β'. τόμῳ, 1828.)

8. Κλαυδίου Αἰλιανοῦ, Ποικίλης Ἱστορίας βιβλία ἰδ.

(Ἐν τῷ Γ'. τόμῳ 1829.)

9. Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος, περὶ εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας, λόγοι Γ'. ἐκ τοῦ Φωτίου.

10. Ἀγαθαρχίδου, ἱστορικόν, λείψανα καὶ συνόψεις.

11. Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, τὰ χρονικά, ἥτοι αἱ Ὀλυμπιάδες τῶν μακροβίων, τῶν θυμασιῶν, κλ.

12. Φωτίου, κρίσις ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν Ἀκαστορίδου, Ἀμυντιανοῦ, Κεραλίωνος, Ἰουλίου Ἰούστου, Παμφίλης, Πραξαγόρου.

13. Δεξιππου Ἀθηναίου, Ἱστοριῶν λείψανα.

14. Ήσυχίου, λείψανα τῆς Καθολικῆς ἱστορίας.

15. Ὀλυμπιοδώρου, Ἱστοριῶν λείψανα.

16. Ἐκ τῆς Ἱστορίας Κανδίδου τοῦ Ἰσαύρου καὶ ἐκ τῶν ἰ. λόγων Θεοφάνους τοῦ Βυζαντίου, ἐπιτομὴ τοῦ Φωτίου.

(Ἐν τῷ Δ'. τόμῳ 1831.)

17. Εὐναπίου Σαρδιανοῦ, λείψανα.

(Ἐν τῷ Α'. τόμῳ τῶν πορηματιῶν Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως, 1827.)

18. Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως, περὶ τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων ὑπομνηματισμοί.

19. Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν μᾶλλον ἀξιωματικῶν ἱστορικῶν.

(Ἐν τῷ Β'. τόμῳ 1827.)

20. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Γενέου Πομπηίου, ἐν ἧ οὗτος παρεπονείτο ὅτι ὁ Διονύσιος ἀνέλαβε τὸ ὄφρος τοῦ Πλάτωνος.

21. Τοῦ αὐτοῦ, λόγος περὶ τοῦ ὅτι ὁ Δημοσθένης δὲν ἔμαθε παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους τὰς ῥητορικὰς τέχνας.

(Ἐν τῷ Β'. τόμῳ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀρίμανοῦ, 1827.)

22. Ἀρρίανου Νικομηδέως περίπλους τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσης.

23. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν συγγραφῶν, συνόψεις τοῦ Φωτίου.

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν τετάρτην κλάσιν, τὴν περιέχουσαν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραμμάτων ἔργα ὑπὸ τοῦ Βλαντῆ μετακδοθέντα μετὰ διαφωτίσεων, προσθηκῶν καὶ διορθώσεων, ἠθέλωμεν μακροηγήσει λεπτομερῶς περὶ πάντων ποιούντες μνεῖαν διὸ καὶ θέλωμεν περιορισθῆ εἰς τὴν ἀπαριθμησιν τῶν κυριωτέρων.

1. Τὸ Γαλλοελληνικὸν λεξικὸν τοῦ Ζαλικόγλου.

2. Τὸ Ἰταλοελληνικὸν τοῦ Βενδότου.

3. Τὸ τῶν Ἑλληνικῶν συνωνύμων τοῦ Βλάχου.

4. Τὸ τοῦ Οὐαρίνου.

5. Τὸ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, εἰς τόμους 3, εἰς 4 μέγας.

πρὸς τούτους δὲ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπεξεργάσθη καὶ ἐκείναι ἀληθῆνες ἃς ἐνεποιήσαν αὐτῷ τὰ δυσπρόγραμμα ἐπιγραφόμενον, *Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία Παλαιοριτῶν* μετετύπωσε τὸ Νεοελληνικὸν Ἐπιστολάριον, τὴν ἱερὰν Γραφὴν εἰς τόμους 3, εἰς 8 τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου, — μετὰ τῶν παλαιῶν σχολίων τοῦ Διδύμου, αὐτὸν τὸν Θεουκιδίδην μετὰ τῶν παλαιῶν σχολίων, καὶ τὰ περὶ *Χαιρήται καὶ Καλλιρόην ἐρωτικά διηγήματα* Χαιρήταινος τοῦ Ἀφροδισιεύς, εἰς 4 ἀκολουθῶν τὴν ἐκδοσιν τοῦ δ' Ὀρβίλλε.

Ἴνα δὲ ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν μεταβῶμεν εἰς ἄλλα πονήματα, ὁ Βλαντῆς διώρθωσε τὰς μεταφράσεις τῆς *Ἀρχαίας Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος* ἐπὶ *Γλυκερίου* (Ἐνετίσι, Τυπογραφεῖον Ἀνδρέα, 1822, τόμοι 8 εἰς 4, ἐκδοσις Β') καὶ τῆς περιηγήσεως τοῦ γένου Ἀναχάρσιδος (Ἐνετίσι Ἰωσήφ Ἀνωπέλλη, 1825, εἰς 16), ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν περιηγήσεων τοῦ Ἀρτίρορος (Ἐνετίσι, Ἀνωπέλλη, 1816, εἰς 16), ὧν τὴν ἐκδοσιν δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι μετεσχημάτισε. Πόσων ἀμαρτημάτων δὲν ἀπῆλαξε τὰς ἐκδόσεις ταύτας; πόσας ἀβλεψίας δὲν ἀφῆρεσε; καὶ ἂν τώρα μετὰ πλείονος τέρψεως ἀναγινώσκοντα ὑπὸ τῶν μὴ εἰδῶτων τὴν ἀγγλικὴν ἢ γαλλικὴν, βεβαίως εἰς τὸν Βλαντῆ ἀποδοτέα ἡ χάρις.

Παραλείπομεν τὴν ὑπόμνησιν τῶν τε ἐκκλησιαστικῶν καὶ μὴ βιβλίων, ὅσα τῇ ἐπιθεωρήσει καὶ ἐπιστάσει αὐτοῦ ἐξεδόθησαν, διότι καὶ ταῦτα ἐπιμακρῶ ἤθελον ἐπασχολῆσαι ἡμᾶς.

Ἐκ τῶν ἄχρι τούδε ῥηθέντων περὶ τῶν φιλολογικῶν ἔργων τοῦ Βλαντῆ, νομίζομεν ὅτι ἀρκούντως καταδείξαμεν αὐτὸν λίαν δεινὸν περὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νεωτέραν φιλολογίαν, καὶ ὅτι εἰς τὴν πλήρη τῆς γραμματικῆς γνῶσιν συνεδύαξε καὶ τὴν ἐρμηνευτικὴν. Οὐδὲ, ὡς τινες ἐδόξασαν, τὴν πάτριον γλῶσσαν μόνον ἐλάτρευσε, καὶ τὴν μηχανισμὸν αὐτῆς καὶ τὴν γραμματικὴν συνάρτησιν περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ πᾶσαν σπουδὴν κατέβαλλε καὶ περὶ τὰ οὐσιώδη καὶ ἐσωτερικὰ στοιχεῖα τῆς φιλολογίας, ὡς πρόδηλον γίνεται ἐκ τινῶν τῶν πολυειδῶν αὐτοῦ ἔργων. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ Βλαντῆ ἐπιτηρηθεῖσαι ἐκδόσεις πάντῃ ἀναμάρτητοί εἰσιν. Αὐτὴ ἡ πληθὺς αὐτῶν, καὶ ἡ σκέψις ὅτι ὁ Βλαντῆς ἐργάζετο πρὸς τὸ ζῆν, αἴρουσιν ἐκ μέσου τὴν ἰδέαν δυνατῆς τελειότητος. Οἱ αὐτοὶ οὗτοι λόγοι χρησιμεύουσι πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Βλαντῆ κατὰ τῆς ἀποδοθείσης αὐτῷ κατηγορίας, ὅτι παραγνωρίσας δέθεν τὴν ποικίλην αὐτοῦ σοφίαν καὶ πολυμαθειαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀφελθῆ τσοσούτον, ὥστε νὰ συντάξῃ ἔργον πρωτότυπον βαρύτητος τινός.

Ἐκτίς τούτων ἐρείλομεν νὰ προσθέσωμεν καὶ ἄλλην τινὰ παρατήρησιν, ἔστι δὲ ὅτι αἱ περὶ τὴν καθηγεσίαν ἐνασχολήσεις, αἱ κατ' ἰδίαν διδασκαλῖαι, αἱ διορθώσεις τῶν ἑλλήνων διαδεχομένων πονημάτων, διότι τότε τὰ Ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα τῆς Ἐνετίας ἦσαν ἐν πλήρει ἀκμῇ, αἱ δὲ δινη-

καὶ ἐκείναι ἀληθῆνες ἃς ἐνεποιήσαν αὐτῷ τὰ δυσπρόγραμμα, πάλιν ἀδιάκοπος πρὸς ἀνανεουμένους πάντοτε χρεῖας, ἔλλειψις ἰσχυρῶν κέντρων καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐνθαφύσεων πρὸς ἐξέγερσιν τοῦ πνεύματος, κατέβαλον τὸν νοῦν αὐτοῦ τσοσούτον, ὥστε ἀφῆρεσαν αὐτῷ πᾶσαν δύναμιν ἵνα ἐξέλθῃ τῶν περιπλοκῶν ἐκείνων, ἐν αἷς ἐνέπλεζαν αὐτὸν αἱ φοραὶ τῆς τύχης, γενόμενον οὕτω ἀνάίσθητον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἔπαινον. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν τῷ διηγουμένῳ ὅτι ἡ Ἰταλικὴ βιβλιοθήκη τιμὰς ἀπένευμεν εἰς τὸ πολυμαθῆς καὶ φιλόπονον τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐλεγέ μοι: «ταῖς ἄλλαις οἱ ἔπαινοι: ἐγὼ δὲ κοπιᾶζω οὐχὶ ἵνα ἀποθανάτισω τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὅπως μετρίως πορισθῶ τὰ ἐπιτηδεῖα πρὸς συντήρησιν ἐμοῦ τε καὶ τῆς πολυαρίθμου οικογενείας μου.» Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μετὰ θάνατον δὲν εὐρέθη παρ' αὐτῷ εἰμὴ ἀνεπαρκῆς τις ποσότης χρημάτων ἢ βεβαίως ἀπεταμίευσ προνοῶν εἰς τὰς χρεῖας συμπησομένης ἀσθενείας, καὶ εἰς τὰ ἐξόδα τοῦ ἐνταφιασμοῦ του. Τῷ 1814 ἐποιήσατο τὴν ἰδίαν εἰκόνα, θείας ὄπισθεν αὐτῆς ἀπλῆν καὶ μετρίως προνα ἐπιγραφὴν. Ὁ Βλαντῆς ἔσχε φιλολογικὴν ἀλληλογραφίαν μετὰ πολλῶν πεπαιδευμένων ἀνδρῶν τῶν ἡμερῶν του, ἐν οἷς καὶ μετὰ τοῦ μεταφράσαντος τὸν Οὐίγγιλιον ἐν ἠρωϊκοῖς στίχοις περιώνυμον Εὐγένιον Βούλγαρον οὕτως ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Βλαντῆ ἀναγινώσκειται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευμένῳ Νεοελληνικῷ Ἐπιστολαρίῳ, μετὰ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, Μιχαῆλ Κούμα, Ἀδαμαντίου Κοραῖ, Ἀνδρέα Μουστοζύδου καὶ λοιπῶν. Ἄλλ' ὠραιότερα μαρτυροῖται περὶ αὐτοῦ μᾶς ἀπομένονσι τὰ συγγράμματά του καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν ἐπιδοθέντες ἔπαινοι ὑπὸ τινῶν δικαίων ἐκτιμητῶν τῆς μαθήσεως αὐτοῦ. Ὁ Φαρμακίδης, ἐν *Ἐρμῇ τῷ Λογίῳ*, ἐφημερίδι ἐκδομένη ἐν Βιέννῃ, ἀποκαλεῖ αὐτὸν ἐνθερμον θεραπευτὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς πατρίου δόξης: ὁ Κούμας πλέκει αὐτῷ ὠραίων ἐγκώμιον ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ ἰδίου Λεξικοῦ: ὁ Ρίξος ἐντιμον αὐτοῦ ποιεῖται μνεῖαν ἐν τῷ *Δοκιμῳ περὶ τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας* (Γενεύῃ, 1825) ὁ Ἀμβροσόλιος (*Ἰταλικὴ Βιβλιοθήκη*, Ἰούλιος 1836) ἀξιάχαστον καλεῖ τὸ μέτρον τῶν ΚΚ. Sonzogno τοῦ ἐπαρκέσαι εἰς τὸ κακόζηλον τῶν πρωτοτύπων, (καὶ ἐνταῦθα αἰνίττεται τὸν Α'. τόμον τῶν ἑλασσόνων ἱστορικῶν) διὰ μεταφραστοῦ, ὅστις ἄριστος, οἷος ὁ Βλαντῆς, ἐμελλε διὰ τῆς μεταγλωττίσεως νὰ διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν. Ἡ μεταγλωττίσις αὕτη, προστίθησι παρακατιῶν ὁ Ἀμβροσόλιος, τσοσούτον ἐκπεπονημένη καὶ εὐφραδῆς ἐστίν, τσοσούτον συνάδει πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἑλλάνων ἱστορικῶν, ὥστε σχεδὸν λυπεῖται τις, ταύτην μὲν εὐρίσκων ἐν τῷδε τῷ τόμῳ, μάτην δ' ἐπιθυμῶν αὐτὴν ἐν τισιν ἄλλοις τῆς Σειρᾶς. Οὐδ' εἰς τούτον μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους ἀκόμη ἀριθμοὺς τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος ἐπαινοῦνται τὰ ἔργα τοῦ Βλαντῆ. Ὁ Μουστοζύδης ἐν τῷ *Παραρτήματι* αὐτοῦ εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἡρακλείας τοῦ Μέμνονος παραθέτει, ὡς εἴπομεν,

ἐπιστολάς τινας τοῦ Χίωτος λέγων· « Μεταφρά- σθησαν αὐταὶ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ πεπαιδευμένου μετρίορρονος καὶ φιλοπόνου ἡμετέρου φίλου Σπι- ριδίωτος Βλαντῆ ». Τί πλέον ; Ὁ αὐτὸς Μουστα- ζούδης ἐν τῷ νεκρολογικῷ ἐκείνῳ ἀρθρῷ τῷ κα- ταχωρισθέντι ἐν τῇ Ἐθνικῇ ἡμῶν ἐφημερίδι, καὶ ὁ Κούμας ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ ἰδίου Λεξικοῦ, δι- καίως θεωροῦσι τὸν Βλαντῆν ἕνα τῶν κυριωτέρων προαγωγῶν τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλληνικῆς φι- λολογίας, καθὼς τὰ μέγιστα διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ συμβαλλόμενον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων.

Καὶ ταῦτα δὲ ὅσα περὶ τοῦ βίου τοῦ ἐμοῦ δι- δακτοῦ ἠδυνήθη νὰ γράψω, καὶ ἄτινα λίαν προ- θύμως πράξω εἰς φῶς, ἀνεπαρκῆ μὲν ἀλλ' εὐμενῆ καὶ εὐγνώμονα ἀνταπόδοσιν τῆς ἀγνῆς καὶ εὐσεβοῦς διδασκαλίας τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅστις καθὼς τὴν σοφίαν, οὕτω καὶ τὰς ἀθλιότητας κοινωνοῦς ἔσχε διὰ παντὸς τοῦ βίου.

Ἐν Κερκύρῃ.

Δ. Α.

ΑΠΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΕΙΣ ΣΜΥΡΝΗΝ.

Συμπλέων ποτὲ μετὰ ξένου, ἤκουσα αὐτοῦ λέ- γοντος ὅτι μεγαλαυχούσιν οἱ Ἕλληνες ἀξιούντες ὅτι ὑπὲρ πάντα λαὸν ἄλλον εἶναι φιλοπόλιδες. Βεβαίως, προσέθετο, ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα αὐτῶν ἀλλὰ τὴν ἀγαπῶσιν ὡς πάντες οἱ ἔχοντες πατρίδα· οὐδὲ συγκατατίθεμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι ἔχουσι φιλοπατρίαν μίζοντα τῆς τῶν Ἀγγλων ἡμῶν.

Καὶ δὲν ἀπεκρίθη μὲν εἰς ταῦτα διότι φύσει, ἐὰν ἐξ ἀνάγκης ἢ συνδιάλεξις δὲν ἀπατηῇ ἀντίκρου- σιν, δὲν ἀγαπῶ ν' ἀντιλέγω. Διὰ τί νὰ μὴ ἀφίνω- μεν ἕκαστον νὰ ἐντροφῆ ἐν τῇ ἰδέᾳ αὐτοῦ ; Συνή- θως μίαν ἰδέαν ἐγκολπούμενος καὶ θεοποιῶν ὁ ἀ- θρωπος καθίσταται εὐδαίμων ἢ δυστυχῆς· καὶ κατὰ τοῦτο εἴμεθα πάντες μονομανεῖς. Ἀνέγνω ποτὲ ἐκτεταμένην ἀγγλικὴν πραγματείαν, ἐν ἣ ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀπεδείκνυε δι' ἀκαταγνώστων ἐπιχειρημάτων, ὅτι ὁ ἀγαπῶν νὰ παραδίδεται εἰς τῆς φαντασίας τὰ ἀναπλάσματα, εἶναι ὀλιβιώτατος τῶν θνητῶν· διὸ καὶ προέτρπε πάντας νὰ ὀνει- ροπολῶσι καθ' ἡμέραν ἐπὶ τινος ὥρας, οἰκοδομοῦν- τες des châteaux en Espagne. Καὶ τῶντι ἢ δυσειδῆς γυνὴ, ἢ ἐγκαλωπιζομένη τῇ ὠραιότητι αὐτῆς, κατὰ τί διαφέρει ἐν τῇ φαντασίᾳ τῆς τῆς Ἀρροδίτης ; Πόσους δὲ βλέπομεν κηληγῆτας, βου- λευτὰς, γεροσικιστὰς καὶ ὑπουργοῦς, ἔχοντας ἀ- κλόνητον τὴν πεποιθησιν ὅτι εἶναι Δημοσθένεις, Πλάτωνες ἢ Περικλεῖς, πολλάκις δὲ, νῆ Δία, καὶ τούτων κρείττονες, διότι, κατὰ παραχώρησιν θεῶν ἐπιπολάζουσαν ἐξαιρέτως εἰς τὴν Ἑλλάδα, διω-

ρίσθησαν τοιοῦτοι ; ἢ πόσοι στιχουργοὶ ἄμουσοι καὶ χαμαιζῆλοι καὶ ἀμαθεῖς δὲν πιστεύουσιν ὅτι ὁ πῆγασος αὐτῶν μεταρσιούται ὑψίτερον καὶ τοῦ ἡμη- ρικοῦ πηγᾶσου ;

Τὸ κατ' ἐμὲ, οὐ μόνον ἀμαρτίαν ἐνόμισα πάν- τοτε τὸ νὰ κλονήσω τοιαύτην μακαρίαν πεποιθη- σιν, ἀλλὰ καὶ γὰρ αὐτὸς κατασκευάσας καὶ εἰθωλο- ποιήσας μίαν τινὰ ἰδέαν, ἰδέαν, δὲν τὸ ἀνοῦμαι, ἐξάλλον καὶ τερατώδη ἐν Ἑλλάδι, ἔχω αὐτὴν ἀχώριστόν μου συνέκδημον, καὶ τρέφομαι ἀναμη- ρυκώμενος αὐτὴν καθ' ἑσπέραν, ὅταν μετὰ πολύμο- χθον ἡμέραν ἐξελπίζωμαι εἰς τὴν κλίνην μου· δυσ- τυχῶς ὁμως τρέφομαι πολλὰ ὀλίγον, διότι μό- λις πλαγιάσαντα μ' ἐπισκέπτεται φρονῶν τὴν εὐ- τυχίαν μου ὁ Μορφεὺς, καὶ μὲ στερεῖ τῆς τόσης μακαριότητος !

Ἀρῆκα λοιπὸν τὸν Ἀγγλον μου σχολιάζοντα εἰς πλάτος τὴν ἰδέαν του, ἐνῶ ἀνεψύχα εἰς οὐρα- νοῦς τὰ νέρη τοῦ ἐπιδορπίου σιγάρου του· ἀλλ' ὅτε μετὰ δύο ἡμέρας ἠγγίζομεν νὰ ῥίψωμεν τὴν ἀγκυραν εἰς τὸν Κεράτειον κόλπον, καὶ ἰστάμενοι ἀκίνητοι παρὰ τὴν πύραν ἐθαυμάζομεν τὸ κάλ- λος τῶν θέσεων καὶ τὴν θαψίλειαν τῆς φύσεως, ὁ συμπλωτῆρ μου δακτυλοδεικτικῶς τὸν Ἅγιον Στέ- φανον· — Ὁραῖα ἐξοχαί ! ἀνεκράξτε μετ' ἐνθουσι- σμοῦ· ἐδῶ ἐδυνάμην νὰ κατατρίψω ὀλόκληρον τὴν ζωὴν μου. — Ἀγαπᾶτε, ὡς βλέπω, πολὺ τὸν ἀγροτικὸν βίον. — Ὡ ! ἀνερώνησε μικροτόμως ὁ Ἀγγλος μου· ὡς ὁ Διοκλητιανὸς λέγω καὶ γὰρ, ὡσά- κισ ἀπολυομένης τῆς Βουλῆς τῶν λόρδων ἀπέρχο- μαι εἰς τὰς ἐξοχάς μου, ὅτι τότε μόνον ζῶ. Νὰ μ' ἐ- βλέπετε, προσέθετο ὑπομειδιῶν, ὅταν καλλιερῶ καὶ ἐγὼ τοὺς θρίδακας μου εἰς τοὺς ἀγρούς μου. — Καὶ ἔχετε πολλοὺς ; ἠρώτησα. — Καθὼ πρω- τότοκος, ἐκληρονομήσα ὅλα τὰ κτήματα τοῦ πα- τρός μου, προτιμῶ ὁμως τὴν ἐξοχὴν τὴν ὁποίαν ἐγὼ αὐτὸς ἀπέκτησα. — Εἶναι λοιπὸν ὠραιότερα τῶν ἄλλων. — Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ συνοδοιπόρος μου· ἀλλ' ὅ,τι ἀποκτῶμεν διὰ τῶν ἰδίων κόπων εἶναι γλυκύτερον τῶν ὅσα περιέρχονται ἀκόπως εἰς ἡ- μάς· προσκολλώμεθα ἔτι μᾶλλον εἰς αὐτό. — Χαί- ρω, ἀνεκράξα μετὰ σπουδῆς, ὅτι σήμερον δικαιο- λογεῖτε τοὺς συμπολίτας μου δι' ὅ,τι προχθὲς τοὺς κατεκρίνατε. — Τί ; ἠρώτησεν ἀπορῶν ὁ Βρετ- τανός. — Προχθὲς ὠνομάζετε παράλογον τὴν ἀξίω- σιν αὐτῶν ὅτι ἀγαπῶσιν ὑπερβαλλόντως τὴν ἰδίαν πατρίδα· σήμερον δὲ λέγοντες ὅτι προτιμᾶτε τῶν κτημάτων ὅσα ἐκληρονομήσατε τὰ ὑπ' ἡμῶν ἀπο- κτηθέντα, δὲν ὁμολογεῖτε ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες, οἵ- τινες δὲν ἐκληρονόμησαν ἀλλὰ κατέκτησαν — καὶ πῶς κατέκτησαν ! — τὴν πατρίδα των, ἔχουσι δίκαιον νὰ καυχῶνται ὅτι τὴν ἀγαπῶσι πολὺ ;

Ὁ βραχὺς οὗτος διάλογος, τὸν ὁποῖον ἀναπολῶ ἀπὸ τοῦ 1845 ἔτους ὡσάκις ἀποδημῶ, διότι φαί- νεται μοι ὅτι ποτὲ δὲν ἀγαπῶ τὴν Ἑλλάδα τόσον ὅσον ὅταν μακρύνωμαι ἀπ' αὐτῆς, δὲν μοι ἦλθεν εἰς τὴν μνήμην ὅτε πρὸ τριῶν μηνῶν μετέβην ἐπὶ τοῦ *Πανελληνίου* ἀπὸ Πειραιῶς εἰς τὴν Σμύρνην.

Δὲν ἀπερχόμην ὡς ἄλλοτε εἰς τὰ ξένα ὑπὸ ξένην σημαίαν· τὰ γλυκύτερα τῆς πατρίδος χρώματα ἡστραπυβόλου ἀνῶθεν τῆς κεφαλῆς μου, καὶ οἱ πόδες μου ἐξηκολούθουν πατοῦντες τὴν γῆν ἐκεί- νης· καὶ περὶ ἐμὲ δὲν ἐβλεπον εἰμὴ πλοίαρχον Ἑλ- ληνα καὶ ναύτης Ἑλληνας, καὶ δὲν ἤκουον εἰμὴ τὴν γλῶσσαν ἐκείνην τῆς ὁποίας καὶ ὁ ἐλάχιστος ρηθῆ- γος μεθύσκει τὴν καρδίαν σου, ὅταν εἰς τὴν ἄλλο- τριαν προσβάλλῃ τὰς ἀκοάς σου. Ἡ πατρίς λοι- πὸν ἦτο ἐκεῖ παρούσα, ἄγρυπνος, γρηγορούσα ἐπ' ἐμὲ, καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς μετεβαίνουσα εἰς τόπον ὅθεν πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀπεδιώχθησαν ἀμει- λίκτως οἱ συμπολίται ὅπως ἄλλοτε οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει ὅτε ἐλύσαμεν ἐκ Πειραιῶς· τὸ ἀτμόπλοιον, μικρὰ σκάφη μέγα φέρουσα ὄνομα, εἰ καὶ εἶχε τὸν ἀνεμὸν ὅλως ἀντίπρῳρον, ἐμάχετο καρτερικῶς πρὸς τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ὁ ἀ- φρὸς σπινθουρίζων μετὰ συριγμοῦ, ἐμάστιξε δυσ- ἀρέστως — ἦν τότε μὴν Μάρτιος — τὰ πρόσωπα ἡμῶν. Ἐντὸς δὲ μικροῦ παρελλάξαμεν καὶ τοὺς λέοντας καὶ τὸ Φάληρον καὶ τὴν Κωλιάδα, καὶ ὁ ναύτης ὁ μετρῶν τὸν δρόμον τοῦ πλοίου ἀνεκράξε « δέκα μίλια ! »

Ὁ πλοίαρχος, ὅν πρὸ πέντε ἐτῶν ἐγνώρισαν οἱ ἀναγνώσται τῆς *Ἡανθώρας* (*), καὶ τὸν ὁποῖον θέ- λουσιν ἔτι κάλλιον γνωρίσει μετὰ μικρὸν, ἐθαύ- μασε τὴν ταχύτητα τοῦ σκαριδίου· διότι ὁ ἀνεμὸς ἔπνεε καθόσον ἐπελαγίζομεν σποδρότερον, καὶ τὰ κύματα συνωθούμενα περὶ τὴν ὀξείαν καὶ προσκλινῆ πύραν συνηγωνίζοντο νὰ καταπονήσωσιν αὐτήν.

Τὸ *Πανελλήνιον* ἀνήρχετο εἰς Σμύρνην, τὴν ὁποίαν καὶ Σμύρνην ἴνα μεταφέρῃ προσκυνητὰς εἰς τὴν δευτέραν τῶν νήσων τούτων, ὅπου κατὰ πᾶ- σαν 25 Μαρτίου τελεῖται μετὰ πομπῆς καὶ πη- νηγύρεως ἡ μνήμη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀπὸ τοῦ 1823 ἔτους, ὅτε ἀνευρέθη, ὡς γνωστὸν, εἰκὼν τῆς Πανα- γίας ὑπὸ τὴν γῆν. Τὸ πανταχόθεν καὶ μάλιστα ἐκ τῆς Τουρκίας συρρέον πλῆθος, συγχροτεῖ ἐνίοτε καὶ μυριάδα· αἱ δὲ οἰκίαι τῶν φιλοξένων κατοίκων τῆς μικρᾶς πόλεως μεταβαλλόμεναι εἰς ξενῶνας, προσφέρνται προθύμως πρὸς τοὺς ἐξῶθεν ἐρχο- μένους. Ἐκεῖ βλέπετε τότε παντοίας φυσιογνωμίας καὶ παντοία ἐνδύματα, καὶ ἀκούετε διαφόρους γλώσσας, τὰς τε διαλέκτους τῆς Ἑλλάδος, Ἀτ- τίδας τε, καὶ Αἰολικὴν, καὶ Δωρικὴν καὶ τὴν Ἰωνικὴν μετὰ τῶν συγκοπῶν καὶ τῶν μεταθέσεων καὶ τῶν τροπῶν αὐτῶν, ἅμα δὲ καὶ τὴν τῶν νέων Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν προστιθέμενοι εἰς τὰς τέσσαρας ἄλ- λας καλῶν νὰ ὀνομάσωμεν πρὸς διακρίσιν *μιγάδα*· ἐκεῖ, ὡς ἐν ἀπεραντῶ νοσοκομείῳ, ἀπαντᾶς πᾶ- σαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν· καὶ χολοὺς, καὶ τυφλοὺς, καὶ παράτρυνας (**), ἀναμένοντας τὴν τα-

ραχὴν τοῦ ὕδατος· ἐκεῖ, πρὸς τοὺς ἐρώτων ἀκον- τιστῆρας ὀφθαλμοὺς, ὅπως ὀνομάζει αὐτοὺς ὁ Πη- νοπολίτης Νόννος τὸν ὁποῖον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμε- Ͼν ἀνέστησεν ὁ κόμης Μάρκελλος, τῶν γυναικῶν τῆς Τήνου, θαυμάζεις τὸ διαίτη τῆς ὄψεως καὶ τὸ μα- λακὸν τοῦ βλέμματος τοῦ ὠραίου φύλου τῆς Ἰωνίας· καὶ ἐκεῖ, ἂν εἴται εὐλαβῆς, ἂν δὲν κυριεύεται ὅλως ὑπὸ τῶν ἐγκοσμίων, θέλεις κατανυγῆ τὴν καρδίαν, ὅταν ἀπὸ τοῦ ἐρατεινοῦ λόφου ἐρ' οὐ κείται ὁ θεῖος ναὸς, ἢ μελαγχολικῆ τῆς ἱερᾶς ψαλμωδίας ἤχῳ καὶ τῶν ἱερῶν κωδῶνων ἢ ἀρμονία, καταβαί- νουσαι πρὸς τὴν παραλίαν, διασκορπίζονται μελω- δικαὶ ἐπὶ τὰ λαμπυρίζοντα κύματα ὑπὸ τὸν ἀνέ- φελον οὐρανὸν τοῦ Αἰγίου.

Καὶ ἡμεῖς προσκυνήσαντες εὐλαβῶς τὴν ἀνευρε- θείσαν εἰκόνα, καὶ ἐπικαλεσθέντες τὴν βοήθειαν αὐ- τῆς ἤραμεν τὴν ἀγκυραν· ἦν τότε νύξ Σαββάτου. Τὴν δὲ αὐγὴν τῆς Κυριακῆς, ἀφοῦ πολλὰ παρελ- λάξαμεν ἀκρωτήρια τῆς Χίου, εἶδομεν ἐπὶ τέλους καὶ τὴν πολυδάκρυτον αὐτῆς πόλιν, καὶ τὰς παρὰ ταύτην πολυτελεῖς μὲν ἄλλοτε καὶ βρυθούσας φι- λομειδῶν κτοίκων ἐξοχὰς τοῦ *Talárou*, νῦν δὲ ἐγκαταλελειμμένας καὶ ἐρήμους καὶ πλήρεις ἐρει- πίων φερόντων ἔτι τὰ ἔχνη τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πυρός. Οἱ κάτοικοι ἦσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ κἂν εἰς ἐραίνετο εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ σιωπῆ ἐπεκρά- τει πανταχοῦ βραθυτάτη καὶ ἀδιάκοπος. Μόναί τῶν δένδρων αἱ κορυφαὶ ἔσειόντο ὑπὸ τοῦ πνεύμα- τος, καὶ παφλάζον τὸ κύμα ἐξερρήγνυτο κατὰ τοῦ αἰγιαλοῦ. Καὶ μοι ἐφάνη ὅτι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτο ἡ ὥρα τῆς αἰγμακλωσίας καὶ τῆς σφαγῆς· μοι ἐφάνη ὅτι τῶν δένδρων ἢ βοῶ ἦτο ὁ γόος τῶν ἐξανδραπο- διζομένων παρθένων καὶ τῶν μητέρων ὁ κοπετὸς, ὅτι ὁ φλοίσβος τῆς θάλάσσης ἐπένησε τὸ ἀπαγγε- νισθέντα ἱερόχηρον. Καὶ ὅτε τὸ κύμα ἐπιπτε βα- ρυγῆς εἰς τὴν ἀκτὴν, ἐνόμιζον ὅτι ἐξέβραζεν ὀρ- γίλον τὰ διασχίλια σώματα, τὰ ὁποῖα διαμίας εἰς πτώματα μετέβαλε μία μόνη χεὶρ, ἡ πυρσοφό- ρος χεὶρ τοῦ Κανάρη !

Ἐπερήφανος ἐκυματίζετο τότε κατέναντι τοῦ τα- πεינוῦ τῶν Ὀθωμικῶν φρουρίου ἡ κυανόλευκος τοῦ *Πανελληνίου* σημαία· καὶ τὶς ξένος συνεπιθά- ττης, μαντεύσας τὴν ὀδύνην μου καὶ ζητῶν νὰ μὲ παραμυθήσῃ· « Ἀνάβλεψον, εἶπεν, εἰς τὰ ἀνωθέν σου ἐμβλήματα· εἶναι ταῦτα τρόπαιον νίκης, δό- ξης καὶ ἀθανασίας ! » (Look on these colours ; they are the symbol of victory, of glory and of immortality.)

Καὶ ἀληθῶς, παρήγορος καὶ μαγευτικὴ ἡ δύ- ναμις τῶν ἐμβλημάτων τούτων· διότι, ὅτε μετὰ τινος ὥρας εἰσῆλθομεν εἰς τὸν ἀρχαῖν τῆς Σμύρνης κόλπον, φωναὶ ἐξερχόμεναι ἀπὸ τῶν παραπλεόν- των πλοιαρίων ἀνευσφίμου αὐτὰ, καὶ οἱ ἐπιβάται

(*) Ὁ ἀξιοματικὸς Γ. Μπομπουλίας, ἔγγονος τῆς ἡρωίδος Μπομπουλίας, οὗτινος διατριβὴν καὶ σχεδιογραφίαν ἀξίας λό- γου ἐδημοσίωσεν ἡ Π κ ν δ ὠ ρ α ἐν τῇ φυλαδίῳ 69, σελ. 192. (**) Τοὺς ὁποίους ὄμας ἐκ θείστικων κρητοῦσι δεσμοῦσι τοιαῦτα κακοεργήματα.

ἐκράζον ὅτι ἀνυπομότως περιέμενον ἡμᾶς εἰς Σμύρνην.

Ὅτε δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὸν λιμένα, ἡ παραλία ὄλη, ὡς ἀμφιθέατρον ἐν ᾧ συμπίθονται πλήρη φιλοθεαμόνων, ἐφαίνετο ἐνδίδουσα ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν θεατῶν. Πολλοί, ἐμβάντες εἰς λέμβους, ἤλθον νὰ προσαγορεύσωσι πρῶτοι τὸ Ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιο. Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἀθυμία τοῦ λαοῦ, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἡ ἐξουσία δὲν ἐπέτρεπεν ἐλευθερὰν συγκοινωνίαν, διότι τὰ ἀποδημητήρια τοῦ *Panellinίου*, εἰ καὶ πλοίου βασιλικοῦ, δὲν ἐπεθεωρήθησαν ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τινος προζέου.

Παραλαβόντες λοιπὸν προσκύνητάς ἐπιστατούντων δύο φυλάκων Ὁθωμανῶν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων, τὰς ὁποίας ὁμοῦ παρέβαινον αὐτοὶ προθύμως ὁσάκις ἐπιμότως αἰτοῦντες ἀφ' ἐκείνου ἐπιτάτου (*) ἤλπιζον νὰ λάβωσι τινα κερμάτια, ἀνεχωρήσαμεν. Τῶν προσκυνητῶν τὸν ἀριθμὸν συκερότου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γυναῖκες καὶ παιδιὰ· μετὰ δὲ τῶν ἄλλων ἦτο καὶ πελώριός τις βρακοφόρος ἐξ Ἀνατολῶν, ὅστις ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν σύζυγον καὶ δύο τέκνα καὶ ὑπερέτιδα, κατέλυσε πανοικεῖ εἰς τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ἀτμοπλοίου.

Τὸ οἰκογενειακὸν τοῦτο σύμπλεγμα δὲν μοι φαίνεται ἀνάξιον περιγραφῆς. Καὶ πατήρ καὶ μήτηρ καὶ τέκνα καὶ θεραπαινίδες ἐφόρουσαν πλατείαις καὶ φουσκωτάς ἀναξυρίδας. Πλὴν τούτων ὁ μὲν ἀνὴρ, οὐτινος ἡ κεφαλὴ κατεδύετο εἰς ὑπέρογκον καὶ πλατύγυρον κεφαλοδέσιμον διαταράττον ἀσπλάγχνως τὸ κέντρον τῆς βρωμότητος τῆς, ἐφέρει καὶ μὴλωτὴν, καὶ ἐπ' αὐτῆς πλατὺν καὶ ποδῆν περικλινὸν κἀνδυν' ἡ δὲ γυνὴ, τῆς ὁποίας καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ στέρνα καὶ οἱ βραχίονες, καταπεφορτισμένα ὑπὸ ὑπερπύρων καὶ μαργαριτῶν καὶ ψελλίων χρυσῶν, ἠκτινιστόλου, ἔφερε καὶ ζώνην περὶ τὴν ὄσφυν, εἰς ἣν ἐμπήγνυσα τὰς χεῖρας, καὶ ἰσταμένη εὐθυτενῆς καὶ μετὰ τινος μεγαλοπρεπειᾶς ἠρωϊκῆς, ὁμοιάζεν ἀνδρείκελον πλοίου οὐχὶ ἄμοιρον καλλονῆς. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν *φροίων* τῶν δύο παιδίων, ἀρρένων ἢ θηλέων ἀγνοῶ, διότι ἐκ τοῦ ἐνδύματος δὲν διεκρίνοντο, ἐκρέμαντο ἐπίσης ὑπέρπυρα. Καὶ ὁ μὲν σύζυγος ὁμίλει ἑλληνιστί, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ γλῶσσαν εἶχον τὴν τρωικὴν.

Τὸ ἦθος ἐκείνου, πάντῃ ἀντίθετον πρὸς τὸ τῆς γυναικός, ἀνήγγελλεν ἀνδρὰ μᾶλλον δουλοφρονα καὶ τεταπεινωμένον· ἀλλὰ δὲν ἦτο ὁποῖος ἐφκίνετο· διότι συνομιλήσας μετ' αὐτοῦ εἶδον ὅτι οὔτε νοὸς οὔτε πρακτικῶν τινῶν γνώσεων ἐστερεῖτο. Οἱ κάτοικοι, μοὶ ἔλεγε, τῆς Ἀνατολῆς εἶναι τοσοῦτον εὐκρίθμοι, καὶ ἡ γῆ τοσοῦτον εὐφορος, ὥστε ἕκαστος ἀγρὸς καλλιεργεῖται δι' ἑλλειψίν βραχιόνων, ἀπαξ κατὰ τετραετίαν. Καὶ ὁμοῦ κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ὅτε ἡμεῖς ἐλιμώττομεν, τοιαύτην εἶχον ἀφρονίαν σιτηρῶν, ὥστε ἡ τιμὴ αὐτῶν ἦτο εὐτελεστάτη. Ἐρωτηθεὶς ἂν εἶναι εὐποροὶ οἱ κάτοικοι; — Οἱ Χριστιανοί, ἀπεκρίνατο. — Οἱ δὲ

(*) Λέγοντες « βίρ καὶ παρκσί. »

Ὁθωμανοί; — Ὁ Τούρκος, εἶπεν, ἐορτὴν δὲν ἔχει καὶ κατάντια δὲν ἔχει, — ἐνοῶν διὰ τούτου ὅτι οἱ μὲν χριστιανοί, καὶ τοὶ πολλαὶς σχολάζοντες κατ' ἔτος, ὡς ἐργαζόμενοι ὅμως τὰς λοιπὰς ἡμέρας, ἀποκτῶσιν ἀφθονὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐνῶ οἱ Ὁθωμανοὶ καὶ τοὶ μὴ ἔχοντες ἐορτὰς καὶ διὰ τούτο δυνάμενοι νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ κερδαίνωσι πλείονα, στεροῦνται καὶ τῶν ἀναγκασιωτέρων.

Μετὰ 15 ἢ 16 ὥρων ἀσφαλῆ πλοῦν, τῆς θαλάσσης οὐσης ἀκρόμορος, ἀπεβίβασαμεν εἰς Τήνον τοὺς προσκυνητάς, ἐπανήλθομεν εἰς Σύρον καὶ αὐθις εἰς Τήνον, καὶ ἀφέντες ἐκ νέου εἰς τὸ πέλαγος ὠρμησάμεθα καὶ δεύτερον εἰς τὴν Σμύρνην.

Ἡ ἀμφιθεατρικὴ θέσις τῆς πόλεως, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, δὲν εἶναι βεβαίως ὠραία· ἡ λέξις ὅμως Σμύρνη ὑπῆρξεν ἀνεκάλθεν, ἀγνοῶ διατί, ἐν τῇ φαντασίᾳ μου ταυτώσημος πρὸς τὰ κάλλος καὶ τὴν κομψότητα τοῦ ὠραίου φύλου, τὸ ἐμμελὲς καὶ λιγυρὸν τῆς γυναικείας φωνῆς, τὸ ἠδυπαθὲς καὶ ἀφροντι καὶ ἀνεμῆνον τοῦ βίου. Ὁσάκις ἐπάτησα εἰς τὴν Σμύρνην τὸν πόδα, ἀμέσως

« ἡ με πόνον βύσατο παναγρόπνοιο μερίμνη », καὶ κουφοτέρην αἰσθανόμενος τὴν καρδίαν, παρεσύρθη καὶ ὑπὸ τοῦ βρύματος, οὐχὶ, ἀπαγε! τοῦ θεοερῶς Μέλητος, ἀλλὰ τοῦ δικυγοῦς χειμάρρου τῆς Σμυρναϊκῆς θυμηδίας καὶ ἰλαρότητας.

Οὕτω καὶ νῦν, τὴν πρώτην ἐσπέραν τῆς ἀφίξεώς μου, μετὰ δύο ἢ τριῶν ὥρων διατριβὴν εἰς τὴν Γραικικὴν λέσχην, ὅπου εἶδον μὲν πολλὰς ἐφημερίδας καὶ πλείστους τῶν ἐντίμων ὁμογενῶν, ἦτις ὅμως σκιαροφίον ἐπρεπεν ὥσως νὰ ὀνομασθῆ καταλλήλοτερον, καλεσθεὶς εἰς ξενοδοχεῖον ἐνεφορήθην λιπαρῶν ἐδεσμάτων, καὶ ἐκείθεν ὠδηγήθη εἰς τὸ θέατρον, εἰς μέρος, δηλαδὴ αὐτοσχεδιασθὲν εἰς θέατρον, ἐπειδὴ ἡ Σμύρνη τοιοῦτο δὲν ἔχει.

Εἰς τοῦ θεάτρον λοιπὸν τούτου τὴν πύλην εἶδομεν οὐχὶ ἰστάμενον ἀλλὰ καθήμενον πωγωνίαν σκοπὸν φέροντα μακρὸν *γιαταγάριον* εἰς τὴν ζώνην καὶ πυροβόλα δύο, καὶ μετ' ἀπεριγράπτου ἀνακλήσιας καὶ σοφρότητας· λέγοντα πρὸς τὸ συμπίεζόμενον πλῆθος *γθαβὰς γθαβὰς!* ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον *σιγά σιγά!*

Τὸ δὲ πλῆθος συνέκειτο ἐκ παντοίων φυλῶν, πρὸς δὲ καὶ ἐξ Ὁθωμανῶν οὐκ εὐαριθμῶν οὔτινες ἤρχοντο νὰ καταθελθῶσιν οὐχὶ ὑπὸ τραγωδίας ἢ κωμωδίας ἢ μελοδράματος, ἀλλ' ὑπὸ ψηφοπαίκτου καὶ τούτου ἑλσεινοῦ.

Ὁ θαυματουργὸς ἤρξατο σχίζων μανδύλια καὶ ἀποδιδὼν ἀκέραια αὐτὰ, κόπτων κεφαλὰς καὶ ἀνιστῶν τοὺς κατατομηθέντας, καὶ προστασῶν χαρτίνα νὰ χορεύσωσι· καὶ καθ' ἕκαστον τοιοῦτο θαῦμα, ἤκουες βοὴν σύμμικτον ἀνακράζουσαν *εμάσσαλα!* *ἀτζαεπ!* (παράδοξον!)

Ἐγὼ ὁμοῦ ὁ ὁποῖος ἀνήκω εἰς θρησκευτικὴν κοινωσίαν πιστεύουσαν τὴν ἀπιστίαν τοῦ Ὁθωμᾶ, ἀφῆκα μετ' ὀλίγων τοὺς μέχρις ἐκστάσεως θαυμάζοντας τὰ σκαλαθύρματα οὐχὶ τοῦ διδασκάλου μου Σερούου, ἀλλὰ τοῦ ἀγύρτου Ἰταλοῦ, καὶ πα-

βρεσκευάσθη εἰς ἄλλας ἐπισκέψεις, ἐπειδὴ ἡ ἐν Σμύρνη διατριβὴ μου ἐμελλε νὰ εἶναι βραχυτάτη.

Καὶ ἐντὸς μὲν τῆς πόλεως ἐπεσκέφθη τὸ ὑπερφιλανθρωπίαν τῶν συντηρούντων τὸ κατάστημα. Εἶναι δὲ ἐγκαταραγμένη ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θείας ἡμῶν θρησκείας, ὅστις ἔχων ἀνοικτάς τὰς ἀγκάλας, προσκαλεῖ πάντας ἀδικρίτως τοὺς ἀσθενούντας νὰ προσέλθωσι μετὰ πίστεως εἰς αὐτὰς. Οἱ ἐν Σμύρνη ὁμογενεῖς ἔχουσι καὶ ἄλλο ἔθνος ἀξιοθαύμαστον. Ἐκάστη τῶν πέντε ἢ ἕξ ἐκκλησιῶν συντηρεῖ καὶ ἴδιον ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρρένων ἢ κηρασίων. Ἡ ἰδέα εἶναι τῶντι θεία. Ἡ προσέγγισις αὐτῆ τῶν γραμμάτων πρὸς τὴν θρησκείαν, ἡ γειννίασις τῆς καθέδρας ὅθεν διδάσκειται ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὸν ἱερὸν ἀμβώνα ὅθεν κηρύττεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀποδεικνύουσιν ἀριδίως ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀτελής ὁ χριστιανὸς ὁ ἀμελῶν νὰ ἐκπαιδευθῆ;

Ἡ ἀλήθεια αὕτη γίνεται ἐπι καταφανῆς εἰς τὸ Γραικικὸν νοσοκομεῖον· διότι τὸ παρ' αὐτῶ κείμενον καὶ ὑπ' αὐτοῦ συντηρούμενον σχολεῖον φαίνεται σοὶ διδάσκον, ὅτι αἱ παρκαμυθία ἄς κρούμεθα ἀπὸ τῆς πίστεως εἰσὶ πολὺ ἰσχυρότεροι, ὅταν καλλιεργήσαντες τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν δυνάμεθα νὰ τὰς ἐκτιμήσωμεν καὶ νὰ τὰς ἐννοήσωμεν κατ' ἀξίαν. Πλὴν τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν τούτων σχολείων ὅπου εἶδον σφόδρην πολλὴν μαθητῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπάρχει καὶ ἡ γνωστὴ ἀνωτέρα ἐκπαιδευτικὴ σχολὴ, ἡ *Εὐαγγελικὴ* ἐπικαλουμένη, παρὰ τὸν μητροπολιτικὸν νῆον τῆς ἁγίας Φωτεινῆς. Καὶ ὠραῖον μὲν καὶ εὐρύχωρον τὸ κατάστημα, ἀλλ' εὐτελής, ὡς ἤκουσα, ὁ ἐξ αὐτοῦ καρπός· διότι κατὰ δυστυχίαν καὶ εἰς τὴν Σμύρνην, ὡς καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς ὑποδοῦλου Ἑλλάδος, τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ κατὰστάματα χρησιμεύουσιν ἀντὶ παλαιστρας πολιτικῆς, εἰς ἣν καταβάνουσιν αἱ μερίδες διαπληκτίζονται, καὶ ἐρίζουσι περὶ ὑπεροχῆς. Τῶν ὀρθοδόξων Ἀρμενίων τὰ σχολεῖα δεικνύουσιν ὅτι καὶ οὗτοι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς. Βεβαίως οὔτε τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας οὔτε τὴν ἐκλογὴν τῶν διδασκομένων μαθημάτων ἐφθόνησα· τῇ ὁμολογίᾳ μάλιστα ἐνὸς τῶν διδασκάλων μεθ' οὗ συνδιελέχθη ἐπὶ μακρὸν, καὶ τοῦ ὁποῖου ἐθαύμασα τὴν μετριοφροσύνην, πάντα εἰσὶ στοιχειώδη εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα διδάσκονται δὲ γλῶσσαι, οἷαι ἡ Ἀρμενικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Τουρκικὴ, καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς γεωγραφίας.

Εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ἀρρένων εἶδον βιβλιοθήκην ἱκανὸν ἀριθμὸν βιβλίων περιέχουσαν. Ὁ διδάσκαλος, ἀποκρινόμενος μετὰ προθυμίας εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, ἔδειξέ μοι συγγράμματα ἀρμενικὰ τῶν ὁποίων τὴν ὑπαρξίν οὐτ' ἐραντάσθη· εἰσὶ δὲ τετυπωμένα τὰ μὲν ἐν Ἐνετίᾳ, τὰ δὲ ἐν Βιέννῃ, ἕτερα ἂν ὦσι. Σοὶ ἀναγγέλλει δὲ τοῦτο ἡ ἐπὶ τοῦ πυλῶνος αὕτη εὐαγγελικὴ ἐπιγραφή·

« Κρούετε καὶ ἀνοίγησεται. »

Ἀλλὰ καὶ δευτέρα ἐπιγραφή ἐπι κατανοητικώτερα τὴν ὁποῖαν ἀνέγνων προχωρήσας, καταδεικνύει τὴν φιλανθρωπίαν τῶν συντηρούντων τὸ κατάστημα. Εἶναι δὲ ἐγκαταραγμένη ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θείας ἡμῶν θρησκείας, ὅστις ἔχων ἀνοικτάς τὰς ἀγκάλας, προσκαλεῖ πάντας ἀδικρίτως τοὺς ἀσθενούντας νὰ προσέλθωσι μετὰ πίστεως εἰς αὐτὰς.

Οἱ ἐν Σμύρνη ὁμογενεῖς ἔχουσι καὶ ἄλλο ἔθνος ἀξιοθαύμαστον. Ἐκάστη τῶν πέντε ἢ ἕξ ἐκκλησιῶν συντηρεῖ καὶ ἴδιον ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρρένων ἢ κηρασίων. Ἡ ἰδέα εἶναι τῶντι θεία. Ἡ προσέγγισις αὐτῆ τῶν γραμμάτων πρὸς τὴν θρησκείαν, ἡ γειννίασις τῆς καθέδρας ὅθεν διδάσκειται ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὸν ἱερὸν ἀμβώνα ὅθεν κηρύττεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀποδεικνύουσιν ἀριδίως ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀτελής ὁ χριστιανὸς ὁ ἀμελῶν νὰ ἐκπαιδευθῆ;

Ἡ ἀλήθεια αὕτη γίνεται ἐπι καταφανῆς εἰς τὸ Γραικικὸν νοσοκομεῖον· διότι τὸ παρ' αὐτῶ κείμενον καὶ ὑπ' αὐτοῦ συντηρούμενον σχολεῖον φαίνεται σοὶ διδάσκον, ὅτι αἱ παρκαμυθία ἄς κρούμεθα ἀπὸ τῆς πίστεως εἰσὶ πολὺ ἰσχυρότεροι, ὅταν καλλιεργήσαντες τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν δυνάμεθα νὰ τὰς ἐκτιμήσωμεν καὶ νὰ τὰς ἐννοήσωμεν κατ' ἀξίαν.

Πλὴν τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν τούτων σχολείων ὅπου εἶδον σφόδρην πολλὴν μαθητῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπάρχει καὶ ἡ γνωστὴ ἀνωτέρα ἐκπαιδευτικὴ σχολὴ, ἡ *Εὐαγγελικὴ* ἐπικαλουμένη, παρὰ τὸν μητροπολιτικὸν νῆον τῆς ἁγίας Φωτεινῆς. Καὶ ὠραῖον μὲν καὶ εὐρύχωρον τὸ κατάστημα, ἀλλ' εὐτελής, ὡς ἤκουσα, ὁ ἐξ αὐτοῦ καρπός· διότι κατὰ δυστυχίαν καὶ εἰς τὴν Σμύρνην, ὡς καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς ὑποδοῦλου Ἑλλάδος, τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ κατὰστάματα χρησιμεύουσιν ἀντὶ παλαιστρας πολιτικῆς, εἰς ἣν καταβάνουσιν αἱ μερίδες διαπληκτίζονται, καὶ ἐρίζουσι περὶ ὑπεροχῆς.

Τῶν ὀρθοδόξων Ἀρμενίων τὰ σχολεῖα δεικνύουσιν ὅτι καὶ οὗτοι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς. Βεβαίως οὔτε τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας οὔτε τὴν ἐκλογὴν τῶν διδασκομένων μαθημάτων ἐφθόνησα· τῇ ὁμολογίᾳ μάλιστα ἐνὸς τῶν διδασκάλων μεθ' οὗ συνδιελέχθη ἐπὶ μακρὸν, καὶ τοῦ ὁποῖου ἐθαύμασα τὴν μετριοφροσύνην, πάντα εἰσὶ στοιχειώδη εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα διδάσκονται δὲ γλῶσσαι, οἷαι ἡ Ἀρμενικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Τουρκικὴ, καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς γεωγραφίας.

Εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ἀρρένων εἶδον βιβλιοθήκην ἱκανὸν ἀριθμὸν βιβλίων περιέχουσαν. Ὁ διδάσκαλος, ἀποκρινόμενος μετὰ προθυμίας εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, ἔδειξέ μοι συγγράμματα ἀρμενικὰ τῶν ὁποίων τὴν ὑπαρξίν οὐτ' ἐραντάσθη· εἰσὶ δὲ τετυπωμένα τὰ μὲν ἐν Ἐνετίᾳ, τὰ δὲ ἐν Βιέννῃ, ἕτερα ἂν ὦσι. Σοὶ ἀναγγέλλει δὲ τοῦτο ἡ ἐπὶ τοῦ πυλῶνος αὕτη εὐαγγελικὴ ἐπιγραφή·

φικόν σύγγραμμα παρόμοιον πρὸς τὴν Illustration τῶν Παρισίων, ἐκτυπούμενον εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην τῆς Γαλλίας.

Ἄξιον σημειώτων δὲ ὅτι πάντα τὰ ἐφήμερα ταῦτα συγγράμματα διακρίνονται διὰ τίτλου ἐμφανέως τὴν ἀνθρώπιν φαντασίαν τῶν κατοίκων τῆς Ἀσίας· διότι τὸ μὲν ἐπιγράφεται Ἀστὴρ, τὸ δὲ Ἡλιος, ἄλλο φέρει τὴν κλήσιν οὐρανοῦ τινὸς σώματος ἢ μετεώρου, συνηνωμένου μετ' ἐπιθέτου οὐχ ἥττον ἀστραπτιβόλου.

Εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον τὰ κοράσια ἐκμανθάνουσι πάντα ἀνεξαρτήτως καὶ τὴν Γαλλικὴν ὥστε ὁ κάτοικος τῶν Παρισίων ὁ ἐπισκερθησόμενος μετὰ τινὰ ἐπὶ τὴν Σμύρνην, δὲν θέλει πλέον ζητεῖ τὴν συνθηρμένην διερμηνέως ἵνα ἐκρῶσθαι τὰ περιπαθῆ αἰσθημάτων τοῦ πρὸς τὰς Ἀρμενίας τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐάν ποτε οἱ φλογεροὶ τούτων ὀφθαλμοὶ ἔχωσιν ἀνάγκην διερμηνέως.

Ἄλλ' εἰ ἐτεροπόμεν τὴν καρδίαν βλέπων τὴν γενικὴν ταύτην κλίσιν πρὸς τὴν βελτίωσιν, οἱ πόδες μου ἐκρυβύθουσι καταβορβορούμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς, αἵτινες τῇ ἀληθείᾳ οὐ μικρὸν παρεμύρουν πρὸς τὰς αὐτὰς ἐκείνας τοῦ βασιλέως τῆς Ἡλίδος. Συνεχῶς δὲ καὶ ἀπέραντοι καμῆλων συνοδίαι ἐβράδυνον τὴν πορείαν μου· διότι, ἀκολουθοῦσαι σχοινόμεται κατὰ σειράν ἐτήματι βραδεῖ καὶ κερατῇ ἐπηρμένῃ, κωδωνοφόρον ὄναριον, τοσαύτῳ κατέφραστον τὰς ὁδοὺς, ὥστε πολλάκις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μου ἀνυπομονησίᾳ, ἀποβαλὼν τὸν πῖλον καὶ διχοτομήσας τὸ σῆμα ὡς ἀτμόπλοιοι καταβιβάζον ὑπὸ γέφυραν τοῦ Σκουάνα ἢ τοῦ Ταμέσιος τὴν κεννηθῆκαυτοῦ, διέβην ταχύπτερος ὑπὸ τὰ ταυκνήμα καὶ μεγαλοσχίμονα ἐκείνα ζῶν.

Ἡρεσκόμην δὲ εἰς πάσας ταύτας τὰς περιπετειάς· διότι ἂν καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἐγένετο εἰσέτι Δύσις, ἐγένετο ὅμως τὸ προοίμιον αὐτῆς· καὶ τὸ κατ' ἐμὴ ἠσιατικὴ ἀνωμαλία, ἀνάμικτος εἰς Σμύρνην καὶ μετὰ εὐρωπαϊκῆς διαίτης, δὲν στερεῖται χάριτος. Καὶ τὸ λίαν ἀνόμοιον εὐδοκίμει πρᾶκτικόν, ἔλεγε τις τῶν ἡμετέρων.

Ἄλλ' ἴδιον δὲν εἶναι τοῦ Ἑλλήνος νὰ ὑποκάμπῃ ὑπὸ τὰ ὑποζύγια τῆς Ἀσίας. Ὅθεν ἀναδῶς εἰς τῆριππον εὐρωπαϊκὸν μετέβην μετ' ἄλλων φίλων εἰς τὸν ἐξάκουστον Μπουρνόβαν.

Τὰ Τίβουρα ταῦτα τῆς μητροπόλεως τῆς Ἰωνίας δὲν εἶναι ἀνάξια τῆς φήμης αὐτῶν· διότι καὶ ἡ θέσις ὑψηλὴ, καὶ ὁ ὁρίζων ἐκτεταμένος καὶ βαθύς, καὶ ἡ περίεξ χώρα πρὸς τὴν καὶ πολυτελής, καὶ τὰ δένδρα εὐκλή καὶ εὐώδη, καὶ εὐκράης ἡ τῶν ζεφύρων πνοή, καὶ εὐχάρις ὄψις τοῦ ψυχραίου, συνηγῶν πρὸς τὸν στεναγμὸν τῶν φύλλων, μορμουρίζει πρὸ τῶν ποδῶν σου. Ἐνταῦθα οἱ πλούσιοι τῶν Σμυρναίων ἀνήγειραν μεγαλόπρεπαις ἐκρινῶς ἐπαύσεις, καὶ κήπους προσέθηκον πολυδένδρους καὶ ἀνθοκόμους, ἀναδείξαντες τὸ χωρίον νυμφῶν ὀπωρινῶν ἐνδικαίτημα, ἵνα εἰπῶ καθουκίζων. Καταγλαίζουσι δὲ ταῦτα πάντα καὶ ἐπαρρόδοιτο Σμυρναῖδες, τὰς ὁποίας ἐβλέπομεν διχόκρινοντες· προτεινούσας τὰς κεραι-

λὰς, καὶ βλέποντες ἐθουμάζομεν ὡς οἱ παρ' Ὀμήρῳ δημογέροντες τὴν Ἑλένην, διότι δὲν ἤμεθα ἄλλοι νέοι, καὶ ἐλυπούμεθα παρηθῆσαντες.

Εἶδομεν δὲ καὶ καλὸν κατοικητήριον μουσῶν, παρθεναγωγεῖον ἐπιγραφόμενον, ἀλλ' ἄνευ παρθένων καὶ κατάκλειστον, καὶ ἐκκλησίαν εὐμεγέθη καὶ εὐπρεπῆ, μᾶλλον πόλει ἢ χωρίῳ ἐμπρέπυσαν.

Καὶ ἐκεῖσε, καταβάντες εἰς ἀμυώδη αἰγιαλὸν ἐπέβημεν εἰς καίλιον, καὶ κατὰ ῥόυτοι ἐπανήλθουμεν εἰς τὴν πόλιν.

Τὴν ἐπιούσαν ἐλθὼν εἰς φίλον, εὗρον αὐτὸν ἀποσπρηγίζοντα ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν μοι ἐνεχείρισε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἦτο δὲ ἐκ τῆς ἐνδοτέρου Ἀσίας ἀτυχοῦς πατὴρ ἐπιτάφιος ὄρητος, ἐγκαλοῦντος ἐαυτὸν διὰ τὸν θάνατον τοῦ μονογενοῦς ἐκκαίδεκάτου υἱοῦ του. Τὸ παιδίον ἐδέετο θερμῶς τοῦ πατρὸς νὰ στείλῃ αὐτὸ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἵνα πατήσῃ ἐλευθέρην τὴν προγονικὴν γῆν καὶ ἐκπαυθεῖ ἐν αὐτῇ· καὶ ἐπειδὴ ὁ πατήρ ἐταλαντεύετο τὴν γνώμην, ἡ θλίψις ἀνέφλεξε τὴν καρδίαν τοῦ φιλοπάτριδος νεανίου καὶ ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Ὅποια ἀκραίφνης φιλοπατρία! ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν δακρύων ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐπανερχόμενος μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ἤδη κλονούμενον ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ Πανελλήνιον.

Ἄλλὰ ποῦ νὰ πατήσω τὸν πόδα; τὸ σκαρίδιον ἦν ἀνάπλεων ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδίων, κορφίνων, στραμάτων, κιβωτίων καὶ ἄλλων παντοδαπῶν ἐπίπλων. Γυναῖκες ἐξ Ἀνατολῶν ἐκράτουν εὐλαβῶς λαμπάδας ὑπερμεγέθεις καὶ λευκοτάτας, τὰς ὁποίας ἔφερον εἰς τὴν Παναγίαν, καὶ ἄλλοι χωλοὶ καὶ κυλλοὶ καὶ παράλυτοι ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους πλήρεις ἐλπίδος καὶ πίστεως, πῶς ἐμελλον νὰ ἐπανέλθωσιν ὑγιεῖς.

Ἦτο τρίτη περίπου μετὰ μεσημβρίαν ὅτε τὸ ἀτμόπλοιο ἐξώρμησεν ὡς πτηνὸν εἰς τὸ πέλαγος· ὁ ἀνεμὸς ἔπνεε μελιλίχιος καὶ πομπός, καὶ τῆς θαλάσσης μόλις συνωρροῦτο τὸ ἐξασράπτον μέτωπον. Ἐκαστος τότε τῶν ἐπιβατῶν ἀνεζήτησε μικρὸν γωνίον ἵνα διέλθῃ τὴν νύκτα, καὶ αἱ μητέρες συναγαγοῦσαι, ὡς ὄρνεις ἐπωάζουσαι, τὰ τέκνα αὐτῶν, τὰ ἐσκέπαζον ἐπιμελῶς ἵνα προφυλάξωσιν αὐτὰ ἀπὸ τῆς νυκτερινῆς δρόσου. Καὶ τῶντι ἡ δρόσος ἤρχετο ψυχρὰ ἀπὸ τῆς πρὸς ἀριστερὰν μηχανικῆς πικραλίας, τῆς ὁποίας τὰ γλυκύτατα προϊόντα ἀναψύχουσι καὶ τοὺς μικρὰν ζῶντας τῆς Ἰωνίας. Ἄλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἐπιβατῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, συμπιεζόμενοι παρὰ τὴν πρύμναν, ἐγλωσσόκοπον, καὶ ἐκάγαζον, καὶ ἐχειρονόμου, καὶ τὸ βλέμμα ὑπέκλεπτον, καὶ ὡς οἱ λοιποὶ ἔλαiron προλέγοντες εὐδίων καὶ ἀκίνδυνον πλοῦν. Ἀνῆκον δὲ οὗτοι εἰς τὴν λογάδα τῆς Σμύρνης κοινωνίαν, καὶ μετέβηκον εἰς Τήνον χάριν τῆς σημαίας τοῦ ἀτμοπλοίου, διότι παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἡ φιλοπατρία εἶναι ἴση πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Θεσμός οὗσα παρ' ἄλλοις ἡ θρησκεία, παρ' ἡμῖν εἶναι αἰσθημα, αἰσθημα ἀδιαχώριστον τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης.

Τοιοῦτος δὲ ἐθέρηκιος τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους

ἐθουσιασμός, ὥστε ὅτε καταβάντες εἰς τὴν αἰθουσαν ἵνα δειπνήσωμεν καὶ ἀναπαυθώμεν, παρεπονομέμεθα, ἡμεῖς οἱ ἐκ τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος, διὰ τὸ στενὸν τοῦ τόπου καὶ τὴν λιτότητα τῆς τροπέζης, αὐτοὶ ἐκάκιζον ἡμᾶς λέγοντες ὅτι πάντα, καὶ ἐδέσματα καὶ κλίνας, ἦσαν θουμάσια.

Μετὰ δὲ τὸν δεῖπνον καθίσαντες περὶ τὴν τράπεζαν ἐτράπημεν εἰς συνδιαλέξεις ὑπόθεσιν ἐχούσας τὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ πάντες περὶ αὐτῆς ἐπεθύμου νὰ ἠμιλώσιν. Αἱ κρίσεις ὧν ἦσαν εὐμενεῖς· καὶ εἴποτε ἤκουον κατὰ κρίσιν τινὰ ἐξερχομένην τῶν χειλέων μου, ἐφαίνοντο δυσναστατούντες ἐπὶ τῇ αὐστηρότητι. Εἰς μόνον ἐκμυζῶν σοβαρῶς τὸ σιγάρον τοῦ ἠκραζέτο σιωπῶν. Ἄλλ' ὅτε ἤκουσέ μου λέγοντος περὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν Ἑλλήνων, — Κύριε, εἶπε μετὰ τινος ἀνυπομονησίας καὶ ἀπορρηγματικῶς, οὔτε τὸ πρῶτον ἐπεθύμου νὰ εἶχες τόσῳ πολὺ, οὔτε τὸ δεύτερον ἐγκρίνω ὅπως τὸ διερμηνεύετε. Καὶ δὲν ἐγκρίνω μὲν τὸ πρῶτον διότι ἀδιακόπως ἕνεκα αὐτοῦ παρεκτρέπεσθε. *Chi troppo s'as-sottiglia si scavezza* (*) ἢ λέγει ὁ Ἴταλός· *plus on a d'esprit, plus aisément on s'égare*, λέγει καὶ ὁ Γάλλος· ἀποδοκιμάζω δὲ καὶ τὸν δεύτερον, διότι ἡ φιλοπατρία, ἐκφραζομένη διὰ ψιλῶν λέξεων, δὲν προήγαγεν ἀπ' αἰῶνος τὰ ἔθνη. Φιλοπατρία δὲν εἶναι τὸ ν' ἀγαπῶμεν τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθημεν τὴν ἀρετὴν ταύτην ἔχουσι καὶ τὰ κτήνη πολλάκις πλέον καὶ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ τὸ νὰ θυσιάζωμεν τὰ ἴδια συμπερόντα εἰς τὰ τῆς πατρίδος. Σεῖς ὅμως, ὁσάκις πρόκειται νὰ ἐκλέξετε μεταξὺ τῶν δύο, δὲν διαστάζετε νὰ θυσιάσετε ταῦτα εἰς ἐκεῖνα.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἠθέλησά πως νὰ ἀντιτείνω, διότι, ἐκτός ὄντος μου τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὀξύτης τῶν κριτῶν μου περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραττομένων ἀμβλύνεται, αὐτὸς ἀντικίψας με μεθ' ὀρυγῆς, — Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπε, Κύριε, νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι, κατὰ τὸ φρόνημά μου, δὲν πιστεύετε ὅτι λέγετε. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δικαιολογήσῃ τις τὴν διαγωγὴν σας εἰς τὴν Ἑλλάδα; Προχθὲς ἀνεγίνωσκον εἰς τὰς ἐφημερίδας σας δημοσθένειον δημογραφίαν γερουσιαστοῦ κατακερυνοδολοῦντος τὸ περὶ ἰσοδίου συντάξεως νομοσχέδιον· ὁ ῥήτωρ πνέων ὄλος πῦρ νομιμότητος καὶ φιλοπατρίας, εἶβόα ὅτι τὸ νομοσχέδιον ἀντίκειται ἀντικρῶς εἰς τὸ σύνταγμα. Ἐθαύμασα τῶντι τὸν ἄνδρα· ἀλλ' ὅτε τὸ νομοσχέδιον ἐπεψηφίσθη ὑπὸ τῶν πλειόνων, ὁ πατριώτης ῥήτωρ ἐπαθεν ἀργυράχην, οὐδ' ἐκάρυξεν ἀμέσως, ὅπως ὤφειλε πρὸς τὴν ἴδιαν τιμὴν, ὅτι αὐτὸς σεβόμενος τὸ σύνταγμα τὸ ὁποῖον ἐπεκαλέσθη πρὸ μικροῦ, δὲν θέλει συγκατατεθῆ νὰ μισθωθῇ εἰμὴ ἐφ' ὅσον μόνον χρόνον ἐργάζεται. Τίς δύναται νὰ σὲ βιάσῃ νὰ μολύνῃς τὰς χειράς σου λαμβάνων χρήματα ὅταν δὲν θέλῃς; Ὁμολογήσατε, κύριε, ὅτι ὁ πατριωτισμὸς παρ' ἡμῖν ὑποχωρεῖ

(*) « Ὁ λίαν πνευματικὸς παρεκτρέπεται. » Ὑποτίθεται ὅτι τὸ μὲν Ἴταλικὸν ἔπαιον εἶναι τοῦ Πητρούρχου, τὸ δὲ γαλλικὸν τοῦ Βουσσουίτου.

εἰς τὴν ἰδιοτέλειαν. Ἄλλο δὲν ἤξεύρατε παρὰ νὰ λέγετε λόγους παχείς, πατριωτισμούς, φιλογενεῖς, ἐθνισμούς, καὶ νὰ κατασκευάζετε νόμους· αἰωνίως νόμους καὶ πάλιν νόμους. Ἐθουμάθητε ὅμως ὅτι *Corruptissima republica ubi plurima leggis* (*). Οἱ λογιώτατοι μὲ τὴν κενοδοξίαν σας καὶ οἱ ἀγωνισταὶ μὲ τὴν ἰδιοτέλειαν σας, θὰ χάσετε τὴν Ἑλλάδα. Αἱ τελευταῖαι συζητήσεις τῆς Γερουσίας περὶ τοῦ ὑπομνήματος ἀπέδειξαν εἰς τὸν κόσμον ὅτι δὲν εἴσθε εἰμὴ αὐτὰ ἀγρία θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἐαυτῶν αἰσχύναις. »

Ἐλεγε δὲ ταῦτα ὁ πρὸ μικροῦ σιωπηλὸς συνοδοιπόρος μετὰ τοσαύτης ἀγκυκτισεως καὶ ῥύμης, ὥστε πάντες ἤκούομεν ἐκστατικοί. Χωρὶς δὲ νὰ περιμείνῃ ἀπάντησιν, ἔλαβε τὸν πῖλον καὶ δρομαῖος ἀνέβη εἰς τὸ κατὰστρωμα.

Ἦν τότε μία ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἀποχωρήσας εἰς τὸ παρκαίμενον ἀνάκλιτρον τὸ ὁποῖον μοι ἐχρησίμευεν ἀντὶ κλίνης, ἀνεπόλουν ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν καταβὰς ὁ πλοίαρχος, μοι εἶπε κατ' ἴδιον ὅτι ὁ καιρὸς μετεβλήθη, καὶ ὅτι ἐπέκειτο δεινὴ τρικυμία. — Καὶ ποῦ εὕρισκόμεθα; ἠρώτησα — Μόλις ἐπεράσμεν τὸ στενὸν τῆς Χίου, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος.

Τὸ στενὸν τῆς Χίου εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἀσπίς καταϊγίδων. Πρὸ 35 ἐτῶν φεύγων, βρέφος ἔτι, τὸν ἀπὸ τῆς μαχαίρας θάνατον, μικρὸν ἐδέεσε νὰ εὐρω ἐνταῦθα ἄλλον θάνατον, ἀλμυρὸν μὲν ἀλλὰ γλυκύτερον. Μὴ ἄρα ἐμελλον νὰ πάθω σήμερον ὅ,τι ἀπέφυγον τότε; Καὶ ὅμως δὲν ἐφοβήθη τὴν τρικυμίαν. Ὁ κίνδυνος προήρχετο μᾶλλον ἐκ τοῦ ὄχλου τῶν ἐπιβατῶν, διότι ἤμεθα διακόσιοι καὶ πεντήκοντα περίπου (*), καὶ ἐκ τοῦ μικροῦ τῶν ναυτῶν ἀριθμοῦ, ἑπτὰ ὄντων μετὰ τοῦ πλοίαρχου.

Ἐν τούτοις ἐνέσκηψεν ἡ τρικυμία, καὶ ἐνέσκηψε διαμιᾶς ἀπηνῆς καὶ λυσσῶσα· ὁ ἀνεμὸς συρίζων ἀ-

(*) « Εἰς ἄκρον διεφθαρμένη ἡ πολιτεία ἐν ἣ πολλοὶ ὑπάρχουσι νόμοι. » Ἄν δὲν λαθῶμαι, τὸ ἀπόφθεγμα εἶναι τοῦ Τακίτου. (α) Εἰς τὴν Ἑλλάδα συνέβηκαμεν ἀπὸ τινῶν ἰσῶν νὰ καταλογώμεν ἀνεξαρτήτως τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ μάλιστα νὰ τοὺς ἀποκαλῶμεν κλέπτας. Ὅσοι πιστοὶ καὶ ἀφιλοκερδῆς καὶ ἂν ὑπῆρχαν αἱ μακραὶ τούτων ὑπερσιαί, δὲν ἀποφύγουσι πολλάκις τὴν ἐπίκρισιν. Τοιαύτην ἔχον κατὰ πρόληψιν παρτήρου μετὰ τινος προσώχῃς τὰ γινόμενα ἐν τῇ ἀτμοπλοίᾳ, ἂν καὶ μόνῃ ἡ παρουσία τοῦ πλοίαρχου, καὶ ἡ ἐγνωσμένη τιμότης τοῦ συμπαρόντος διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομίων Κ. Θ. Λιονάρδου ἔρκειν νὰ ἐξαφανίσωσι πᾶσαν ὑπόψιν. Ὁφείλω δὲ νὰ ἠμολογήσω ὅτι καὶ ἐκδόσεις ἀδείων, καὶ εἰσπράξεις χρημάτων ἐγένοντο μετὰ πολλῆς ἀκαρτείας. Κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν ἀφίξιν εἰς Σμύρνην αἱ ἀδικαίαι ἐκδοθεῖ ὑπὸ τοῦ προξενίου· τὴν δὲ ἐπομένον, ταύτας μὲν ἐξέδιδεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων, ἐξέλεγε δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου ἐπιτετραχένιος κατὰ τὴν ἐπιθέσειν τῶν προσωνυμῶν ἐπιτήρη δὲ πολλάκις καὶ ὁ πλοίαρχος αὐτὸς μετὰ πολλῆς αὐστηρότητος. Καὶ ὅμως ἐβρέθησαν τινες εἰπόντες ὅτι ἐγένετο κατὰ χροῖς. Εἶναι δεινὸς ἔθικόν νὰ μνησθῶμεν πάντα, καὶ ἀνθρώπους καὶ πράγματα. Ἐάν πολλάκις βραβεύεται ἡ κακία καὶ τιμωρεῖται ἡ ἀρετή, τί πταίεσθαι οἱ τίμοι τοῦ δημοσίου ὑπερταί;

πικισίως ἐνέπιπτε βροχὴ εἰς τὸ πλοῖον, καὶ μινω-
μένη ἡ θάλασσα εἰσέβαλλεν ἀκάθεκτος πανταχόθεν
ὑετός· δὲ πολὺς καὶ βροχθαῖος· κατεμάστιζε τὸ κα-
τάστρωμα, καὶ συνενούμενος μετὰ τῶν κυμάτων
κατεπόντιζε τὸ πλῆθος. Ὁ σάλος ἦτο τρομερὸς·
τράπεζαι, λύχνου, κλῖναι, τὰ σκεύη πάντα κατε-
κυλίσθησαν, καὶ πλὴν τῶν ναυτῶν οὐδεὶς ἐδύνατο
νὰ σταθῆ ὀρθῶς. Καὶ συγχρόνως οἱ γόοι τῶν γυναι-
κῶν καὶ τῶν παιδίων, ἐν μέσῳ τοῦ βρυχάτου ἐκεί-
νου σκότους, ἐπηύξοντο τὴν φρίκην καὶ τὴν ὀδύνην.

Μόνος ὁ πλοίαρχος, ἀτρόμητος· πρὸ τοῦ κινδύνου,
μὴν ἠσθάνετο εὐθύνην, εὐθύνην ἀληθῶς βραβεῖν,
τὴν τῆς διασώσεως τοῦ τόσου πλῆθους. Καὶ πολ-
λαπλασιάσας τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐμπειρίαν
αὐτοῦ, ἔδιδε προστάγματα, μετέβαινε πανταχοῦ,
ἀνέβαινε, κατέβαινε, ἐνεθάρρυνε τοὺς δειλιωθέντας,
καὶ μετέφερεν εἰς τὰ ὑποστρώματα τὰς γυναῖκας
καὶ τὰ παιδιά. Ἐπραττε δὲ ταῦτα ἀτάραχος καὶ
φαιδρὸς ἵνα τοὺς πάντας παρηγορήσῃ. Μητέρες τό-
τε ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ βρέβρη
βριγῶντα καὶ κλυθμηρίζοντα ἀνεζήτουν τὸ θάλασπος
τῆς μητρικῆς ἀγάλης· καὶ μία μήτηρ θρηνοῦσα
ἀνεζήτει εἰς μάτην τὸ νεογνὸν αὐτῆς, τὸ ὅποιον μόλις
ἀνευρέθη τὴν ἐπιούσαν τετυλιγμένον ἐντός πικνίων
ὑπὸ τινι θράνον τοῦ πλοίου, ὅπου δι' ὄλης τῆς να-
κτῆς κατεβρέγετο ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Καὶ ἦλθεν ὄρα καθ' ἣν μίαν φωνὴν ἀκούσαντες
ὡς ἐκ συνθήματος ἀνεσκιρτήσαμεν, ὑπολαβόντες ὅτι
ἡ ὄρα ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία· ὁ ἄνεμος ἐβιάζετο
τότε καταπλευρᾶν, καὶ ἐμπεδῶν λάβρος ἐσθεσε τὰ
ἐκατέρωθεν τῆς πυξίδος δύο πυρά. Ὁ δὲ πλοίαρ-
χος, βήξας φωνὴν οὐρανομήκη, προσέταξε νὰ φέρωσι
νέον φῶς. Ταύτης λοιπὸν ἀκούσαντες τὸ πλῆθος
τῶν ἐπιβατῶν ἀπηλπίσθησαν. Καὶ εἶδον τότε πα-
τέρα λησμονήσαντα καὶ τὴν ζάλην καὶ τὴν ναυ-
τίαν αὐτοῦ καὶ ἐκυτὸν ὄλον, καὶ δραμόντα εἰς
βράθειαν τῶν φιλάτων τῆς καρδίης του, καὶ τὸν
εἶδον κατακυλισθέντα καὶ στενάζοντα. Καὶ μετ' αὐ-
τοῦ ἐπέταξαν πάντες οἱ ἔχοντες τέκνα, διότι οὐ-
δεὶς αἰσθάνετο ὡς οὗτοι τὸ μέγεθος τῆς ἀπαι-
πισίας πατρὸς μὴ δυναμένου νὰ συντρέξῃ τὰ
κινδυνεύοντα τέκνα του!

Τοιαῦτα πάσχοντες ἀνεμένομεν ἀνυπόμονοι τὸ
παρήγορον φῶς τῆς ἡμέρας· ἡ νύξ ὅμως ἐφαίνετο
ἀτελεύτητος. Ἀνέτειλε τέλος ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἀνέτει-
λε νεφελώδης καὶ ζοφερός· ἡ ὀμίχλη ἦτο κατὰ π-
κνος, καὶ οὐδὲ κἄν σκιάν γῆς ἐβλέπομεν. Ἐγὼ δὲ
ἰστάμενος παρὰ τὸν πηδαλιούχον, ἔστρεφον παντα-
χοῦσε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καὶ δὲν ἔ-
βλεπον εἰμὴ πέλαγος ἀχνῆς καὶ κύματα, κύματα
νότου, ἐξογκούμενα ὑπὲρ τὸ σκαρίδιον ὡσεὶ βου-
νοὶ, καὶ μεταβαλλόμενα εἰς ἀπρόν. Τὸ ὑγρὸν πε-
δίον ἦτο κατάλευκον. Καὶ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, μετὰ τῶν
μεγάλων ἐκείνων κυμάτων, μόνον τὸ μικρὸν
Παρελλήριον, οὐ τινος ἐδικαίωσα τότε τὸ μέγα
ὄνομα, ἐπάλλαιεν ἀθλητικῶς πρὸς τὸν ἄνεμον καὶ τὸ
ὑδωρ. Ὡς ἡ ἄρκτος, ἥτις ἐκμηκρῆς γινομένη μετὰ τὸ
τροχῆμα, στρέφει τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὸ, καὶ κατα-

διώκουσα τὸ βέλος περιστρέφεται θυμοβόρος μετ' αὐ-
τοῦ, οὕτω καὶ τὸ σκαρίδιον ἐφαίνετο ἐξαγκυλιούμενον
καθ' ὅσον ἐμαστιζέτο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Τὸ θέαμα ἦν
τηρόντι ὑπερφύει· ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάσῃ τις
τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, τὴν ὁποίαν θὰ
ἐξεκινῶν βεβαίως οἱ ἀρχαῖοι μυθολογήσαντες τὴν
μάχην τῶν Γιγάντων πρὸς τοὺς Θεούς.

Ὁ ἄνεμος ἐράνη ἐν τοσοῦτῳ κοπαζῶν· ἀλλ' ὁ
πλοίαρχος ἐλθὼν μετὰ μὲν κρῖν' α κατὰ βρα, εἶπέ μοι,
εἰς τὸν θάλαμον, διότι ἔρχεται ἀνεμοσφόβητος ἡ Μόλις
δὲ ἠτοιμάσθη νὰ καταβῶ, καὶ ἦλθεν ὁ ἀνεμοστρέβι-
λος ἀμείλιγος καὶ τρομερὸς, φέρων χάλαζαν καὶ
ὑετὸν ἀναμιξ, καὶ κύματα, καὶ γνόφον, καὶ πά-
ταγον.

Μετὰ τινὰ πάλιν, μικρὸν μὲν διαρκέσασαν ἀλλ'
ἀληθῶς στυγεράν, ὁ ὑετός καταβῆκε τὸν ἄνεμον. Ὁ
ἥλιος ἀνέτειλεν ἐκ νέου λαμπρότερος, καὶ κυλι-
νδούμενος ἐν μέσῳ κυμάτων ὑψηλῶν, ἐφθάσαμεν
εἰς Τήνον.

Καὶ ἀμέσως ἀνεπίδησαν πάντες εἰς τὸ κατά-
στρωμα, καταστᾶζοντες μὲν ἀλλὰ φαιδροί· πάντες
εἶχον ἤδη λησμονῆσει τὸν κίνδυνον· τὰ σεσθέν-
τα βλέμματα τῶν φιλερώτων ἀνέλκον σπεύδοντα
τὸ πῦρ αὐτῶν, καὶ τινες, οἱ μᾶλλον ἴσως τῶν ἄλλων
δειλιάσαντες κατὰ τὴν τρικυμίαν, ἐκαυχῶντο ὅτι
ἐνθ' οἱ λοιποὶ ἀπελπισθέντες ὠδύροντο, αὐτοὶ ἄ-
τρομοὶ διήλθον ὄλην ἐκείνην τὴν νύκτα τοῦ κινδύ-
νου. Ὁ δὲ ἀπόγονος τῆς Μπουμπουλίνης μεριμνῶν
πάντοτε περὶ τῶν ἐπιβατῶν, ἔφερεν ἐπιτηδείως τὸ
πλοῖον πλησιέστατα τῆς ξηρᾶς, καὶ εἰδοποίησε τὰς
ἀρχὰς νὰ σπεύσωσιν εἰς περιποίησιν τῶν παθόντων.

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ 24 Μαρτίου, ἡ παραμονὴ
τῆς μεγάλης ἑορτῆς. Τὰ πλῆθη ἐκυμαίνοντο ἀλ-
λεπάλληλα ἀπὸ τῆς παραλίας μέχρι τοῦ λόφου
ἐρ' οὐ κείττι τὸ θεῖον σκῆνωμα, καὶ ἐνόμιζες ὅτι
λυσσωσα εἰσέτι ἡ θάλασσα παρήλθε τὰ ὄρια τὰ ὁ-
ποῖα ἔθετο αὐτῇ ὁ Θεός. Ἡ εὐθυμία ἦν πάγκοι-
νος, διότι καὶ οἱ νοσοῦντες ἠλπιζον ἔσσειν. Μόνος
ὁ γράφων τὰς ἀναμνήσεις ταύτας ἐπέβη ἐκ νέου
κατηφῆς εἰς τὸ *Παρελλήριον* ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς Σύ-
ρην καὶ ἐντεύθην εἰς Ἀθήνας, διότι ἡ *Παρθώρα*,
οὕσα δυστυχῶς ἀδυσώπητος προϊστάμενος, δίδει
μὲν ἐνίοτε ἀδείας ἀπουσίας, ἀφαιρεῖ ὅμως πάντοτε
τὸν μισθόν, μήτε κἄν τὰ ἐγγράφια τῶν ἱατρῶν ἀπα-
δεικτικὰ συγκαταθένουσα νὰ πιστεῖσθῃ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ.

—000—

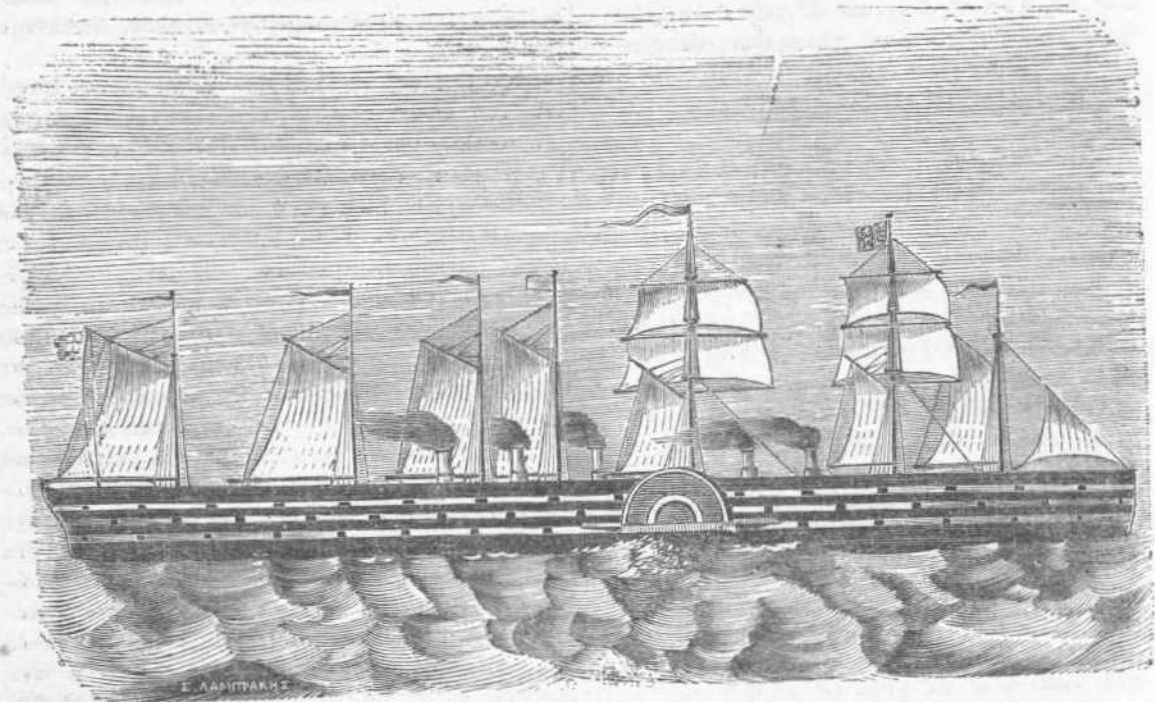
Περὶ τοῦ τεραστίου τούτου ἀτμοπλοίου τοῦ ἐν
Ἀγγλίᾳ ναυπηγούμενου ἐγράφησαν ἱκανὰ ἐν τῷ
151 φυλλαδίῳ. Σήμερον δὲ δημοσιεύοντες καὶ
τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ προσθέ-

σώμεν καὶ νέας τινὰς διαταρῆσεις καθόσον ἡ κατα-
σκευὴ αὐτοῦ προέβη ἱκανῶς.

Ἡ νέα αὕτη τοῦ φιλοπάτορος Θαλαμηγῆς, κατα-
σκευάζεται ὅλη ἐκ μετάλλου, καὶ σύγκαιται ἐκ
διπλῶν σκαρῶν σιδηρῶν, δύο μὲν πόδες καὶ ἡμι-
συν ἀπελύντων ἀλλήλων, συνηρμοσμένων δὲ δι' ἐγ-
καρτίων κλκκῶν ἐπίσης σιδηρῶν, οὕτως ὥστε,
εἴποτε διακόρηγῃ τὸ πρῶτον οὕτως εἰπεῖν κέλευρος,
τὸ δεύτερον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰσβολὴν τοῦ ὑδα-
τος. Ἐχει δὲ σχῆμα ἡμικυλίνδρου, εἶναι στενωτά-
τη ὡς πρὸς τὸ ὄλον μέγεθος, καὶ αἱ δύο ἄκραι
αὐτῆς ἄνωθεν μὲν εἶναι κεκομμέναι ἀποτόμως,
κάτωθεν δὲ ἔχουσι σχῆμα κεραίδος ὑφαντοῦ· ἡ
πρώτη ὀξυτάτη ὡς στόμα μαχαίρας, εἶναι ἐσθθεν

Ἡ νέα αὕτη τοῦ φιλοπάτορος Θαλαμηγῆς, ἡ μὲν
μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰνδιῶν πορεῖα θέλει γίνεσθαι
ἐντός 30—33 ἡμερῶν, ἡ δὲ μεταξὺ ἐκείνης καὶ
Ἀυστραλίας ἐντός 33—36. Σημειώτεον δὲ ὅτι ὁ
Μέγας Ἀνατολικὸς ἔχει ἀποθηκὰς χωρητικὰς
γαιανθράκων ἱκανῶν διὰ τε τὸν ἀπόπλου καὶ τὴν
ἐπάνοδον. Ἐπειδὴ δὲ κενουμένων αὐτῶν περὶ τὰ
τέλη τῆς ἐπανόδου τὸ ἔργον καταπρᾶ ἀνεπαρκές,
ἵνα ἐπανέλθῃ ἡ πρώτη ἱσοσταθμίαι εἰσβιβάζεται
ὑδωρ διὰ μεγάλων ὀπῶν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο
κελύφων διάστημα, τὸ ὅποιον εἶναι τριῶν χιλιά-
δων τόνων.

Ἐν μέσῳ τοῦ καταστρώματος κείνται ἐπάλλη-
λοι αἱ ἐπτὰ ἡκᾶτῶ αἰθυσαι τοῦ τετραστέγου τοῦ

Ὁ Μέγας Ἀνατολικός.

τοσοῦτω στερεῶς κατασκευασμένη δι' ἐλασματῶν
σιδηρῶν, ὥστε ἔχει ἀντίστασιν ἴσων πρὸς δύναμιν
σιδηροῦ ὀλοσφυρηλάτου.

Καὶ λοιπὸν εἴποτε ἡ πελώριος αὕτη ναῦς, ἡ
ἔχουσα δύναμιν μὲν 2600 ἵππων, ταχύτητα δὲ
15 τοὐλάχιστον μιλίων τὴν ὥραν συναντήσασα
δίχροσον, ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ οὐ μόνον θέλει τὸ
καταποντίσει, ἀλλὰ καὶ διαχωρίσει εἰς δύο ὅπως
κόπτεται ἄρτος ὑπὸ μαχαίρας.

Καὶ μῆκος μὲν ἔχει ἐπτακοσίων περίπου, πλάτος
δὲ ὀγδοήκοντα καὶ τριῶν ποδῶν. Εἰς κατασκευὴν τοῦ
γίγαντος τούτου τῶν θαλασσῶν ἡ Ἑταιρία τῆς πρὸς
Ἀνατολὰς ναυτιλίας ἀριέρωσε 34 ὡς ἐγγιστα ἑκα-
τομμύρια δραχμῶν, διαίρεσασα ταύτας εἰς εἴκοσι
μετοχὰς· ἐψήφισε δὲ ἐτι 56 ἑκατομμύρια εἴποτε
χρεισθῶσι διὰ τὴν δαπάνην.

του οικοδομήματος, ὃν ἐκάστη ἔχει ἐξήκοντα πο-
δῶν μῆκος.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελλόντων κατοίκων τῆς ἐπι-
θαλασσίου ταύτης πόλεως θ' ἀναβῆναι εἰς δέκα
χιλιάδας ψυχῶν, αἵτινες ὡς πρὸς τὰς κοινωνικὰς
διακρίσεις θὰ διακρίωνται ὅπως καὶ εἰς τὰς πόλεις
τῆς ξηρᾶς· διότι, πρὸς μὲν τοὺς ἀριστοκράτας διδον-
ται θάλαμμοι πεντακόσιοι πρὸς τοὺς χιλίους, πρὸς
δὲ τὸν ὄλον τὸ ἐπίλοιπον τοῦ πλοίου.

Εἰς πόλιν τοιοῦτον πληθυσμὸν ἔχουσιν ἀνάγκη
καθ' ἡμᾶς νὰ διορισθῇ καὶ νεμάρχη, καὶ γενικός
τῆς Ἀστυνομίας διευθυντής μετὰ ὑποδιευθυντῶν
καὶ κλητῶν, καὶ δῆμαρχος ἐπὶ μισθῷ 500 δρ.
κατὰ μῆνα, καὶ εἰρκνοδικεῖα δύο, τῆς βορείου καὶ
τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς, καὶ συμβουλευτῆρα
τοὐλάχιστον δύο, καὶ δικαστήριον.

Ὡς εἶπομεν καὶ περίου, τρεῖς διάφοροι εἶναι οἱ ἐλατῆρες δι' ὧν πλεῖν τὸ κῆτος τοῦτο, τροχοί, ἑλιξ καὶ ἰστία. Καὶ ἰστίους μὲν ἔχει ἐπτά φέροντας ἰστία δώδεκα, μηχανὰς δὲ ἀτμοκινήτους δύο, τὴν μὲν χιλίων ἐξακοσίων, τὴν δὲ (τὴν τοῦ ἑλικος) χιλίων ἑπτακ, τῶν ὁποίων ἡ πραγματικὴ δύναμις διπλασιάζεται· αὗται δὲ κινούνται ὑπὸ δέκα λεβήτων θερμαινομένων ὑπὸ πέντε κλιβάνων. Καὶ ἕκαστος μὲν τῶν τροχῶν ἔχει 60 ποδῶν διάμετρον, ὁ δὲ τετρασκαλλμὸς ἑλιξ εἰκοσιτεσσάρων. Ἐκαστος δὲ τῶν ὀλοσφυρηλάτων τούτου σκαλμῶν ἔχει δύο μὲν ποδῶν διάμετρον, εἰκοσιδύο δὲ μήκος.

Ἡ πόλις αὕτη θά φωτίζεται τὴν νύκτα δι' ἀερίου· πρὸς μεταφορὰν δὲ τῶν σκευῶν καὶ τῶν ἐφοδίων, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τέρψιν τῶν ἐπιβατῶν, τὸ κατὰ τρωμα θέλει διασχιζέσθαι ὑπὸ ὁδοῦ σιδηρᾶς.

Ἡ δὲ καθολικὴ τοῦ τέρατος τούτου δὲν θέλει γενῆ ὡς καὶ τῶν λοιπῶν πλοίων ἐκ τῆς πρώρας ἢ τῆς πρύμνης, ἀλλ' ἐκ τῆς πλευρᾶς οὕτω πως·

Ὅταν τελειώσῃ ἡ ναυπηγία ἦτις γίνεται παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ ἐδάφους χαμαλοῦ καὶ προσκλινοῦς, τὸ σκάφος θά εὐρεθῆ ἀπλωρημένον οὕτως εἰπεῖν ἐκ δύο μόνων μερῶν συγκειμένων ἐκ πασσάλων, καὶ ἐκ δύο κινήτων κοιτιδίων. Τὰ νεοφανῆ ταῦτα φελλάγια θά μετατοπισθῶσι σύροντα τὸ σκάφος διὰ δύο μηχανῶν ὑδραυλικῶν, αἵτινες θά τὸ ὠθήσωσι μέχρι τοῦ ποταμοῦ ἐν κικρῶ τῆς ἀμπώτιδος· καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ καλιβρία, τὸ μὲν σκάφος θά ἐπιπλεύσῃ, οἱ δὲ ναυπηγοὶ θά ἀποσύρωσι τὰ φελλάγια.

Τὸ μέρος ὅπου σήμερον κατασκευάζεται τὸ πλοῖον τοῦτο, ὁμοιάζει πρὸς ἀπέραντον ἐργαστήριον ὅπου βλέπει καὶ χαλκουργεῖα καὶ ἀτμοκινήτους μηχανὰς δι' ὧν ἐκτελοῦνται αἱ πλείσται τῶν ἐργασιῶν, καὶ ἐξ ὧν πολλὰ ἐφευρέθησαν ἐπίτηδες κατὰ πρῶτον. Ἀπὸς ὀλόκληρος ἐργατῶν δικιτάται περὶ τὰ τεῖχη τοῦ κινήτου τούτου φρουρίου, τὸ ὁποῖον ἀντὶ λεμβῶν ἔχει δύο ἀτμόπλοια ἑκάτον ἑπτακ δυνάμειος ἕκαστον.

Εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ τις μετὰ πόσης προνοίας γίνονται τὰ τοῦ πλοίου τούτου ὅπως μὴ ἀποτύχῃ· αἱ σπουδαιόταται ὅμως τῶν δυσκολιῶν θ' ἀναφῶσι θεοβίως ὅταν ἐξέλθῃ τοῦ λιμένος· πῶς θά διοικῆται; ὁ ἄγγρυπος τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ναυαγωγῶν ὀφθαλμῶς θά ἐπαρκῆ τάχα εἰς ὅλας τὰς κινήσεις τοῦ γίγαντος τούτου; καὶ ὅταν διαλείνη στενὰ, ἢ θά εἰσέρχεται εἰς ὄρμους ἢ εἰς λιμένας, πῶς θά διευθύνεται;

Τοιαῦται καὶ ἄλλαι δυσκολίαι ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι· ἐν ὅμως νικηθῶσι, τὸ δὲ ἐπιχειρήμα ἐπιτύχη, ἢ κατὰ τὸν Ὀκεανὸν ναυτιλία, καὶ αἱ μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτοῦ μερῶν σχέσεις θά λάβωσιν ἀνυπολόγιστον ἀνάπτυξιν. Διότι ἐντὸς ἐνός τοιούτου πλοίου θά ἐπιβιβάζωνται ἰσχυροὶ στρατοὶ ἀποίκων ἢ κατακτητῶν, θά κατοικίζεται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μία νῆσος, καὶ θά μεταφέρωνται διαμίας χάριν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων τρισμέγιστα μηχαναί. Λέγεται μάλιστα ὅτι εἰς τὴν Ἀμερικὴν διανοοῦνται

ἤδη νὰ κατασκευάσωσιν ὁμοῖον πλοῖον τερατωδέστερον τοῦ Μεγάλου Ανατολικοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΑΖΗΜΩΝΟΣ (τανῦν Καῦσα)

καὶ τῶν ἐν αὐτῇ θερμῶν ὑδάτων.

—000—

Ἡ μικρὰ Ἀσία, ἡ κλασικὴ αὕτη χώρα, ἐρ' ἢ ἢ φῶσις ἐριλοτιμήθη, ὡς εἰπεῖν, νὰ ἐπαντλήσῃ θαυσιλῶς πάντα σχεδὸν τὰ ἀγὰθὰ, ὧν ὁ ἄνθρωπος χρῆζει πρὸς εὐζωίαν, καὶ ὑπὸ τὴν ἱατρικὴν ὡσαύτως ἐποψίν ἐξεταζομένη φαίνεται οὐχ ἦττον ἀξιόλογος, καὶ ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστήμονος· καθὼ, παρὰ τὰ ἄλλα τῆς τε φύσεως προϊόντα καὶ τῆς ἀρχαίας τέχνης οὐκ ὀλίγα λείψανα, πληθούσα καὶ φυτῶν παντοδαπῶν εἰς τὴν ἱατρικὴν χρησίμων, καὶ πολλῶν πηγῶν ἱαματικῶν ἀρθονίαν ἔχουσα. Ἐν τοσοῦτῳ τὰ πολύτιμα ταῦτα τῆς εὐεργετικῆς φύσεως δῶρα σπανιότατα ὑποπίπτουσιν εἰς τὴν ἔρουναν Εὐρωπαίου περιγητοῦ, διερχομένου ἐκ διαλειμμάτων τὰς βθεσίας κοιλάδας καὶ τὴν γιγάντειον σειρὰν τῶν ὄρεων τῆς χώρας ταύτης μετὰ τρόμου, ἐνεκα τῆς ἐπιπολαζούσης ληστείας τῶν Καρδούλων καὶ Ἰσαύρων καὶ ἄλλων νομαδικῶν φυλῶν, αἵτινες ἀνέκαθεν καταμαστιζοῦσι τοὺς Ἀσιάτιδας Ἕλληνας (α). Ἐτι δὲ καὶ πρὸς μυρίας ἄλλας ἔχει ὁ ξένος ν' ἀντιπαλαίῃ δυσχερείας ἀγνώως ὧν ἐπὶ πᾶσι τῆς τ' ἐπιχωρίου γλώσσης, ἠθῶν τε καὶ ἐθίμων τοῦ τόπου· ὅθεν καὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν ταύτην λόγου ἀξία διατελοῦσι κατὰ τὸ πλείστον ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ἐπομένως δὲ καὶ ἡ ὠφέλεια ἢ φυσικῶ τῶ λόγῳ ὄφελον οἱ ἐγκάτοικοι τῆς χώρας ἐκ τούτων νὰ κερπῶνται οἴχεται ἀπολλυμένη. Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὄρυκτῶν πηγῶν τὰ μάλιστα ἀξιόλογά εἰσι καὶ τὰ κατὰ τὴν Ποντικὴν κόμην Καῦσα θερμὰ ὑδάτα, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καῦσα-χαμαμῆ, ἢτοι λουτρὰ τῆς Καούσης.

Ἡ κόμη αὕτη κεῖται παρὰ τὴν βίξαν λόφου καὶ περιέχεται ἐκκτέρωθεν ὑπὸ σιτοφόρων πεδιάδων ἐπὶ 4 περίπου ὥρας ἐκτεινομένων, καὶ διαφύεται ὑπὸ ρύακος· κειμένη δ' ἐν θέσει εὐάερῳ, ὑγιεινὸν ἔχει κλίμα καὶ εὐάερσον, καθὼς καὶ ἡ Μαρσιβάν, ἐν ᾗ τὸ τῶν ἄλλων Ποντικῶν πόλεων (κλίμα) μεσογειῶν τε καὶ παραλίων, εἶναι θερμὸν καὶ νοσηρότατον, οἷον τῆς Ἀμασειας, Σινώπης, Ἀμισοῦ, Τραπεζοῦντας κτλ. ὅθεν οἱ αὐτῆς κάτοικοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες εἰσὶν εὐσωμοί, εὐμεγέθεις, βρωμαλεῖοι καὶ ἰκανῶς φιλόξενοι. Παρμαεῖθις καὶ ποταμὸς οὐ μέγας εἰς τὸν Ἰριν (Jeschil-irmak) εἰσβάλλων. Διέστη-

(α) Πρὸς. Χρυσόστ. Ἐπιστ. Δ', Π'. 1Δ'. 1Ε'. 1ΣΤ'. καὶ ἄλλοι.

καὶ δὲ τῆς μὲν Ἀμισοῦ (Σαμοῦν) ὥρας 16. καὶ τὴν σήμερον παρτηροῦνται ἔστιν ὅπου ἔχνη πρὸς ΝΔ, τῆς δὲ Μαρσιβάν ὥρας 4 πρὸς ΒΑ, μεταξὺ ἐκτέρων κειμένη. Ἀπαρτίζεται δ' ἐξ 20 οἰκῶν ὀθωμανικῶν, γεωργῶν τῶν πάντων, καὶ 3 ἢ 4 Ἀρμενίων, νεωστὶ ἐκ Μαρσιβάν μετοικησάντων. Παρέχει οὐκ ὀλίγα περιεργείας ἀξία ἐρείπια ἀρχαῖα, ἀπερ ἐν μέρει τούλαχιστον ἐρείσθη ὁ ροῦς τοῦ χρόνου. Εἰσὶ δὲ τὸ Ἰμαρέτ (Πτωχοτροφεῖον) κατὰ τὸ ἀνώτερον τῆς κόμης, οἰκοδόμημα εὐμέγεθες ἀρχιτεκτονικὴν καλλίστην καὶ ἀρμονίαν μεθ' ἀπλότητος ἐμφαίνον θαυμασίαν, ὅπερ χαρακτηρίζει πᾶν ἔργον τῶν ἡμετέρων προγόνων· μέρος αὐτοῦ ἀπετέλει, φαίνεται, καὶ τὸ 10 περίπου πόδας μακρὰν ἰσπόμενον μονῆρας κτίριον. Κατωτέρω ἔτερον, τὸ νῦν κρεωπωλεῖον· εἶτα τὸ τζαμίον (τέμενος), οὗ τινος ἐν τῷ τοίχῳ ὄρωνται τρεῖς ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαί, αἵτινες παρ' ὀλίγον ἐφθαρμέναι εἰσὶν ἤδη ὡς γεγραμμέναι ἐπὶ ἐγγυρίου λίθου. Πρὸς Ἀν. τοῦ χωρίου ὑψίσταται ἕτερον, ἐν ᾗ καὶ ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ τοίχου, διαφυγούσα ἐν μέρει τὰς καταστρεπτικὰς χεῖρας τῶν οἰκητόρων, ἡ ἐξῆς:

11MHCEH AIAIANOC ECTHCEN

Πρὸς δὲ καὶ ἀγλαμα γυναικὸς ἐνταῦθα ἐκ μακρῆς χαμαὶ ἐρριμένον, ἢς ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ κῶλα λείπουσι. Πλησίον τούτου ἑτέρου κτιρίου παντελῶς ἡδαρισμένου σώζεται μόνον μία πύλη.

Ἐπισημότερον τῶν λοιπῶν καὶ διὰ τὴν κτίσιν εἰσέτι εἶναι ὁ λουτρῶν κείμενος· μεταξὺ τοῦ τζαμίου καὶ τοῦ Ἰμαρέτ, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐρευνηθῶ ἀποχωρήτως· ἐπειδὴ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τελοῦντες οἱ κάτοικοι τὸ Παμαζάν-Μπαϊραμι, αὐτοὶ ἐλούοντο καὶ δὲν ἐπέτρεπον ἡμῖν τὴν εἰσοδὸν· μόλις δὲ νυκτὸς ἐπελθούσης καταρθώσασμεν νὰ παρεισδύσωμεν καὶ νὰ λουθώμεν.

Γνωστὸν ἤδη ὅτι, ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ καταδραμόντες τὰς χώρας ταύτας λαίλαπος δίκην πᾶν τὸ προστυχὸν κατέστρεφον, πόλεις μυριάδους καταρρημόντες (α), δὲν ἐσεβάσθησαν εἰμὴ λουτρῶνας καὶ κρήνας, καὶ ταῦτα διὰ τοὺς ἐκ τῆς θρησκείας ἐπιβαλλομένους αὐτοῖς καθυρμούς· βθεσίως δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐτρήθη τοῦτο ἀκεραιότερον τῶν ἄλλων. Συγκροτεῖται ἀπὸ 6—7 οἰκίσκων, ἱκανῶς εὐρυχωρῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ κεῖται ἡ δεξιαμένη εὐκτιστος λίαν 16 ὀργυιῶν περίμετρον ἔχουσα καὶ 8 ποδῶν βάθος, εἰς ἣν εἰσπίπτει τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὕδωρ κοχλάζον εἰς ἱκανὴν ποσότητα, δι' ἀποκρύφου ὄλων πόρων φερόμενον, κατὰ δὲ τὴν πορείαν εἰς ἐπαφὴν ἐρχόμενον μετὰ στρωμάτων, ὡς φαίνεται, ἐνθείου σιδήρου κατὰ μικρὸν ἀποσυντιθεμένου. Ὁ πωσδήποτα ὅμως εἶναι προῖον ἡραιστέιον, καθότι

(α) Les Turcs, (παρτηρεῖ ὁ Πέτρος Λουκάς), ennemis des sciences et des antiquités, laissent tout détruire dans ce beau climat, et de toutes les provinces qu'ils ont reduites sous leur Empire, il n'y en a point dont le décadence soit plus sensible que dans l'Anatolie, etc. (Paul-Lucas, Voyage trois. tom. 2. pag. 116).

καὶ τὴν σήμερον παρτηροῦνται ἔστιν ὅπου ἔχνη ἡραιστέϊώδους γῆς. Τοιαύτην δ' ἔχει θερμοκρασίαν, ὡστε ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐψήνονται τὰ ἐμβαλλόμενα εἰς αὐτὸ ὡά. Χρῆσις δὲ τούτων δύναται νὰ γένη μετὰ μεγάλης ὠφελείας, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, κατὰ τοῦ ρευματισμοῦ, τῆς ἀρθρίτιδος, τῶν ἐξανθηματικῶν νοσημάτων τοῦ δέρματος καὶ κατ' ἄλλων βθεσίως χρονίων νοσημάτων, ὅπερ θέλει ὀρίσει ἀκριβῶς ἡ ὑπ' ἀνδρὸς ἐπιστήμονος χημικὴ αὐτοῦ ἀνάλυσις. Οἱ ἐγγυριοὶ ὡς εἰς συνήθεις λουτρῶνας ἐν αὐτῷ λουόμενοι, μεταχειρίζονται αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς πόσιν μετὰ τὴν ψύξιν, καὶ τοι ἔχοντες ὡς εἴρηται, ἀρθονίαν ὑδάτων, ὅπερ ἄλλως εἶναι ἄσωμον, ἢδὲ, πότιμον καὶ διαυγέστατον.

Πολλοὶ ἐκ τε τοῦ Πόντου, Παφλαγονίας, Καππαδοκίας καὶ ἄλλων χωρῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀσίας προσέρχονται εἰς τὰ ἱαματικὰ ταῦτα ὑδάτα, χωρὶς νὰ διακρίνωσιν ὅμως δυστυχῶς τὰ εἶδη τῶν νοσημάτων εἰς ἀ ἰδίως δύναται νὰ χρησιμεύωσι· διὸ καὶ πολλὰ ὀλίγοι παραπολαύουσι τῆς προσδωκομένης θεραπείας, καὶ οὗτοι οἱ ἀρθριτικὰς, ρευματικὰς, ὡς εἶπομεν, καὶ ἄλλας τοιαύτας παθήσεις ἔχοντες ἀσθενεῖς. Ὅσον δὲ περὶ τῶν καταλλήλων, εἰς διακρίσιν τῶν πασχόντων καταστημάτων, ὑπάρχουσι τρεῖς καταλύματα, ἢ μᾶλλον καρφεναῖα διὰ τοὺς ἐντεῦθεν διερχομένους ὁδοιπόρους, ἐν οἷς ὀπωσδήποτε ἀπολαμβάνουσι τὰς ἀπαιτούμενας ἀναπαύσεις, δυνάμενοι νὰ προμηθεύωνται ἐκ τῆς μικρᾶς ἀγορᾶς τοῦ κωμικρίου τὰ ἀπολύτως τοῦλάχιστον ἀναγκαῖα τῶν τροφίμων.

Ἐκ τῶν σωζομένων εἰς ἡμᾶς παλαιῶν συγγραφέων μόνον ὁ Στράβων ποιεῖται μνησίαν τῶν θερμῶν τούτων, ὀνομάζων μάλιστα αὐτὰ ἕγιεινὰ σφόδρα· τῆς δὲ Φαζημῶνος καὶ Στέφανος ὁ τῶν ἐθνικῶν συγγραφεὺς τὰ ἐκείνου μεταγράφας, ὡς παρακτιόντες θέλομεν διαλάβει.

Ἡ κόμη αὕτη, ἢς τὴν περιγραφὴν συντομώτατα ἐποιησάμεθα, ἀναντιρρήτως ἦν ἡ τῶν παλαιῶν φαζημῶν, ἢν ὁ Πομπήϊος μετὰ τοὺς Μιθριδατικούς πολέμους ἐπὶ τὸ τελειότερον πόλιν, Νεάπολιν προσωνόμασεν, ὡς καὶ τὴν περὶ αὐτὴν πεδινὴν χώραν σύμπασαν Νεαπολίτιν, πρότερον Φαζημωτίτιν καλουμένην. Κατὰ τὸ πρὸς τῇ Φαναροῖα μέρος τῆς χώρας ταύτης τίθησιν ὁ Γεωγράφος λίμνην πελαγίαν τὸ μέγεθος τὴν Στιγάτην καλουμένην, πολυψόν· αὕτη δὲ εἶναι ἡ παρὰ τὴν κόμην Ladik μικρὰ λίμνη, Ladik Gueulu ἀπ' αὐτῆς ὀνομαζομένη, καὶ ἰχθυὰς τρέφουσα καλοῦς. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ πάλαι οὕσα μείζων ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα ἐξηράνη κατὰ μέρος· ἡ δὲ κόμη Ladik ἔφερε καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας τὸ πάλαι αὐτὸ τῆς λίμνης τὸ ὄνομα Στιγάτην, διότι ἐν τοῖς Πεντηγερμανοῖς πίναξιν ἀναφέρεται αὐτοῦ που χωρίον Stephanae, ὅπερ ὁ Φορβίγγρος (τόμ. 2. σελ. 436), θεωρεῖ εὐλογώτατα κείμενον παρὰ τὴν λίμνην Στιγάτην. Ἀναφέρεται δὲ καὶ φρούρια τῶν Ποντικῶν βασιλέων ἐρμυνὰ, τὴν τε Κιζάρην καὶ τὸ Σαγῶδιον, ἀπερ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἦσαν ἤδη ὀλιγοκείμενα. Ὁ Taver-

nier, ὅστις περιηγήσατο τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀσίαν κατὰ τὸν ΙΖ'. αἰῶνα πρὸς Ἄν. τῆς Ἀμασειας ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ εἶδε φρούριον ἢ μᾶλλον ἐρείπια φρουρίου, ὅπου ἄνθρωποι ὕδωρ μόνον ἠδύνατό τις νὰ εἴρῃ, συναγόμενον ἐντὸς δεξαμενῆς· ἐν τῷ μέσῳ δὲ (τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους) ἦν πηγὴ ὕδατος δαψιλοῦς (α) Οὐδόλως δὲ ταῦτα ἀπάδουσι τοῖς τοῦ Στράβωνος, ὅστις λέγει ὅτι ὑπῆρχεν αὐτοῦ καὶ ἰδρῆιον δαψιλές· διότι οὐδόλως ἀπίθκον κατασπασθέντος τοῦ ἐρύματος, τῶν δὲ ὑδραγωγῶν κατασπασθέντων ἐκλιπεῖν τελέως καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ὕδατα. Τούτου τεθέντος νομίζομεν ὅτι τοῦτο εἶναι τὰ ἐρείπια τοῦ Σαγυλλίου τοῦ Στράβωνος. Τὴν δὲ γῆν τῆς Φαζημωνίτιδος σιτοφόρον εἶπεν ὁ Γεωγράφος, ὡς καὶ τὴν σήμερον τὸ κυριώτερον προῖν τῆς χώρας εἶναι ὁ σίτος, ὅστις, καθὼς καὶ ὁ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ Πόντου, ἐξάγεται εἰς τὸ ἐμπόριον ὑπὸ τὸ ὄνομα σίτος Σαμισοῦν, ὅπερ κακῶς οἱ ἐρημεριδογράφοι γράφουσι Σαμψοῦντος ἢ Σαμψῶν, δέον εἶπαι σίτος ἢ Σαμισοῦν ἢ κάλλιον Ἀμισοῦ ὀνομάζεται δὲ Ἀμισοῦ διότι διὰ τοῦ λιμένος τῆς πόλεως ταύτης φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν ὅτι σφάλωνται ὅ, τε Δανουήλος (d' Anville) Μαννέρτιος (Mannert) καὶ Γοσσελίνος (Gosselin) (β) λέγοντες ὅτι ἡ Φαζημωνία εἶναι τὸ νῦν Μαρσιβάν ἢ Μερσιβόν, καὶ οἱ συγγραφεῖς τοῦ γεωγραφικοῦ Λεξικοῦ, ἀναρροῦντες αὐτοὺς καὶ λέγοντες ὅτι ἡ Μαρσιβάν εἶναι τὰ παλαιὰ Εὐχάϊτα, πόλις περίφημος ἐν τῇ Ἑκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ (γ)· ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε. Νομίζομεν ἐπὶ τέλους ὅτι ἡ περὶ τῆς πόλεως εὐρωμεν τὰ θερμὰ ὕδατα τῶν Φαζημωνιτῶν, ἐκεῖ φυσικῶς τῷ λόγῳ ὀρεῖλομεν νὰ ζητήσωμεν καὶ τὴν κώμην αὐτῶν, καὶ καθύλου μόνῃ ἢ τοῦ Στράβωνος μετ' ἐπιστάσις ἀνάγνωσις, αἴρουσι πᾶσαν περὶ τῆς θέσεως τῆς Φαζημωνίας ἢ Νεαπόλεως ἀμφισβήτησιν· ὅθεν καὶ δὲν κρίνομεν περιττόν νὰ ἐπισυνάψωμεν τὸ χωρίον, ἐν ᾧ ἀκριβέστατα, ὡς συναθίξει, περιγράφει τὴν χώραν ταύτην. « Μετὰ μὲν οὖν (φησι) τὴν Ἀμισσηνὴν μέχρι τοῦ Ἄλυος ἢ Φαζημωνίτις ἐστίν, ἢν Πομπήιος Νεαπολίτιν ὠνόμασε κατὰ Φαζημωνία κώμην, ἀποδείξας τινὰ κατοικίαν καὶ προσαγορεύσας Νεάπολιν. Ταύτης δὲ τῆς χώρας τὸ μὲν προσάρακτιον πλευρὸν ἢ Γαζηλίτις συγκλείει· καὶ ἡ τῶν Ἀμισσηνῶν· τὸ δὲ ἐσπέριον ὁ Ἄλυς, τὸ δ' ἑσῶν ἢ φανάροια· τὸ δὲ λοιπὸν ἢ ἡμιτέρη χώρα ἢ τῶν Ἀμασειῶν, πολὺ πασῶν πλείστη καὶ ἀρίστη. Τὸ μὲν οὖν πρὸς τῇ Φαναροίᾳ μέρος τῆς Φαζημωνίτιδος λίμνη κατέχει πελαγία τὸ μέγεθος, ἢ Στιρᾶνη καλουμένη, πολὺσφορος καὶ κύκλῳ νομάς ἀρθότους ἔχουσα καὶ παντοδαπὰς· ἐπίκειται δ' αὐτῇ φρούριον ἐρυμνόν, ἐρημον νῦν ἢ Κιζάρη, καὶ πλησίον βασιλεῖον κατεσκευασμένον.

ἢ δὲ λοιπὴ ψιλὴ τὸ πλέον καὶ σιτοφόρος χώρα. Ὑπέρκειται δὲ τῆς τῶν Ἀμασειῶν τὰ τε θερμὰ ὕδατα τῶν Φαζημωνιτῶν, ὑγιεινὰ σφόδρα, καὶ τὸ Σαγυλλίον ἐπὶ ὄρους ὀρθίου καὶ ὑψηλοῦ, πρὸς ὄξειαν ἀνατεινόντος ἄκραν, ἐρυμα ἰδρυμένον, ἔχον καὶ ὑδρῆιον δαψιλές, ὃ νῦν ὀλιγώρηται· τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ἦν χρήσιμον εἰς πολλὰ. Ἐνταῦθα δὲ ἕτερον καὶ διερχόμενον ὑπὸ τῶν Φαρνάκου τοῦ βασιλέως καὶ διερχόμενον ὑπὸ τῶν Αρσάκης, δυναστεύων καὶ νεωτερίζων, ἐπιτρέψαντος οὐδενὸς τῶν ἡγεμόνων· ἕτερον δὲ οὐ βία τοῦ ἐρύματος ληφθέντος ὑπὸ Πολέμωνος· καὶ Λυκομήδους, βασιλέων ἀμφοῖν, ἀλλὰ λιμῶν· ἀνεφυγε γὰρ εἰς τὸ ὄρος παρασκευῆς χωρὶς, εἰργόμενος τῶν πεδίων· εἶρε δὲ καὶ τὰ ὑδρεῖα πεφραγμένα. Οὕτω γὰρ διετέτακτο Πομπήιος, κατασπᾶν κελεύσας τὰ φρούρια, καὶ μὴ ἔαν χρήσιμα τοῖς ἀναφεύγειν εἰς αὐτὰ βουλομένοις λησπυρίων χάριν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτω διέταξε τὴν Φαζημωνίτιν· οἱ δὲ ὑστερον βασιλεῦσαι καὶ ταύτην διένειμαν ». (α) Τὰ δὲ τοῦ Στεφάνου ἔχουσιν οὕτω· α Φαμιζών, κώμη τῆς Ἀμασειας καὶ νοτιωτέρα Ἀμισοῦ, ἣς οἱ κωμῆται Φαμιζωνίται, ἢ χώρα Φαμιζωνίτις, ἢ Νεάπολις λέγεται· οὕτω γὰρ Πομπήιος ταύτην ὠνόμασεν ». (β) Ἐνταῦθα οἱ μὲν παλαιοὶ ἐκδίδουσι τὸν Στεφάνου ἐξεβρύκηναί τινα ὑποτοπάζουσι τοῦ κειμένου, ὃ δὲ Κοραῆς εὐφυῶς διώρθωσε κώμη τῆς Ἀμισσηνῆς, ἢ μᾶλλον κώμη πλησίον τῆς Ἀμασειας· δύναται δὲ ν' ἀναγνωσθῆ καὶ κώμη πλησίον Ἀμισοῦ, συμφώνως τῷ Στράβωνι, ὅστις τὴν Φαζημωνία τίθησι μετὰ τὴν Ἀμισσηνῆν. Εἰτ' ἀναγνωστέον λέγει ἢ χώρα Φαμιζωνίτις, ἢ καὶ Νεαπολίτις λέγεται κτ.λ. (γ) Ὅτι δὲ ἡ περὶ τῷ Στεφάνῳ γραφὴ Φαμιζών ἡμερημένως φέρεται ἀντὶ τῆς περὶ τῷ Στράβωνι Φαζημων, δῆλον (δ).

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Αὐχῆρος Ἐλουῖος ἀναφέρει μόνον ὅτι μετὰ τὸν Μαρσιβάν καὶ Ὁσμάντιζιν ὑπάρχει θερμὴ πηγὴ (ε).

Τελευταῖον ἄξιον περιεργείας καὶ ἡ μέχρις ἡμῶν διατήρησις τοῦ ὀνόματος τῶν θερμῶν τούτων Καῦσα, ἢ μᾶλλον Κάουσα (ἦ), ὅπερ ταύτων τῷ καίουσα πηγῇ, ἦτοι θερμῇ, ἐν τόπῳ, ὅπου γλῶσσα Ἕλληνας ἐπέγραψε πρὸ τοσοῦτων αἰῶνων. Κατὰ πάντα δὲ πιθανότατα πρότερον μὲν τὸ ὄνομα ἐσήμαινε τὴν πηγὴν, ἐν τοῖς ὑστερον δὲ χρόνοις κατὰ τὴν παρακμὴν τῆς δόξης τῆς χώρας ἐκλιπόντων κατὰ μικρὸν τῶν πρότερον ὀνομάτων Φαζημωνίας καὶ Νεαπόλεως, ἀπὸ τῆς πηγῆς ταύτης προσαγορεύθη Κάουσα (Kawsa) ἢ κώμη· ἢ δὲ περὶ αὐτὴν πεδινὴ χώρα, ἢ τῶν παλαιῶν Φαζημωνιτῶν ἢ Νεαπολίτις, Kawsa ovassi (πεδῖον Κουῦτης).

Α. ΚΟΥΖΗΝΟΠΟΥΛΟΣ
Φοιτητῆς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς.

(α) Στράβ. εἰδλ. ΙΒ'. σ. 560.

(β) Στέφ. Βυζαντ. ἐν λ. Φ α μ ι ζ ὶ ν.

(γ) Βλ. πλείονα ἐν τῇ Γαλλ. μεταφρ. τοῦ Στράβ. τόμ. 4 μέρ. 2. σ. 71-2. σμ. 2.

(δ) Βλ. Ἐπιστολ. Στέφ. ἐν λ. Φ α ζ η μ ὶ ν.

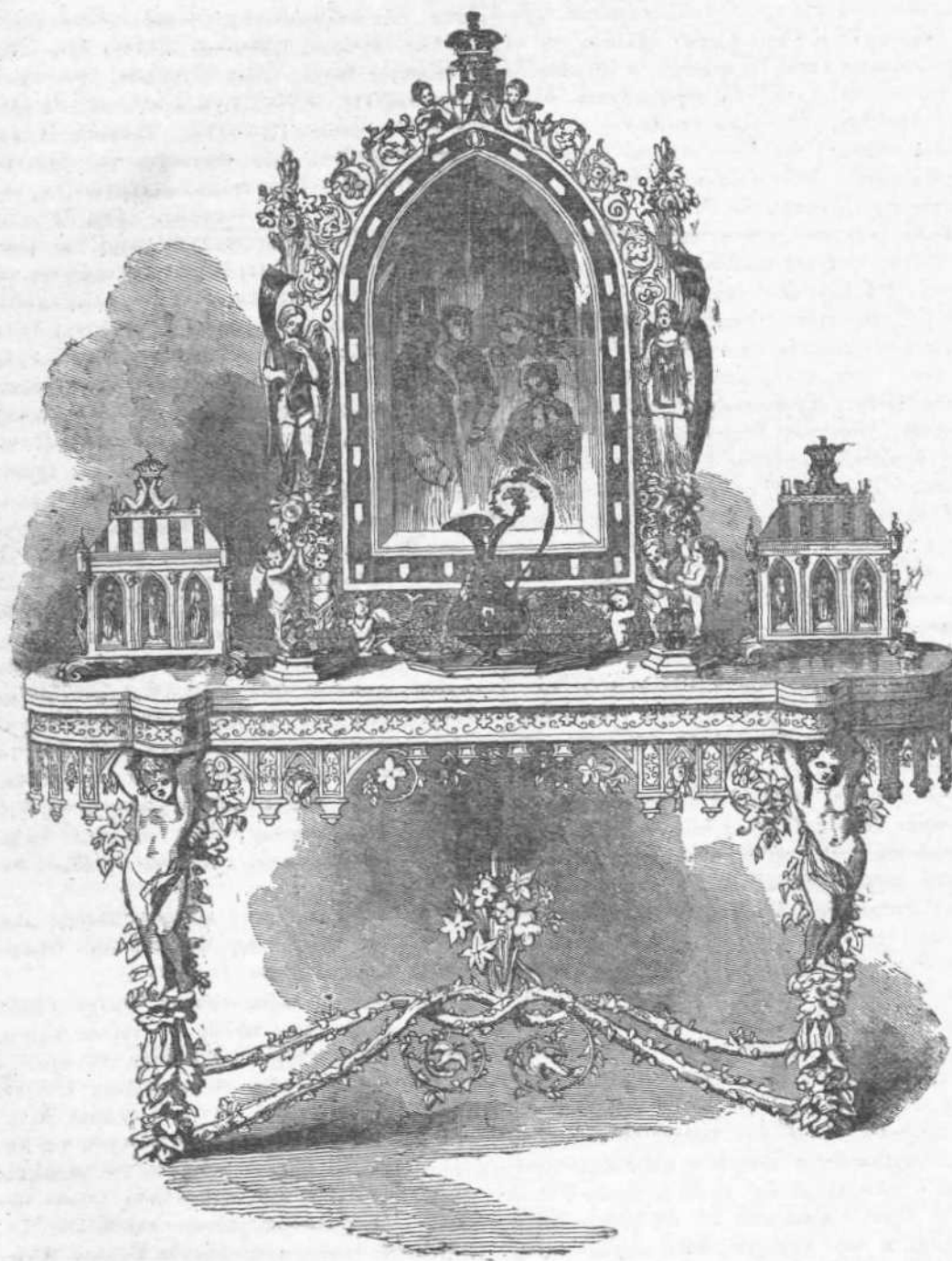
(ε) Relat. des voyages en Orient par Aucher-Eloy, part. II. p. 769.

(α) Tavern. Itiner. tom. 1. p. 9.

(β) Gosselin ἐν τῇ Γαλλ. μεταφρ. τοῦ Στράβ. αὐτ. σ. 71 σμ.

1. d' Enville Geogr. ancien. tom. I. pag. 284 Mannert VI. 2.

(γ) Diction. Géograph. par une société de Géogr. Paris 1829. tom. IV. v. M a r s i v a n.

Ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν παριστάνει λεπτοεργέστατα κατεσκευασμένον σκεῦος οἰκιακόν, ἐκ τῶν ἀποτεθέντων εἰς τὸ παλάτιον τῆς ἐν Λονδίῳ παγκοσμίου ἐκθέσεως. Καταχωρίζεται δὲ ἐνταῦθα ὅπως παρατηρηθῆ μετὰ πόσης ἐπιτηδειότητος ἐχαράχθη.

ΟΙ ΔΥΟ ΜΑΘΗΤΑΙ.

ΥΠΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ.

(Μετάφρασις Δ. Κ.)

•••••

II.

("Ιδε φυλ. λαδ. 174. σελ. 133)

Και ανοιγείτης τῆς θύρας εἰσῆλθέτις κρατῶν ἐπιστολήν· οὗτος δὲ ἦτον κλητὴρ ταχυδρομικός. Ὁ ταχυδρόμος τῆς Ῥώμης ἔφθανε τὸ ἑσπέρας εἰς Βονωνίαν, καὶ συνήθως τὰ γράμματα ἐδίδοντο τὴν πρωΐαν. Ἀλλ' ὁ ἐπιστάτης τοῦ ταχυδρομείου ἐνῶ ἔχωρζε τὰς ἐπιστολάς εἶδε καὶ τινα ἐπιγραφομένην πρὸς αὐτόν· καὶ ανοίξας αὐτὴν εὗρεν ἐσέραν, ἣν παρεκλείετο νὰ διαβιβάσῃ ἀμέσως πρὸς τὸν Γαετάνον Ῥωμανῶν.

Ὁ νέος οὗτος ἦτο γνωστός τῷ ἐπιστάτῃ· δι' ὃ καὶ ἔσπευσε νὰ διαβιβάσῃ τὴν ἐπιστολήν ὡς κατεπείγουσαν.

Ὁ Γαετάνος λαθὼν αὐτήν, ὅπως τρέμων ἐπλησίασε πρὸς τὸν λύχνον.

— Τί ἔχεις; τὸν ἠρώτησεν ὁ Ἰωσήφ, ὠχρίαις!

— Γράμμα τῆς ἀδελφῆς μου, ἐπιθύρησεν ὁ Γαετάνος ἀπομασσόμενος τὸν ἰδρωτὰ στάζοντα ἀπὸ τοῦ μετώπου του.

— Καὶ διὰ τοῦτο ὠχρίαις καὶ τρέμεις;

— Δυστύχημα συνέβη, ἀπεκρίθη ὁ Γαετάνος.

— Καὶ πόθεν τὸ συμπεραίνεις;

— Τόσον καλὰ γνωρίζω τὴν Βεττίαν, ἐπανελάθειν ὁ Γαετάνος, ὅτε ἐκ πρώτης ὄψεως τῆς γραφῆς ἀνακαλύπτω τὸ αἰσθημὰ της. Δὲν ἔχω ἀνάγκην ν' ἀνοίξω τὸ γράμμα διὰ νὰ πληροφορηθῶ ἂν εἶναι τεθλιμμένη, εὐθυμὸς ἢ ἀτάραχος. Ἡ ἐπιγραφή φανερώσει τὰ πάντα.

— Καὶ τὴν ἑπιγραφήν τί λέγει; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσήφ ῥίψας ἀνήσυχον βλέμμα ἐπὶ τοῦ γράμματος.

— Τώρα ἡ ἐπιγραφή λέγει ὅτι ἡ Βεττίνα μ' ἐγραψε κλαίουσα. Ἰδοὺ, ἰδὲ τὰ δύο πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκογενείας μας· δάκρυα τὰ διέκοψαν.

— Ἀπατάται, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ.

— Ἀνάγνωθι σὺ αὐτὸς, ἀπεκρίθη ὁ Γαετάνος, δίδων τὸ γράμμα πρὸς τὸν φίλον του, καὶ καθήσας ἀρῆκε στεναζῶν τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν του.

Ὁ Ἰωσήφ ἤνοιξε τὸ γράμμα. Ἀλλὰ μόλις ἀνέγνωσε τοὺς πρώτους στίχους, καὶ ἡ χεὶρ του ἤρχισε νὰ τρέμῃ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του θλιβερῶς ἐστράφησαν πρὸς τὸν Γαετάνον, ὅστις, ὡς εὐκόλως ἐνοεῖτο, ἔκλαιε μεταξὺ τῶν χειρῶν του.

— Θάρρος, φίλε, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ μὲ πρᾶξιον φωνὴν καὶ θείας τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ συντρόφου του.

Ὁ Γαετάνος ἀνέκυψεν, ἀλλὰ δάκρυα ἔρρεον εἰς τὰς παρειάς του.

— Ἐχω, εἶπε, θάρρος· ἀλλὰ τί συνέβη; λέγε.

— Ὁ πατήρ σου ἀσθενεῖ βαρῶς καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ σὲ ἰδῇ πρὶν ἀποθάνῃ.

— Λοιπὸν δὲν ἀπέθανεν, ἀνέκραξεν ὁ Γαετάνος ἀνασκαιρτήσας ὑπὸ χιρᾶς.

— Δὲν ἀπέθανε.

— Διατί μὲ ἀπατάς;

— Ἀνάγνωθι λοιπόν.

— Καὶ ὁ Γαετάνος λαθὼν τὸ γράμμα ἀνέγνωσε.

— Πότε ἀναχωροῦμεν; ἠρώτησεν ὁ Ἰωσήφ.

— Ἐρώτησε, φίλε μου, πότε ἀναχωρῶ, διότι σὺ θὰ μείνεις.

— Καὶ πῶς θὰ μείνω ἀφοῦ σὺ ἀναχωρεῖς;

— Ἐπειδὴ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν θὰ ὑποβληθῆς εἰς τὰς διδασκαλικὰς ἐξετάσεις, ἀφοῦ μάλιστα τὸ θέμα ἐτυπώθη, καὶ τὰ δῶρα ἐστάλησαν πρὸς τοὺς καθηγητάς.

— Καὶ τί πειράζει; ἂς ἀναβάλωμεν αὐτὰς εἰς τὴν ἐπ' ἀνδρόν μας.

— Ὅχι, διότι ἐὰν εὐδοκήσῃ ὁ Θεὸς, δὲν θέλεις ἐπανελθεῖν, Ἰωσήφ.

— Λοιπὸν θέλεις νὰ σὲ ἀφήσω ν' ἀπέλθῃς μόνος;

— Ἄμα ὡς τελειώσῃς τὰς ἐξετάσεις σου ἔρχεσαι καὶ μὲ ἐνταμόνεις. Ἐὰν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ σωθῇ ὁ παλαιῶρος πατήρ μας, θέλεις μᾶς βοηθήσει νὰ τὸν σώσωμεν, καὶ ὅταν ἀναλάβῃ θὰ σὲ θεωρήσῃ μέλος τῆς οἰκογενείας· ἂν ἀποθάνῃ, εἶσαι ἤδη μέλος τοῦ γράμματός της· α Μυρίους ἀσπασμοὺς πρὸς τὸν ἀγαπητὸν ἀδελφὸν Ἰωσήφ.

— Ὅχι κάμω ὅπως θέλεις, Γαετάνε, ἐν τούτοις σκέφθητι.

— Αἱ σκέψεις μου ἔγειναν· ἐγὼ μὲν ἀναχωρῶ ἀπόψε πάραυτα· σὺ δὲ ἀναχωρεῖς μετὰ τρεῖς ἡμέρας· ἀλλ' ἔλθε νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ εὕρω ὄχημα, διὰ νὰ μὴ ἀποχωρισθῶμεν, εἰμὴ ὅσον τὸ δυνατόν βραδύτερα.

— Ἄς ὑπάγωμεν, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ.

Ὁ Γαετάνος ἔθεσεν ὀλίγα φορέματα ἐντὸς σακκου, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὅλα τὰ χρήματά του, ἔχων εἰς τὸ θυλάκιον τὰ πιστόλιά του, καὶ ἐροδιασθεὶς μὲ τὸ τοῦ μαθητοῦ εἰσιτήριον ἀντὶ διαβατηρίου, κατέβη εἰς ἀναζήτησιν ὀχήματος.

Τὸ εὖρε δὲ ἀμέσως εἰς τὸ ταχυδρομικὸν κατάστημα, ὑποσχεθεὶς νὰ τὸ ἀρῆσῃ εἰς τὸν ἐν Ῥώμῃ ταχυδρομικὸν ἐπιστάτην συγγενῆ τοῦ τῆς Βονωνίας.

Ἐντὸς δέκα λεπτῶν οἱ ἵπποι ἐξεύχθησαν.

Ὁ Ἰωσήφ βλέπων τὸν φίλον του ἀναβαίνοντα ἐπὶ τοῦ ὀχήματος, ἐπέμεινεν ἐκ νέου ν' ἀναχωρήσῃ μετ' αὐτοῦ· ἀλλ' ἀμετάτρεπτος ὁ Γαετάνος ἀντέταξε τὰς ἐξετάσεις, καὶ ἐπανελάβε δεκάκις ὅτι ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν ἤθελε διαρκέσει τρεῖς μόνον ἡμέρας, ἐπειδὴ τὸ τρίτον ἑσπέρας ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ καὶ αὐτός. Ὁ Ἰωσήφ ἐνέδωκε.

Τὸ ὄχημα ἐκινήθη, ὁ ταχυδρόμος ἐκρότησε τὴν μάστιγα, οἱ ἵπποι ἐτριπόδισαν, καὶ οἱ δύο φίλοι ἀν-

τῆλλαξαν καὶ νέον ἀποχωρητισμόν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ περιέμενεν ἑωσὺ νὰ γείνη τὸ ὄχημα ἀφανές· καὶ ὅταν ὁ κρότος τῶν τροχῶν, ὅστις ἐφαίνετο παραταίνων τὴν παρουσίαν τοῦ Γαετάνου πλησίον αὐτοῦ, ἔπαυσεν ἀκούσιμος ἀφῆκεν ἀναστεναγμὸν καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν κύπτων τὴν κεφαλὴν.

Ἄδυνατῶ νὰ περιγράψω τὴν θλίψιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ὁ Ἰωσήφ εἰσελθὼν εἰς τὸν μονῆρον θάλαμον ἔνθα πάντα ἐμαρτύρουν τὴν πρόσφατον παρουσίαν τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀναχωρήσαντος. Ἐκάθησε παρὰ τὴν τράπεζαν ἐπὶ τοῦ θράνου ἐφ' οὗ ἐκάθητο πρὸ μικροῦ ὁ φίλος του, καὶ ἀπεράσισε νὰ μὴ κοιμηθῇ· λαθὼν δὲ βιβλία, μελάνην καὶ χάρτην, ἤρχισε νὰ ἐργάζεται.

Παραδόξως ὅμως, ἐν ᾧ ἐνησχολεῖτο τρεῖς ἐσβέσθη ὁ λύχνος, ὅχι διαρκῶς ἢ κατὰ σύμπτωσιν, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ, ὡς στόμα πῦρον νὰ πνέῃ, καὶ ὡς ψυχὴ ἀφιπταμένη.

Τρεῖς τὸν ἤναψεν ὁ Ἰωσήφ ἀφοῦ πρῶτον παρετήρει ὅτι δὲν ἐσβέσθη ἕνεκα ἐλλείψεως εἰλέου. Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι ἦτο δεισιδαίμων, ὡς συμβαίνει εἰς πάσας τὰς μελαγχολικὰς ψυχάς. Ἡ λύπη του, διότι ἀρῆκε μόνον τὸν Γαετάνον, κατέστη σχεδὸν ἔλεγχος συνειδήσεως, ἡ ὀδύνη του, σχεδὸν ἀπεπιστία. Ἀφ' ἑτέρου δὲ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, αἱ τρεῖς τοῦ λύχνου ψυχορραγίαι συνέβησαν ὅτε ὁ Ἰωσήφ, ὅστις, ὡς προείπαμεν, ἀνέλαβε ν' ἀναγγεῖλῃ τὴν θλιβερὰν εἰδήσιν, ἔγραφε πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἀντωνίου.

Ἡ ἡμέρα εὗρεν ἀγρυπνοῦντα τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἐλπίζοντα νὰ διασκεδάσῃ τὰς ζοφερὰς ιδέας του ἐν κειρῷ αὐτῆς· ἀλλὰ δυστυχῶς ἦτο σκοτεινὴ ὡς ἡμέρα χειμῶνος, καὶ εἰ καὶ ἐπροσπάθησε νὰ ἐργασθῇ, ἡ ἐργασία δὲν ἴσχυσε νὰ διακόψῃ τὸν διηνεκῆ λογισμόν του, ὅτι ὁ Γαετάνος διέτρεχε κίνδυνον.

Τῷ ὄντι ἡ μεταξὺ τῆς Βονωνίας καὶ Ῥώμης ὁδὸς ἦτο μακροτάτη, καὶ τὴν σήμερον ἐτι δὲν εἶναι τόσον ἀσφαλὴς διὰ τοὺς ὁδοιποροῦντας μὲ τὸ ταχυδρομικὸν ἐν κειρῷ νυκτός· πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν συνέβαινον τὰ γεγονότα ἂ διηγοῦμεθα. Μὲ ὅταν ταχύτητα καὶ ἂν ἐπροχώρει ὁ Γαετάνος, δὲν ἤλπισε νὰ διατρέξῃ τὴν ἐκ Βονωνίας εἰς Ῥώμην ἄγουσαν εἰς ὀλιγωτέρας τῶν ἐξήκοντα ὥρων. Καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησεν ἑσπέρας εὐρίσκατο κατὰ τρεῖς νύκτας ἐν μέσῳ κινδύνων.

Ἡ ἡμέρα προέβαινε μὲ τὸ πένθος καὶ κατέληξε συντομωτέρα.

Ἡ κηδεία τοῦ Ἀντωνίου προσδιωρίσθη πρὸ ἑσπέρας· ἐγένετο δὲ μετὰ λαμπράδων, ὡς ἔθος ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν Βονωνίᾳ πανεπιστημίου, ἐκτὸς τοῦ φονέως καὶ τοῦ Ἀντωνίου, συνᾶδον τὸν νεκρόν.

Περὶ δὲ τὴν ἐνδεκάτην, ὁ Ἰωσήφ ἐπανῆλθε τοσοῦτω κεκμηκῶς εἰς τὰ ἴδια, ὥστε οὐ μόνον δὲν ἐπάλασε πρὸς τὴν αὐπνίαν, ἀλλὰ καὶ κατακλιθεὶς ἀπεκοιμήθη σχεδὸν καρευθὺς.

Ἀλλὰ μόλις ἐσβέσε τὸν λύχνον, μόλις οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐκλείσθησαν, μόλις ἤρχισε νὰ μισοκοιμᾶται, καὶ ἀφείς φωνὴν ἀνεπήδησεν ἐπὶ τῆς

κλίνης, καὶ ψηλαρῶν ἔτρεξε πρὸς τὸ ξίφος του.

Ἡ ἐνδεκάτη ὥρα ἐσήμανε τότε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δομηνίου.

Ἐν τούτοις μετὰ τινα στιγμὰς σκέψεως, ὁ Ἰωσήφ ἀνάψας τὸν λύχνον, ἐκάθησεν ὠχρὸς καὶ σκεπτικός ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἀλλὰ δὲν ἀρῆκε τὸ ξίφος ἐκ τῆς χειρὸς του.

Ἐνοεῖτο ὅτι ὁ Γαετάνος, ἐμποδισθεὶς περὶ τροπὴν τινα ὁδοῦ ἐπάλασε πρὸς δωδεκάδα ἀνθρώπων ἐχόντων πρόσωπα ἀπαίσια· ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουσε τὴν διπλὴν ἐκπυροκρότησιν τῶν δύο του πιστολίων, καὶ ἐν ᾧ ἦτο ἤδη ἐξυπνος, φωνή τις ζητούσα βοήθειαν ἤκει εἰς τὰς ἀκοάς του.

Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν στιγμῶν τινῶν, ὁ ὀρθὸς λόγος ὑπερίσχυσε τοῦ τρόμου ὃν τίποτε δὲν ἐδικαιολόγη· κατακλιθεὶς λοιπὸν ἐκ δευτέρου καὶ ἀπεκοιμήθη.

Ἀλλὰ τὸ ὄνειρον ἐξηκολούθησεν, ὡς πράξις ἀρξάμενη ἤδη καὶ βιθμηδὸν ἀποπερατουμένη.

Εἶδε τὸν Γαετάνον κατακείμενον παρὰ τὴν ἄκρην τῆς ὁδοῦ καὶ ἔχοντα τραῦμα περὶ τὴν καρδίαν· εἶδε δὲ καὶ λάκκον ἐν μέσῳ ἐρήμου τοποθεσίας ἐπὶ ὀρέων χιονοσκεπαστῶν νεωστὶ καλυφθέντα, οὗτινος μόνον τὸ μέλαν ὕψωμα διέκοπτε τὸν λευκὸν μανδύαν τοῦ χειμῶνος.

Ὅτε ὁ Ἰωσήφ ἐξύπνησε μετὰ τὸ τρίτον ὄνειρον ὁ ἥλιος εἶχεν ἀνατεῖλει.

Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην ἔμελλε νὰ ὑποστῇ τὰς ἐξετάσεις του, ἀλλ' ἀναβαλὼν ταύτας πρὸς καιρὸν ἐξηγέρθη, καὶ ἐνδυθεὶς ἐνδύματα ὁδοιπορίας, καὶ λαθὼν καὶ αὐτὸς τὰ ὄπλα καὶ τὸ βαλάντιόν του, καὶ ἀγοράσας ἵππον δυνατόν καὶ γενναῖον, ἀνεχώρησεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Γαετάνου, ἡ τοῦλάχιστον ἵνα μάθῃ τὰ περὶ αὐτοῦ. Ἀπεράσισε δὲ νὰ ὁδεύῃ νυκθημέρον, ἀκολουθῶν τὴν αὐτὴν ὁδόν.

Καὶ ἂν ὁ ἵππος δὲν ἐδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ν' ἀγοράσῃ ἢ νὰ μισθώσῃ ἕτερον.

Κατὰ τὴν ἀπόφασιν δὲ ταύτην ὠδευσεν ἀπὸ τῆς πρωΐνης ἐβδόμης μέχρι τῆς ἑσπερινῆς δεκάτης, ἐκτὸς ἡμισίας ὥρας διακοπῆς εἰς Λογόνον. Ἐπεθύμει δὲ νὰ ὁδοιπορήσῃ καὶ τὴν ἑσπέραν, ἀλλ' ὁ ἵππος ἀπαυδήσας ὡς διατρέξας πεντήκοντα μίλια, εἶχεν ἀνάγκην ὥρων τινῶν ἀναπαύσεως.

Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ καταλύσῃ, ὡς προείπαμεν, τὴν δεκάτην ὥραν, εἰς τὸ Μοντεκαρέλλιον, μισρὸν χωρίον κείμενον ἐν μέσῳ τῶν Ἀπενίνων. Κατέλυσε δὲ εἰς πενιχρὸν ξενοδοχεῖον, ἔνθα συνήθως καταλύουσιν οἱ ὄρεοκόμοι, καὶ ἐπιμεληθεὶς ἐν πρώτοις τὸν ἵππον του, ἐφρόντισεν ἐπομένως καὶ περὶ ἑαυτοῦ, ζητήσας νὰ δειπνήσῃ.

Ἐπειδὴ δὲ εὐκόλως διέκριναν ὅτι ὁ νέος ἀνῆκεν εἰς τὰξιν ὁδοιπόρων ἀνωτέρας τῆς τῶν καταλυόντων συνήθως εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Ἐρυθρᾶς πόλεως, ἠτοίμασαν τὸν δειπνόν του εἰς χωριστὸν δωμάτιον.

Τὸ δωμάτιον τοῦτο ἦτον αἶθουσα χαμηλὴ, μόλις φωτιζομένη παρ' εὐτελοῦς λύχνου, ἔνθα τὸν ὠδήγησάν τις γραῖα, καὶ ὅπου ἠτοιμάζετο ὁ τράπεζα, ἐφ'

ἤς ἐμελλον νὰ παρατεθῶσι δύο τεμάχια κρέατος ἐψητοῦ καὶ ὠά.

Ἐν ᾧ δὲ ἐγίνοντο ὅλκι αὐταὶ αἱ προπαρκασκευαί, ὁ νέος ἀδημονῶν ἐβάδιζε κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ἀκούων τὸν κρότον τοῦ ξίφους τοῦ πλήττοντα τὰς κνήμας του. Τέλος τὰ δύο περιμενόμενα φαγητὰ παρετέθεισαν. Ἡ γραία ἀπετελείωσε τὸ ἔργον τῆς καὶ θέσασα ἐπὶ τῆς τραπέζης ποτήριον καὶ φιάλην, ἠρώτησε τὸν Ἰωσήφ ἐὰν ἔχη ἀνάγκην ἄλλου πράγματος· καὶ ἐπὶ τῇ ἀπορακτικῇ αὐτοῦ ἀπαντήσει, ἐξῆλθεν, ἀρτίσας τὸν ὀδοιπόρον μόνον μετὰ τοῦ δαίπνου του.

Ὁ Ἰωσήφ ἐπεθύμει νὰ τελειώσῃ μίαν ὄραν προτῆτερα τὸ λιτὸν τοῦτον δαίπνον, οὐτινος διακροῦντος, ἤλπίζον ὅτι ὁ ἵππος του ὀδηγηθεὶς εἰς φάτην πλήρη βρώμης, ἤθελεν ἀναλάβει τὰς δυνάμεις του. Ἀπέβηκε λοιπὸν τὸ ξίφος του, καὶ θείσας αὐτὸ ἐπὶ κιβωτίου, ἐκάθησεν.

Ἀλλὰ μόλις ἐκάθησε, καὶ εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρῆν τῆς τραπέζης εἶδεν, ἀγνοῶν πόθεν εἰσῆλθεν καὶ πῶς εἰρέθη ἐκεῖ, τὸν Γαστάνον καθήμενον μετὰ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, μειδιῶντα αὐτῷ θλιβερώς, καὶ ἀνυψοῦντα τὴν κεφαλὴν του.

Ἄν καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τοῦ φίλου του δὲν ἦτον ἡ συνήθης, ἀναγνωρίσας ὅμως αὐτὸν ἀρτίσας φωνὴν χαρᾶς.

— Ἄ! σὺ εἶσαι, φίλτατέ μου Γαστάνε! Καὶ ἐγερθεὶς ἠθέλησε νὰ τὸν ἀναγκάλισθῃ.

Ἄλλ' ἐνηγκαλίσθη ἀέρα. Οἱ βραχίονές του ἀνοίχθοντες ἠνώθησαν καὶ πάλιν χωρὶς νὰ περιλάβωσι τι. Τρις ἡ ὀπτασία ἐξέφυγεν ὡς ἀτμός ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ τεθλιμμένου νέου. Καὶ ἐν τούτοις τὸ φάντασμα διέμενεν ὄρατὸν, καὶ πάντοτε καθήμενον ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως.

Ὁ Ἰωσήφ ἤρχισε νὰ ἐνοῆσθαι ὅτι εἶχε νὰ κάμῃ μὲ σκιά. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἡ σκιά τοῦ φίλτατου τῶν ὄντων, δὲν ἐπτοῖθη ἀλλ' ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ.

Καὶ ὅμως οὐ μόνον δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ σκιά λεπτουμένη ἠφανίσθη ὀλοτελῶς.

Τὸ φάντασμα λοιπὸν ἐπεβεβαίωσε τὸ ὄνειρον· ὅθεν ἄλλο δὲν ἐσυλλογίζετο εἰμὴ τὸν Γαστάνον βέβαια θὰ τῷ συνέβῃ δεινὸν τι συνάντημα ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν αὐτῷ τὴν διπλὴν ταύτην εἰδοποίησιν. Καλέσας λοιπὸν τὸν ξενοδοχόν, ἐπλήρωσε τὸν δαίπνον καὶ τοὶ μὴ γευθεὶς, καὶ ὄρατων εἰς τὸ ἵπποστασίον ἀνέβη τὸν ἵππον του καὶ ἀνεχώρησε.

Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ὑπερρυσική τις δυνάμις ἐνίσχυσε τὸν τε ἵππον καὶ τὸν ἵππέα· διότι ὠδεύσαν τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς καὶ ὄλην τὴν ἐπομένην ἡμέραν, καὶ τὴν ἑσπέραν, μετὰ τινὰς διακοπὰς ἐπιτηδείας γενομένας χάριν τοῦ ἵππου, ἔφθασε περὶ τὴν ἐβδόμην μετὰ μεσημβρίαν εἰς Ἀσσίσιον. Ἄλλ' ἐκεῖ, ὅπου καὶ ἂν ἐπεθύμει νὰ ἐξυκολουθήσῃ, ἠναγκάσθη νὰ καταλύσῃ καθότι ὁ ἵππος οὐδὲ βῆμα ἠδύνατο πλέον νὰ κάμῃ.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωσήφ εἶχεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως, διότι μίαν νύκτα καὶ δύο ἡμέρας ἵππευ-

σε σχεδὸν ἀδικόπως· ἐζήτησε λοιπὸν κατάλυμα, καὶ ἀδειπνος κατεκλίθη.

Ἐν τούτοις ὅσον καὶ ἂν ἦτο κεκμηκὸς τὸ σῶμα, ἡ ταραχὴ τοῦ νούου του ἦτο μεγαλειότερα· διότι καὶ τοὶ κατακλιθεὶς, καὶ τοὶ σβέσας τὸν λύχον δὲν ἐκλείσει τὸς ὀφθαλμούς. Τὸ παράθυρον τοῦ θαλάμου του δὲν εἶχεν οὔτε παραπίετασμα οὔτε δικτυωτὰ· τὸ φῶς τῆς σελήνης διήρχετο διὰ τῶν ὕλων, τοσούτῳ μᾶλλον διαυγές, καθόσον ἐπηρεάζετο ἐκ τοῦ ἀπαυγίσματος τῆς χιόνης, ἣν ἀπῆντησεν ὀλίγας λεύγας πρὸ τοῦ Ἀσσισίου. Ἐκάθητο δὲ ἐπὶ τῆς κλίνης προσηλωμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ὄχρου φωτός, ὅτε ἤκουσεν αἴφνης βῆμα ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ ταύτην τρίζουσαν· τὸ βῆμα ἐπλησίαζε πρὸς τὴν θύραν ἣτις ἐπὶ τέλους ἠνοίχθη. Ὁ Ἰωσήφ λαβὼν ἐν τῶν πιστολίων του διεύθυνεν αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν. Ἐν τοσούτῳ ἐφάνη τις σύρων μανδύαν φαιὸν κατεσχισμένον, ὅστις προχωρήσας πρὸς τὴν κλίνην, κατεβίβασε τὸ μέρος τοῦ μανδύου τὸ καλύπτον τὸ πρόσωπον. Ὁ Ἰωσήφ ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὸν φίλον του, καὶ ῥίψας τὸ πιστόλιον ἀφῆκε φωνὴν καὶ ἠθέλησε νὰ πηδήσῃ κάτω τῆς κλίνης· ἀλλ' ὁ Γαστάνος τῷ ἔκαμε σημαῖον μετὰ τὴν χεῖρα θλιβερόν ταυτοχρόνως καὶ ἐπειτακτικόν.

Ὁ Ἰωσήφ ἔμεινεν ἄφωνος, ἄπνους, ἀκίνητος, τοὺς ὀφθαλμούς ἔχων φοικτῶς ἀνοικτούς, διότι ἐνόει ὅτι ἦτο τὸ αὐτὸ φάσμα ὅπερ εἶδε καὶ εἰς Μοτακαρέλλον.

Τὸ φάσμα, ἀποβαλὸν ἐν πρώτοις τὸν μανδύαν, ἔπειτα τὰ ἐνδύματα, ἔνευσε τῷ Ἰωσήφ ὅπως τῷ παραχωρήσῃ ἐν τῇ κλίνῃ τὴν συνήθη θέσιν του. Καὶ μετὰ μικρὸν κατεκλίθη παρ' αὐτῷ.

Ὁ Ἰωσήφ ἦτο τοσούτῳ ἐντρομος, ὥστε καίμενος ἀκίνητος πρὸς τὸ παρὰ τὸν τοῖχον μέρος τῆς κλίνης, καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τῶν χειρῶν του παρετήρει τὸν φίλον του.

Μετὰ μικρὸν δὲ, — Γαστάνε, εἶπε μὲ σιγανὴν φωνήν, σὺ εἶσαι· ἀλλ' ὁ Γαστάνος ἐσιώπη.

— Ἐὰν ὁ Θεός, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰωσήφ, συγχωρῆ ὥστε οἱ συνήθεις νόμοι τῆς φύσεως νὰ διαταράττωνται, ὁ Θεὸς ἔχει τὸν σκοπὸν του. Εἶπέ μοι τί θέλεις, φίλε, καὶ, μὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ φιλίαν μας θέλω τὸ κάμει.

Ἄλλ' οὔτε τῶρα ἀπεκρίθη ὁ Γαστάνος.

— Ἀπέθνηκας; ἐπανέλαβεν ὁ Ἰωσήφ, καὶ ἐπανέρχεσαι κατὰ τὸν ὄρκον δι' οὗ συνεδέθημεν, νὰ μὴ ἀποχωρισθῶμεν μήτε μετὰ θάνατον; Ἰδοῦ, βλέπεις ὅτι δὲν σὲ ἀπορεύγω. Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπλησίασε πρὸς τὸν φίλον του μετὰ ἀγκάλας ἀνοικτάς· ἀλλ' ἀφῆκε φωνὴν φρίκης νομίσας ὅτι ἠγγίσειεν ἀγαλμα ἐκ πάγου. Τὸ σῶμα τοῦ Ἰωσήφ κατελήφθη ὑπὸ θανασίμου φοικιάσεως.

Τὸ δὲ φάσμα, ὑπομειδιῶν θλιβερώς, ἠγέρθη, καὶ λαβὼν τὸ ἐν μετὰ τοῦ ἄλλου τὰ ἐνδύματά του, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, τὴν κεφαλὴν ἔχον διαρκῶς ἐστραμμένῃ πρὸς τὸν φίλον του ὃν ἀπεχαι-

ρέτισε διὰ χειρονομίας· ἐνῷ δὲ διέβαινε τὸ κατώφλιον, ὁ Ἰωσήφ ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε βαθὺν σναχισμόν. Ὁ κρότος τῶν βημάτων ἀπεμακρύνετο τῆς κλίμακος ὅπως καὶ ὅταν τὸ πρῶτον ἠκούσθη.

— ὦ! ἐξάπαντος, ἐψιθύρισεν ὁ νέος κύψας τὴν κεφαλὴν, ὁ Γαστάνος ἀπέθανεν! . . .
(Ἔβεται τὸ τέλος.)

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Εἰς τὰς σημειώσεις τοῦ Λόγου, τοῦ ἐκφωνηθέντος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῇ 20 Μαΐου,

— 0 —

ΠΑΝΘΗΝΟΣ πρὸς τὸν Βασιλέα Ἐμμανουῆλον περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ σύμβουλευτικὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Θεόδωρον περὶ τῆς Πελοποννήσου. Ἐν Ἀντιοχείᾳ 1575.

Ἐν τῇ 34 σημειώσει τοῦ Λόγου τούτου ἐρρέθη ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Γεμιστοῦ Πλήθωνος περὶ τῆς Πελοποννήσου γραφέντα, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Πανεπιστημίου. Καὶ τῶνόντι ζητήσας τὸ βιβλίον ἐπανειλημμένως, ἔλαβον εἰς ἀπάντησιν ὅτι δὲν εὑρίσκεται. Ἀλλὰ μικρὸν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Λόγου μου, ὁ ἀγαθὸς Βιβλιοφύλαξ Κ. Γ. Ἀποστολίδης ὁ Κοσμητῆς, ἐκ δευτέρου ἐρευνήσας, εὑρε τὸ συγγραμμάτιον μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Ποστολάκα δοθέντων εἰ καὶ δὲν ἀνεφέρετο ἐν τῷ Καταλόγῳ αὐτοῦ, διότι εἶναι δεδεμένον μετὰ τῶν τοῦ Στοβαίου ἐκλογῶν τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως. Ὡστε δύναμαι ἤδη νὰ παραθέσω αὐτολεξεί τὰ ὑπὸ τοῦ Πλήθωνος περὶ τῆς γνησιότητος τῶν κατὰ τὴν 15 ἑκατονταετηρίδα Ἑλλήνων λεγόμενα.

« Ἐσμὲν γὰρ οὖν, ὦν ἠγεισθε τε καὶ βασιλεύετε, Ἕλληνας τὸ γένος, ὡς ἦτε φωνὴ καὶ ἡ πάτριος παιδεία μαρτυρεῖ. Ἕλλησι δὲ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν εἴτις ἄλλη οἰκειότερα χώρα, οὐδὲ μᾶλλον προσήκουσα, ἢ Πελοπόννησός τε, καὶ ὅση δὴ ταύτη τῆς Εὐρώπης προσεγγίς, τῶν τε αὐτῶν αἱ ἐπιλείμενοι. Ταύτην γὰρ δὴ φαίνονται τὴν χώραν Ἕλληνας αἰεὶ οἰκοῦντες οἱ αὐτοὶ ἐξ ὄλου περ ἀνθρωποειδῶς ἐπὶ πύλους κατασχόντες, ἄλλους τε ἐκβαλόντες, καὶ αὐτοὶ ὑπ' ἐτέρων τὸ αὐτὸ ἔστιν ὅτε πεπονθότες· ἀλλ' Ἕλληνας τὴν δε τὴν χώραν τούναντιον αὐτοὶ γὰρ αἰεὶ φαίνονται κατέχοντες, οὔτε ταύτην ἐκλιπόντες. Συμπάσης δὲ ταύτης τῆς χώρας αὐτῆς Πελοπόννησος ὁμολογεῖται τὰ πρῶτά τε καὶ γνωριμώτατα ἐνεγκοῦσα γένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ὀρμώμενοι τὰ μέγιστα τε καὶ ἐνδοξότατα Ἕλληνας ἔργα ἀπεδείξαντο. Καὶ μὲν δὴ καὶ τῆς μεγάλης ταυτησὶ πόλεως τῆς πρὸς Βοσπόρον, ἥπερ νῦν ὑμῖν Βασιλείον ἐστι, τὴν δε τὴν χώραν εἶναι ἂν λογιζομένοις οἷον μητέρα τε οὖσαν καὶ ἀφορμὴν τινα ἰδίῃ . . . »

Κ. Π.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΣΟΦΙΑ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ

ΗΛΙΑΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ἔην ἐπιμήκιστον! (*)

— 0 —

« Μέντοι γε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος »
Βαλμ. ΑΗ' 7.

Ἐκ τῶν λεπτῶν δακτύλων σου τῶν ἀριστολαϊδάλων,
Γλυκεῖα κόρη ἔμελλε λοιπὸν μεταξὺ ἄλλων
Νεκρογραφία ἐναγχοῦ τοιαύτη νὰ προκύψῃ,
Καὶ προσάβησαι μοι οἰκτρὸν οἰκτρῶς νὰ καταλίψῃ.
Ἄλλοτε μὲν τὰ ἔργα σου ἡ τέχνη ἐνεψύχου,
Καὶ ζῶν' αἱ ἄλλαι σου γραφαὶ ἐλάλουν ἐκ τοῦ τοίχου,
Νῦν δ' ὑπὸ τῆς νεκρώσεως αὐτῆς ἐμπεπνευσμένη,
Καὶ τῷ τῆς ἄλλης πνεύματι ζωῆς κατεχομένη,
Παρέστιας διὰ γραμμῶν καλάμου ἰερούτου
Ἄθανασίας ἔμφρασι προσήματι θανάτου.
Τὴν χεῖρα δὲ νικήσασα σαυτῆς τὴν ἀνωτέραν,
Νεκρὰν εἰργάσαι τὴν νεκρὰν, σιγῶσαν τὴν σιγῶσαν.
Ἄλλ' ὅμως κ' ὑπὸ τὴν σιγὴν αὐτὴν τὴν ἀπαισίαν
Ἄθανατον ὑπέφθικας τὴν μεγαλοφυῖαν,
Ἀπλοῦσα διὰ τῶν σκιῶν καὶ τοῦ φωτός τὸ πλέον
Πᾶν ἔτι ἔχει ὑψηλὸν ὁ ὕπνος τῶν δικαίων.

— 0 —

Κακίην δὲ σου θύγατερ, ὑποία καὶ ἡλικίη
Ἡ κατὰ τῆς καρδίας σου ἐπιτευχθεῖσα νίκη!
Ἐγὼ δ' εἶμ' εἶχες διαρκῶς κ' εἰργάζου τεθνηκυῖαν,
Τὴν γλυκερὰν τὴν προσφιλεῖ τὴν ποθητὴν σου θείαν.
Τὸ μέγα σεμνολόγημα τῶν δύο λαμπροτάτων
Συγγενῶν τῶν Μουρουζῶν καὶ τῶν Μουροκορδάτων
Τὴν ἐντιμὸν ἐν γυναικί, σοφὴν ἐν Ἑλληνίαι,
Τὴν ἐν ἀκμῇ νεότητις προσβύτιδα τῇ φύσει,
Τὴν ἄκρως φιλοπάτριδα αὐτὴν, αὐτὴν ἐκείνην,
Τὴν τῆς μητρὸς σου ἀδελφὴν κλεινὴν Λικατερίνην.
Ὡ, πῶς ἐκείνας γράφουσα τὰς χεῖρας καὶ τὰ χεῖλη.
Δι' ὧν σ' ἐνηγκαλίζετο, δι' ὧν σε κατεφίλει,
Ἵν' ἔργα εἶδες κάλλιστα, καὶ ὄθεν μελωδίας
Ἡ λόγους ἤκουσας μεστοῦς σοφῆς διδασκαλίας
Πῶς ταῦτα γράφουσα νεκρὰ, ἀργὰ, πεπεδημένα,
Οὐδόλωσ' ἀπενάρκητος τὴν χεῖρα καὶ τὴν φρένα,
Ἄλλ' οὕτω νέα καὶ καλὴ ἐν θελίῳ στήθει
Τὴν θλίψιν κατεπάλασας ἐν φιλοσοφίᾳ θῆει;
Ἐν ᾧ ἐγὼ τῶν λυπηρῶν ἔβας ἐσκληρωμένος,
Καὶ πρὸς μακρὰς τραχύτητας τοῦ βίου τετριμμένος,

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΑ. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Κ. Σοφία Καραθεοδωρῆ, ποιήσασα εἰκόνα τῆς πρὸς μητρίαν αὐτῆς θείας, τῆς παιδευμένης μὲν καὶ ἀνδρῶν τὸ φρόνημα ἔχουσας, ἀλλ' αἰσῶς ὑπὸ τοῦ θανάτου ἀφαρπαγείσας Λικατερίνης Δοσίου, ἐπεμψε τῷ Κ. Ἡλία Τανταλίδῃ, ἐν τῷ ἄσματιν ἐκεῖνο εἰς τὸν Μάϊον κατεστῆκε δημοτικὸν παρ' ἡμῖν· οὗτος δὲ ἀπαντῶν ἀπέστειλε τοὺς ἀνωτέρω στίχους, μετὰ τοσαύτης περιπαθείας καὶ ψυχικοῦ ἀλγους γηραμένους, ὥστε ἐθεωρήσαμεν εὐάριστον τὴν κοινοποίησιν αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀναγνώστὰς τῆς Π α ν δ ῶ ρ α ς.

Οὐδὲ ὄρων αὐτῆς σαφῶς νεκροῦ τοῦ χαρακτῆρα,
Οὐδὲ κλειστά τὰ ὄμματα, οὐδ' ἀδρανεῖς τὰς χεῖρας,
Ὀλόψυχος τῷ τοῦ δεινοῦ δεσμῷ περιεπλάκην,
Καὶ ὅς κοράσιον εἰς ῥοὴν θαλάσσης ἐξετάκην !
Σὺ δ' ἦσυχος κατέπιες πικρὰ τὰ δάκρυά σου
Ἵστ' ἔσωσας ἀσπίλων τὸ καλλιτέχνημά σου.

—Ο—

Ζωγράφου τίς ἢ ποιητοῦ τὴν φαντασίαν θέλει,
Ἄν τὸν ἀγῶνα τοῦτον σου νῆ ἐκτίμησῃ μέλλῃ.
Ἦ πόσας λογιόδικας εἰκόνας ἐνδομύχους,
Τοὺς χαρακτῆρας γράφουσα τῆς θείας σου ἀψύχους,
Φρικτῶν σκηνῶν ἐπιπορᾶν περιεστρωμένον,
Ἡγλαειῶν, συνδραμοῦσαν, ἔζηξ' ἐφεπομένον,
Τῶν τελευταίων ἡμερῶν τὴν ὕλην τραγῳδίαν,
Τὴν νόσον προνομήουσαν κ' ἔζηξ' τὴν ἀγωνίαν,
Τὰς ἀδελφὰς τοῦς συγγενεῖς, τοῦς φίλους, τοῦς παρόντας,
Δακρυόροῦντας παρ' αὐτῆ καὶ συναγωνιῶντας.
Τὰ τέκνα πῆριξ τῆς φοικτῆς θανάτῳ κλίνας
Οἰκτρῶς ὀλοφύρομενα ἐκ ῥολογεῖο δούνης,
Τὴν περὶ τὸ προσκέφαλον ψυχοπομπῶν θεοποιίαν,
Καὶ τὴν σεβασμιαστικὴν αὐτῆς παραμυθίαν,
Τὴν τελευταίαν λαλίαν τῆς ἥδη ἐκδημούσης,
Καὶ τὴν ἐσχάτην πρὸς Θεὸν εὐχὴν ψυχὴν ψυχὴν ἀποβύουσαν
Τέλος κοπιῶσαν τὴν πνοὴν ἀποσβέσσειν τὸ ὄμμα—
Πελιδνωθεῖσαν τὴν γροῖαν ἀποφραχθὴν τὸ στόμα.
Καὶ κοπιῶν βραδύθερον, κραδαίνοντα ἐκείνας,
Ἄς αὐτὴ ἐκαλλώπιζε κ' ἐτίμα τὰς Ἀθῆνας
Καὶ τῶν δεινῶν τὸ ἔσχατον, ἐκείνην τὴν ἰδίαν,
Ἐκείνη τὸ ἀνάστημα, τὴν νέαν τὴν ὠραίαν
Τὸ πᾶμπλουτον ὑποσφύρισμα τῶσαν λαμπρῶν χαρίτων,
Τῶσαν ἐξόχων ἀρετῶν καὶ φώτων ἀμυθῆτων,
Εἰς λάκκον καταθείνουσαν βαθὺν κ' ἐμβαπορεύειν
Καὶ ὑπὸ ἄχθος κρυεροῦ μαρμαρέου θλιβομένην !

—Ο—

Καὶ τὰς τὰς μὲν τὰς θλιθεῖς εἰκόνας φθάσα ἦδη
Λαμπρῶς διεζωγράφισε ποιητικῇ γραφίδι
Ἡ εὐφῆς σου ἀδελφῆ Ἑλένη, ἔλη ἔθους
Ἐπὸ προσφάτου τοῦ δεινοῦ καὶ ζέοντος τοῦ πένθους,
Ἐως λάβοῦσα ἐκ Θεοῦ παραμυθίας δρόσον
Τῆς φαντασίας ἐσβέσε τὸν ἐμπροσθὸν τὸν τόσον.
Σὺ δὲ, ὦ μῦστις τῆς κλεινῆς τοῦ Ἀπελλοῦ σοφίας,
Τὸ πᾶν συνίλαδες ἐντὸς μικρᾶς νεκρογραφίας.
Καὶ ταῦτην μοὶ προσήνεγκες, πικρὸν μὲν καὶ πυρφόρον
Καὶ μήποτ' ὀρειλόμονον τῶν ὄσων θακτύλων δῶρον,
Ἄλλ' ἔμεις τρισσπᾶσιον καὶ φίλτατον μνημῖον
Ψυχῆς φιλάτης, ὑπὲρ ἧς οὐ πάσομαι θακρύων.
Εἶδ' αὐτὴ τῆς καρδίας μου τὸ ἔλκος μέλλει ξεῖν,
Μή σε θροεῖται ἔμαθον τὴν ἡδονὴν τοῦ κλαῖναι.
Πολλάκις δὲ πρὸς τὸ φιλοῦν ψυχὴν τραυματισθεῖσαν
Ἴανε δάκρυ γλυκερὸν ἵεμα πλάμυρῆσαν.
Καὶ νῦν εἰς τὸ μονῆρας μου κ' ἐρημικὸν καλλίον,
Ὡς ἐν τῶν μᾶλλον ἱερῶν φιλάτων κειμηλίῳ
Τὸ σκυθρωπὸν εἰκόνισμα τῆς ἀναπεπαιμένης,
Τὸ οἰκημά μου θεωρῶ ὡς τάφον τῆς κειμένης.
Καὶ ἦτοι ζῶν ἢ τεθνηκόως διάγω ἐν εἰρήνῃ,
Ἡ ζῶσαν ἔχων ἐν ἐμοί, ἢ συνταφεῖς ἐκείνη.

—Ο—

Ναί, λείψανον τοῦ παλαιοῦ χρυσοῦ καυχήματός μου,
Καὶ ἀποσποδημένη, φεῦ ! ἔστι τὸ φῶτός μου,
Ἐπὶ τῆς ὀφθαλμοῦ ἀκούσαι τὴν θαντὴν σου,
Ἐπὶ ἐπὶ πίνακι νεκρῶν λαθεῖν τὴν προτομήν σου !

Ἦ εὐγενῆς καταγραφὴ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης,
Συμνεῖον πάσης ἀρετῆς καὶ αἰδοῦς κ' σφοδρούνης.
Ἦ μέτωπον, ὁ πυρίνος καὶ γαλινὸς συγχρόνως
Τῆς ὑψηλῆς φρονήσεως καὶ φαντασίας θρόνος.
Ἦ σελκοφόρα ὄμματα, φιλόσοφα, λαλοῦντα,
Παιδευοῦντα τὰς ψυχὰς κ' ἰδέως συμπροβῶντα.
Ἄσπερες, ὅθεν πνεύματος καὶ κρίσεως ὀξείας
Ἐξέλαμπον μαρμαρυγαὶ καὶ πῦρ εὐαισθησίας.
Ἦ καθαρόκρουνος πηγὴ τῆς εὐγλωττίας, χεῖλη,
Τῆς ἀφελείας ἐπαυλις, τῆς ἀληθείας πύλη.
Καὶ γλώσσα, τὸ ἀνάστημα καὶ ὄπλον τῆς σοφίας
Καὶ ῥήτρα τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ὀρθοδοξίας,
Ἄφ' ἧς ὁ Ἕλληνας ἔβρεε καὶ ὁ ἀλλόθροπος λόγος,
Σαφῆς, γλυκεῖον μέλιτος, ἀτμελῆς ἐλλόγως.
Ἦ στέρον, ἀδαμαντοπικρὴ ἀνάκτορα τῶν φίλων,
Πλήρη στοργῆς ἀλλ' ἔρημα θηλυπρεπῶν θαληγῆτρων,
Τῆς πίστεως τὸ αὐτοῦν ἢ κίβωτος τοῦ νόμου
Ἡ λαύρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀτρόμου,
Καὶ βουλευτήριον εὐρὸν μεγάλων μελεδῶνων,
Καὶ κατακόμβη ὑπομονῆς μαρτυρικῶν αἰώνων.
Ἦ τῆς Ἐργάνης Ἀθῆνας χεῖρες πεπαιδευμένας,
Καλλιτεχνίται δάκτυλοι, τλησιπονοὶ ὠλίνας,
Δι' ὧν ἠριστουργήθησαν τὰ ἔργα τῶν χαρίτων
Κ' ἐγράψισαν ἐμπνεύσειον σελίδες ἀτιμῆτων
Ἦ ἀγάλμα θεοτέκτον ἀπάσης ἀκριβείας,
Ἦ βίβλος περιφορητῆ ζώσης διδασκαλίας
Ἦ σῶμα, κείσαι ἀψύχων· λοιπὸν καὶ ἄπνον πτόμα,
Τῆς σπευδόνος σπάρραγμα, καὶ τῶν σκοληκῶν βρῶμα
Τόσον δὲ χάριν, τόσον νοῦν, καὶ πνεῦμα, φῶς τοσοῦτον,
Τοσοῦτον ἀνεξάντλητον εὐαισθησίας πλοῦτον,
Τόσα λαμπρὰ καὶ σπάνια χαρίσματα τοῦ πλάστου
Τοσοῦτον σύστημα ἀρετῶν ζῶσης ἀξιαγάστου,
Ἄθρονα συλλαβοῦσ' αὐτῆ, τὰ πάντα παραχρῆμα,
Σποδὸν καὶ τέφραν προῦθηκας καὶ τῷ θανάτῳ θῦμα.
Τὴν δὲ τῶν πείραν σου μακρὰν λαθόντων εὐτυχίαν
Μετέτρεψας εἰς συμφορᾶν καὶ κακοδαιμονίαν.
Εἶ: ἐξ ἀπάντων καὶ αὐτὸς ὦ φίλη μακαρία,
Τὰ σὰ πλεονεκτήματα εἰδὼν τὰ μυρία,
Τετυμημένος ὑπὸ σοῦ τῷ τίτλῳ τῆς φιλίας
Καὶ κοινωθῆσας παρὰ σοὶ ἄλων φιλοξενίας,
Ἦκειωμένος πρὸ πολλοῦ μητρόθεν ἀδελφότην,
Ἐκ φρονιμάτων, ἐξ ἀρχῶν, ἐκ λόγων, πανταχόθεν.
Ποσάκις εὐλαθεῖ χεῖρὶ τὸν πέπλον ἀνασείας
Τῆς μετριοφροσύνης σου, καὶ ἔνδον ἀνεύσας,
Τοῦ ἐνδομύχου κάλλους σου ἐπόπτῃς ἐγενομένη,
Καὶ τῆς μεγάλης σου ψυχῆς τὸ εὐγενὲς ἠσθόμην.
Ποσάκις δικαιοῦμαι χρησόμενος οἰκείου,
Ἦχνεῦσας ἠρεμῶς ἐντὸς τοῦ σοῦ σπουδαστηρίου,
Τὸν θῆλον εὐρον ποιητὴν, τὸν θῆλον συγγραφέα,
Ἐν πέπλοις θαλαμῶντα ἐργ' ἀνδρῶν γενναῖα,
Δραπέτην τὸν εὐφημῶν, τρομάζοντα τοὺς κρότους,
Καὶ διελθεῖν περὶ ἡμῶν φαστῆρα διὰ σκότους.
Διότι, ὦ περιφανῆς ἐν ἀφανείᾳ γύναι,
Περωτισμένη ἠθέλης οὐχὶ δοκεῖν, ἀλλ' ἔναι.
Ποσάκις ἐκ τῶν δύο σου εἰλικρινῶν χεῖλων
Νοῦς ἐμψυχῆς καὶ ὕγιης μετ' ἀφελείας βίβων,
Κατήρδενέ μου τὴν ψυχὴν, ἐθέρμαινε τὸ στήθος,
Ἐφώτιζε τὸ λογικὸν κ' ἰερόθυμον τὸ ἦθος,
Καὶ ὄλον ὡς ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐπαιδαγωγεῖ,
Ἦστ' ἦσαν ἄρτος πρὸς ἐμὲ ἀγγέλων οἱ σοὶ λόγοι !
Ἄλλ' ἦδη ὦ μακαριστὴ ψυχὴ Αἰκατερίνα,
Μνημόσυνα γεγονάσι τὰ θαυμαστά ἐκεῖνα !
Καὶ σὺ μὲν, τέκνον τ' οὐρανοῦ, κατὰ χρηστὴν ἐλπίδα
Εἰς τῆς οἰκείας φύσεως μετέστῃς τὴν πατρίδα

Ἐγὼ δ' ἐλπίδα ἐν τῷ ζῆν τυφλός, οὐκ ἔχων ἄλλον,
Ἦ τὴν ἐμὴν φαντασίαν εἰσφύσσει καὶ πάλιν,
Ἦν ἀντὶ τοῦ δῶρον βεβῶ ἐν ταῖς χερσὶ βροτάζῳ
Συκῶν νεκροῦ ἀνοφελῆ, καὶ δάκρυα σταλάζῳ.
Ἦθι, ἐμβάτευε λοιπὸν εἰς τοὺς χρυσοὺς αἰθέρας,
Ὅθι γῆθεν ἐν ποιητικαῖς ἐκστάσειν ἐπέρας.
Κατόπτρε τ' ἀκέραια τῶν ἀθεῶν κάλλη,
Περὶ ὧν πάντοι' ἐν εὐχαίᾳ ἡ γλώσσά σου ἐλάλει.
Τὴν ἁρμονίαν τοῦ παντὸς ἀυγάζου καὶ τὴν τάξιν,
Ἦς τύπος ἦσο, καὶ πρὸς ἦν ἰερόθυμος τὴν πράξιν.
Ἀπόλαυε τῶν ἀρετῶν παρὰ Θεοῦ τὰ γέμματα,
Ἐν τῇ ἀδύτῳ λάμπουσα ὡς ἥλιος ἡμέρας.
Καί γαίρῃ μοι ἀείματος ἐπουρανία φίλη,
Εἰ καὶ τῶν φίλων θνήσκουσα ἐπ' ἔρανας τὰ χεῖλη
Ἄν δ' ἀναθεῖν τὰ πνεύματα αἰσθάνονται τὸν κάτω,
Ἀκούεις οἶον ἐμῶν νῦν ἐπὶ σοὶ συντάττω,
Ἐντάφια ἐπὶ νεκρῶν προσάγων τελευταίον,
Ἄνθ' ὧν σοὶ πρῶτον ἐμὲλα ὡς νόμῳ θμεναίων !

—Ο—

Σοφία σὺ δε σύγγνωθι, ἂν ὡς ἐκ τῆς εἰκόνας.
Ἦμῖνος, ἔλος γέγονα τοῦ θρήνου καὶ κλαυθμῶνος
Θερμῶς ἀποδεδείκμενος τὴν προσφορὰν ἐκείνην,
Ὅμολογῶ σοι, θύγατερ, πολλὴν εὐγνωμοσύνην.
Ζῆθι μοι σὺ χρόνους μακρούς· τῆ δε σοφῆ σου βίᾳ
Ὅμοιουμένη, φάνηθι φρονίμος Σοφία.

Ἐν Κάλκῃ, τῇ 18. Μαΐου 1907.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Γεγραμμένον ὀπιθεῖ τῆς εἰκόνας.

—Ο—

Τὴν πάρος ἐν σοφίᾳ περίφαντον ἄν' Ἑλλάδα μέσσην,
Πεντοίωον τ' ἀρετῶν ἀνθεσι βριθομένην,
Χεῖρ Σοφίης ἐγραψεν, ὄτ' ἐφθιτο, Αἰκατερίναν,
Μητροκασιγνήτην, τὴν Δοσίου ἄλοχον
Ἦ κεφαλὴ κείνης γε καὶ ὄμματα σεμνῶν ὄρωντα,
Χεῖλα θ' ἠδυσπῆ, καὶ χεῖρες ὀξυγράροι,
Ἦθησα θ' ἡμερόντα, ἔρωσ δὲ τε πατρίδος αἰνός,
Καὶ τλήμων κραδίη καὶ νόος ὑψηλάμων !
Αἶθε σε μήποτ' ἔγνω, μεγαλήτορ, πότνα γυναικῶν,
Ἐκ λεγῶν γεγονῶς ἡ τυφλός, ἡ νέκυς
Νῦν δὲ φίλη, κλάω σε τανηλεγῶ ὑπνον ἔχουσαν
Ἄντι σοφῆς ἔμψνου, εἰκόν' ἄπνον σοφίης.

Ἐποίησεν τῇ 18. Μαΐου 1907.

ΔΙΑΦΩΡΑ.

•••••

ΠΡΩΤΗ ΑΡΧΗ ΕΝΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ. Γνωστὸν
ἔστι πάντες οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες δὲν ἀναβαίνουσιν εἰς
τὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου ἐκ τῆς αὐτῆς ὀρμώμενοι ἀ-

φρητῆρας. Ὁ Φραγκλῖνος, παρ. χ., ἦτο τυπογράφος
πρὶν ἢ μετὰ τὴν ἀγῶνος τῆς πατρίδος του καὶ
γενεῆ Κυβερνήτης· ὁ Καποδίστριας ἤρχισεν ἰατρός,
καὶ ἐτελείωσεν ἡγεμὼν ἔθνους ἐνδόξου· καὶ σημε-
ρον εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ὅπου γράφομεν, τὰ 99 ἐ-
κατοστά τῶν βουλευτῶν, τῶν γερούσιαστῶν καὶ
τῶν ὑπουργῶν, ὀρμήθησαν ἀπὸ εὐτελεστάτου, ἐνίο-
τε δὲ καὶ περιφρονητέου, σημείου. Ἀλλὰ τίς ποτε
θὰ ἐφαντάζετο ὅτι δῆμαρχός τις, πρὶν γενεῆ ἢ δε-
ξιά χεῖρ τῆς ἐξουσίας, ἦτο ἀριστερὸν ποδάριον ἐνὸς
ἐλέφαντος ;

Τὸ πρᾶγμα φαίνεται μυθῶδες, καὶ ὅμως ἀληθές-
στατον.

Πρό τινων ἐτῶν ὁ Κ. Γουδ, νῦν δῆμαρχος τοῦ
Νεοσοφοῦ, καὶ τρεῖς αὐτοῦ σύντροφοι, ἦσαν μέλη
δραματικῆς τινος ἐταιρείας. Ἐνῶ δὲ ποτε παρί-
στανον δράμα, ἐλθὼν ὁ διευθυντὴς μεγάλου τινὸς
θεάτρου, πρότεινεν αὐτοῖς νὰ καταλεθῶσι μετὰ
τῶν λοιπῶν ὑποκριτῶν τοῦ θεάτρου τούτου, παραγ-
γείλας νὰ ὑπάγωσιν ἐκεῖ μίαν ὄραν πρὸ τῆς ἐνάρ-
ξεως τῆς παραστάσεως.

Μόνῃ ἢ ἰδέα ὅτι ἐμελλον νὰ συγκαταλεθῶσι μετὰ
τοῦ Κάν καὶ Κούπερ καὶ Κόνουσι καὶ ἄλλων ἐνδό-
ξων δραματικῶν, ἤναψε τὴν ἐνθερμον φαντασίαν
τῶν τεσσάρων τούτων νέων· ὅθεν τὴν ταχθεῖσαν ὄ-
ραν καὶ οἱ τέσσαρες εὐρέθησαν εἰς τὴν θύραν τοῦ
θεάτρου. Ὁ διευθυντὴς ὤρισεν ἀμέσως ποῖον πρόσ-
ωπον ἔπρεπε νὰ διαδραματίσῃ ἕκαστος. Τοὺς ἐμέ-
ρισε λοιπὸν ἀνὰ δύο ἴσον ἔχοντας τὸ ἀνάστημα, καὶ
τοὺς παρήγγειλε νὰ παραστήσωσιν, ἂν τὸ εὔρετε . . .
οἱ μὲν δύο τὰ ἐμπρόσθια, οἱ δὲ ἄλλοι δύο τὰ ὀπί-
σθια ποδάρια ἐνὸς ἐλέφαντος.

Καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ ἐλέφας ἦτο τὸ κύριον πρόσ-
ωπον τοῦ δράματος· ἀνευ αὐτοῦ ἡ παράστασις ἦτο
ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ. Καὶ κατεσκευάσαν μὲν ἕνα
χαρτινον, ἀλλ' οὗτος ἦτο παραλυτικὸς, διότι οὔτε
γύνατα, οὔτε μυῶνας, οὔτε κλειδώσεις εἶχε. Τὰς ἐλ-
λείψεις ταύτας ἀναλαβοῦσα νὰ θεραπεύσῃ ἡ ἡμετέρα
τετρακτύς, κατέλαβε τὴν οἰκείαν θέσιν. Ὁ Κ. Γουδ,
καθὸ παριστάνων ἕνα τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, εἶχε
καὶ τὰ πρωτεῖα κατὰ τὰς κινήσεις. Εἰσελθόντες
λοιπὸν ἐντὸς τοῦ νέου τούτου Δουρείου ἔππου, καὶ
μόλις ἀναπνεόντες δι' ὀπῆς ἠνεωγμένης ἐπὶ τῆς ῥά-
χεώς του, ἀνέμενον μεθ' ἠρωϊκῆς καρτερίας τὸ ση-
μεῖον τῆς ἐνεργείας. Καὶ ὅταν μὲν ἠκούετο εἰς συ-
οιγμῶς ἔπρεπε νὰ προχωρήσωσι πρὸς τὰ πρόσω, ὅτε
δὲ δύο νὰ τραπῶσιν ἐξ ἀριστερῶν, καὶ ὅτε τρεῖς ἐκ
δεξιῶν.

Τὸ θεάτρον ἦτο πλήρες ὅτε ὁ ἐλέφας ἀνέβη με-
γαλοπρεπῶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς· αἱ χειροκροτήσεις
συνετάρραξαν τότε καὶ αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ τὸ στε-
ρέωμα, καὶ τὸ ἄξιον σημειώσεως τὸ ζῶον δὲν
ἐπτοῦθη δισίου. Αἱ κινήσεις του ἐγένοντο ζωη-
ρόταται καὶ φυσικώταται, ἐνῶ τὰ ταλαίπωρα πο-
δάρια ὀλίγον ἔλειπε νὰ σγάσωσιν. Ἐβῆσεν καὶ ἡ
παράστασις τῆς τρίτης πράξεως, καθ' ἣν ἐπρόκειτο
νὰ ἐνεργήσῃ τὸ ζῶον ὁ ἐλέφας φαίνεται βόσκων
ἐπὶ βουνοῦ· ὁ ἡγεμὼν τῆς Περσίας πλησιάζει πρὸς

αὐτὸν μετὰ τοῦ ὀρειλομένου σεβασμοῦ; καὶ προστάσσει τὸν δούλον του Νέξον νὰ ἀναβῆ τὸ τετράποδον καὶ νὰ τρέξῃ ἀπὸ βυτίηρος ὅπως σώσῃ τὴν κινδυνεύουσαν ἐρωμένην του. Καὶ ἀμέσως ὁ δούλος ὑπήκουσεν εἰς τὸ πρόσταγμα, χωρὶς διόλου νὰ προσέξῃ ὁ ἀσπλαγχνος, εἰς τὰς οἰμωγὰς τῶν τεσσάρων ποδαρίων,

Τὰ ποδάρια ἡμῶς καταπονήθηντα ἀπὸ τὸ πρόσθετον βῆρος, ἀγανακτοῦσι, καὶ εὐθὺς συνιστῶσι τὸν διάλογον τοῦτον·

Τὸ ποδᾶριον δῆμαρχος πρὸς τὸ παρακείμενον ποδᾶριον· « Τί διάβολον ἤλθκαμενὰ κάμωμεν μέσα εἰς τοῦτον τὴν ἐλέφαντα. Κοντεύω νὰ λειποθυμήσω. Θεέ μου! κόπηκαν τὰ ποδάρια μου, ἀποθήνησκω. »

Τὸ παρακείμενον ποδᾶριον πρὸς τὸ ποδᾶριον δῆμαρχον· « Κ' ἐγὼ κοντεύω νὰ πάθω τὰ ἴδια. »

Ἐν τῶν ὀπισθίων ποδαρίων πρὸς τὰ δύο ἐμπρόσθια· « Ἄθλιοι! σταθῆτε καλὰ, διότι ἂν πέσετε θὰ μᾶς πλακώσετε καὶ τοὺς δύο. »

Καὶ τῶντι ἡ ὥρα ἦτο κρίσιμος· διότι ὁ ἐλέφας ἔμελλε νὰ καταβῆ μέρος κατωφερές, πλήρες βράχων καὶ κρημνῶν ἀποτόμων. Αἴρνης, ἕνεκα τῆς διαρκείας τῶν τεσσάρων ποδαρίων, ὁ ἐλέφας παραπατήσας ἔρριψε τὸν ἀναβήτην εἰκοσι πόδας μακρὰν, ἐν τὸς θαλάσσης ἐκ χαρτίων, συμπαρὰσύροντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ βουνόν, καὶ τοὺς βράχους, καὶ τὴν γέφυραν. Καταπεσὼν δὲ καὶ ὁ ἐλέφας, ἔμεινεν ἐπὶ μικρὸν ὡς νεκρός. Ἄλλ' αἴρνης τὸ ἐν τῶν ποδαρίων ἤρχισε νὰ διδῆ σημεῖα ζωῆς, καὶ ἐνῶ τὸ ἀκροατήριον ἐθαύμαζε διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἀνάστασιν, ἰδοὺ καὶ τὰ τρία ἄλλα ἤρχισαν νὰ καλῶνται κατ' ὄνομα μετὰ φωνῆς πενθίμου καὶ γοερᾶς. Μετὰ μικρὸν, συντρίψαντα τὰ δεσμὰ αὐτῶν, ἀνεπήδησαν καὶ τὰ τέσσαρα ποδάρια εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ ἔδραμον εἰς τὰ παρασκήνια, παρκαλουθόμενα ὑπὸ καγχασιμῶν καὶ βροντωδεστάτων χειροκροτήσεων.

Τοιοῦτος λοιπὸν δῆμαρχος ὡς ὁ Κ. Ρουδ, ὑπάρξας ποτὲ ποδᾶριον ἐλέφαντος, εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ δέρμα εὐαίσθητον εἰς τὴν ἐπίκρισιν; Καὶ ἐὰν δὲν εἶναι δυνατόν, πόσοι ἄγα γε νομοθέται καὶ δημόσιοι λειτουργοὶ παρ' ἡμῖν ὃ ἀ ὑπῆρξαν ποδάρια τετραπόδων;

ΧΑΡΤΟΝΙΟΝ ΛΙΑΒΡΟΧΟΝ. Τὸ ἐν Λεόδη (Liege) τῆς Βελγικῆς βιομηχανικὸν κατὰστημα τοῦ J. Porigneaux dit Perez, κατασκευάζει ἀπὸ τινων ἐτῶν χαρτόνιον ἀδιάβροχον τοσοῦτω στερεόν, ὥστε χρησιμεύει ἀντὶ κεράμων εἰς τὰς οἰκίας. Ἐκαστον τῶν χαρτονίων τούτων ἔχει 0,74 μῆκος καὶ 0,64 πλάτους, καὶ ἐκτιθέμενον εἰς τὸν ἀνεμον γίνεται σκληρότατον καὶ δυνατόν. Πλὴν δὲ τοῦ προτερήματος τούτου, ἔχει καὶ ἄλλο σπουδαῖότατον, τὸ τῆς οικονομίας· διότι, ἐπειδὴ εἶναι δεκάκις ἐλαφρότερον τῶν κεράμων, ἀντὶ τῶν ὀγκυδῶν ξύλων τὰ ὁποῖα θέτομεν σήμερον εἰς τὰς στέγας, ἀρκεῖ ὅταν θέτωμεν χαρτόνιον νὰ μεταχειρισθῶμεν ξυλίαν ἐλαφρὰν καὶ εὐωνον. Εἶναι δὲ τὸ χαρτόνιον τοῦτο καὶ πολὺ εὐθηνότερον τῶν κεράμων, ἀλλὰ καὶ ἐπίσης διαρκές. Τοιαῦται χαρτονοσκέ-

παροι εἰσὶν εὑρίσκονται εἰς Βελγικὴν πρὸ 15 ἐτῶν, καὶ, τὸ ἀξίον σημειώσεως, σκληρύνονται καθ' ὅσον προχωρεῖ ὁ καιρός. Ἐὰν θέσῃς ὑπὸ τὸ χαρτόνιον αὐτὸ πύραυλον πλήρες ἀνθράκων πυριφλεγῶν, τὸ πῦρ δὲν τὸ βλάπτει. Καὶ ἡ Βελγικὴ κυβέρνησις, καὶ πλείστοι ἰδιῶται ἔκαμον χρῆσιν τοῦ χαρτονίου τούτου καὶ ἀνεγνώρισαν τὰς καλὰς αὐτοῦ ιδιότητάς.

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Οὐδεμιάς γνώσεως ἔχομεν τοσαύτην ἀνάγκην, ὅποιανδὴ ποτε θέσιν κοινωνικὴν καὶ ἂν κατέχομεν, ὅσον τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γεωγραφίας τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ἀνάγκη καὶ ὁ ἐλάχιστος ἡμῶν νὰ γνωρίζῃ ποῖος ὁ τόπος ἐν ᾧ κατοικεῖ, ποῖα τὰ προϊόντα αὐτοῦ, πόσας ἔχει πόλεις, καὶ πόσον πληθυσμὸν, πῶς συγκοινωνοῦσι μετ' ἀλλήλων οἱ κάτοικοι, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὅστις λοιπὸν συντρέγει εἰς τοῦτο, εἶναι ἐκ τῶν ὠρελιμωτέρων διδασκάλων τοῦ ἔθνους του. Ὁ Κ. Ἡρακλῆς Λαζαρίδης, διδάσκαλος δικακεκριμένος τῆς Καλλιγραφίας ἐν τοῖς δημοσίοις τῶν Ἀθηνῶν σχολείοις καὶ τῷ Ἑλληνικῷ Ἐκπαιδευτηρίῳ, ἐξέδωκεν ἀρτίως δαπάνη καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ Κ. Γ. Παγόντος χάρτην τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος, ἐν μέτρον καὶ 8 περίπου 0/0 μῆκος ἔχοντα πλάτος δὲ 15 0/0, ὑπογυμμὸν ἔχων, τὸν μέγαν ἐν Γαλλίᾳ ἐκδοθέντα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη χάρτην.

Δὲν λέγομεν ὅτι ὁ Χάρτης τοῦ Κ. Λαζαρίδου εἶναι πάντῃ ἄμοιρος μικρῶν τινων σφαλμάτων, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι ἐλάχιστος· ἄλλως τὸ ἔργον τοσοῦτω δύσκολον, ὥστε σπανίως εὑρίσκονται τοιοῦτοι ἀλάνθαστοι καὶ ὁ τοῦ Κ. Ἀλδενχόβεν ἦν μεταχειρίζοντα σήμερον εἰς τὰ σχολεῖα, δὲν εἶναι ἀνεπίληπτος. Μὴ λησμονήσωμεν δὲ ὅτι ὁ προκειμένος χάρτης εἶναι τὸ πρῶτον τοιοῦτο ἔργον τοῦ Κ. Λαζαρίδου, ὅστις μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐπιλίθου χαρτῆν, καὶ ἀνέδειξε ζωηρότερον μὲν τὸν χρωματισμὸν, ἐμφαντικώτερα δὲ τὰ ὀνόματα.

Ἄλλ' οὐχ ἦττον εὐγνωμονοῦμεν καὶ πρὸς τὸν Κ. Παγόντα· ἀνευ αὐτοῦ ὁ χάρτης οὗτος δὲν ἠθελεν ἐκδοθῆ. Ὡς γνωστὸν ὁ Κ. Παγὼν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔργα ἐξέδοτο, τὰ ὁποῖα σήμερον εἶναι ἐν χρῆσει εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα κατὰ τὴν ἐλευθέραν καὶ τὴν δούλην Ἑλλάδα.

Ὁ χάρτης τοῦ Κ. Λαζαρίδου σύγκειται ἐκ 4 τμημάτων. (Τιμὴ αὐτοῦ δρ. 3,50, ἐστιβλωμένου δὲ καὶ κεκολλημένου ἐπὶ πανίου. (δρ. 7)

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

—oo—

Φυλλάδ. 174 σελ. 129 στήλ. α. στίχ. 21, ἀντὶ καὶ ἡ πίστις μου ἠξέεῦρετε ἔχει θεμέλιον, ἀνάγνωθι, καὶ ἡ πίστις μου ἠξέεῦρετε ποῦ, κτλ.